Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 39/2017 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- perustuslakivaliokunta PeVL 22/2017 vp
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 3/2017 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- ylijohtaja Mika Tammilehto, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitusneuvos Piritta Sirvio, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitussihteeri Antti Randell, opetus- ja kulttuuriministeriö
- kehittämispäällikkö Kari Korhonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- neuvotteleva virkamies Markku Virtanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Marjukka Vallimies-Patomäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Anni Miettunen, Opetushallitus
- opetusneuvos Kati Lounema, Opetushallitus
- yksikön päällikkö Anu Räisänen, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
- johtaja Jouni Välijärvi, Koulutuksen tutkimuslaitos
- vararehtori Jussi Jarrett, Amiedu
- rehtori Arja Kilpeläinen, Bovallius-ammattiopisto
- palvelualuejohtaja Hannu Immonen, Turun ammatti-instituutti
- rehtori Pirjo Kauhanen, Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
- kuntayhtymän johtaja Virpi Lilja, Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia
- johtaja Liisa Sadeharju, Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä, KPEDU
- johtaja Piia Rantala-Korhonen, Oulun kaupunki
- johtaja Antti Lahti, SASKY koulutuskuntayhtymä

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp

- erityisasiantuntija Maarit Kallio-Savela, Suomen Kuntaliitto
- rehtori Teppo Tapani, TAKK Tampereen Aikuiskoulutuskeskus
- koulutusalajohtaja Pirkko Achrén, Tampereen seudun ammattiopisto Tredu
- toimitusjohtaja Stefan Johansson, Axxell Utbildning Ab
- asiantuntija Miika Sahamies, Akava ry
- rehtori Sirpa Lukkala, Ameo Ammatilliset erityisoppilaitokset
- varapuheenjohtaja, rehtori Petri Raivo, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- toimitusjohtaja Petri Lempinen, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry
- neuvottelupäällikkö Hannu Freund, Avaintyönantajat AVAINTA ry
- asiantuntija Mirja Hannula, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- puheenjohtaja Matts-Anders Nyberg, Elinkeinoelämän oppilaitokset ELO ry
- toiminnanjohtaja Lisbeth Hemgård, FDUV Förbundet de utvecklingsstördas väl
- liittosihteeri Jan-Mikael Wikström, Finlands Svenska Lärarförbund FSL rf
- ordförande Bicca Olin, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- rehtori Anne Karjalainen, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- 1. varapuheenjohtaja Tarja Lang, Kansalaisopistojen liitto KoL ry
- erityisasiantuntija Erja Santala, Kehitysvammaliitto
- asiantuntija Jussi-Pekka Rode, Kemianteollisuus ry
- rehtori Helena Ahonen, Kirkkopalvelut ry
- neuvottelupäällikkö Hannu Freund, KT Kuntatyönantajat
- päällikkö Soili Koriseva, Metsäteollisuus ry
- tutkimusjohtaja Sinikka Aapola-Kari, Nuorisotutkimusseura ry
- hallituksen jäsen Antti Maunu, Nuorisotutkimusseura ry
- järjestöjohtaja Sari Kokko, Näkövammaisten liitto ry
- erityisasiantuntija Inkeri Toikka, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- koulutuspäällikkö Juhani Lohikoski, Rakennusliitto ry
- elinkeinopoliittinen asiantuntija Riikka Vataja, Sivistystyönantajat ry
- koulutuspoliittinen asiantuntija Antti Seitamaa, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
- hallituksen puheenjohtaja Reija Lepola, Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry.
- koulutusasioiden päällikkö Mikko Koskinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- pääsihteeri Jyrki Ijäs, Suomen Kansanopistoyhdistys ry
- koordinaattori Hanna Sauli, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry
- pääsihteeri Maiju Korhonen, Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry
- puheenjohtaja Tarmo Välikoski, Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry
- johtaja Veli-Matti Lamppu, Suomen Yrittäjät ry
- asiantuntija Anne Ahkola-Lehtinen, Teknologiateollisuus ry
- tutkimuspäällikkö Anu-Hanna Anttila, Teollisuusliitto ry
- koulutuspoliittinen asiantuntija Riina Nousiainen, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- asiantuntija Reetta Pietikäinen, Valtakunnallinen työpajayhdistys ry
- varapuheenjohtaja Jyrki Ijäs, Vapaa Sivistystyö ry
- rehtori Juha Ojajärvi, Yksityisten ammatillisten oppilaitosten liitto YAOL ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Oulun kosmetologikoulu
- Seurakuntaopisto
- Stadin Ammattiopisto
- Suomen Kosmetologikoulu
- Validia Ammattiopisto
- Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- OAKK Oulun Aikuiskoulutuskeskus Oy
- asiantuntija Veikko Ollila
- oikeustieteen tohtori Jaana Paanetoja
- Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
- Oulun seudun koulutuskuntayhtymä (OSEKK)
- Raision seudun koulutuskuntayhtymä RASEKO
- Suomen Kuntaliitto
- FDUV Förbundet de utvecklingsstördas väl
- Itä-Suomen ammatillisen koulutuksen yhteistyötoimikunta
- Kehitysvammaliitto
- Koneyrittäjien liitto ry
- Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- Rakennusteollisuus RT ry
- Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry
- Suomen Taiteilijaseura
- Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry
- Sähkötekniset työnantajat STTA ry
- Äidinkielen opettajain liitto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Toisen asteen ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskeva lainsäädäntö uudistettaisiin kokonaisuudessaan vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita. Uudistuksella toteutettaisiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi, joka on yksi Juha Sipilän hallitusohjelman osaaminen ja koulutus -painopisteen kuudesta kärkihankkeesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ammatillisesta koulutuksesta. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki kumottaisiin. Lisäksi muutettaisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sekä eräitä muita lakeja, joita on tarpeen muuttaa ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistamisen vuoksi.

Ammatillista koulutusta koskevat säännökset koottaisiin yhteen lakiin. Lisäksi osa työvoimakoulutuksesta siirrettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle. Ammatillisina tutkintoina voitaisiin nykytilaa vastaavasti suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja eri-

koisammattitutkintoja. Kaikki ammatilliset tutkinnot olisivat osaamisperusteisia, ja tutkintojen suorittamisessa siirryttäisiin yhteen suorittamistapaan. Lisäksi ammatillisena koulutuksena voitaisiin jatkossakin järjestää ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta sekä tutkintoon johtamatonta muuta ammatillista koulutusta.

Ammatillisessa koulutuksessa otettaisiin käyttöön yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi, jossa tunnistettaisiin ja tunnustettaisiin opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, suunniteltaisiin puuttuvan osaamisen hankkiminen, osaamisen osoittaminen ja arviointi sekä tarvittavat tukitoimet. Osaamisen arvioinnissa siirryttäisiin yhteen näyttöön perustuvaan ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa ammatillinen tutkinto. Osaaminen osoitettaisiin pääasiassa työelämässä käytännön työtilanteissa. Opiskelijan oikeus saada erityistä tukea oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi laajennettaisiin koskemaan myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnon opiskelijoita.

Koulutuksen järjestäjä voisi nykytilaa vastaavasti järjestää tavoitteellista ja ohjattua koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Oppisopimuskoulutus säilyisi keskeisiltä osin nykyisellään. Uutena työpaikalla tapahtuvan koulutuksen muotona otettaisiin käyttöön koulutussopimukseen perustuva koulutus, joka korvaisi nykymuotoisen työssäoppimisen.

Ammatillisen koulutuksen säätely- ja ohjausjärjestelmää uudistettaisiin siten, että kaikkea ammatillista koulutusta säädeltäisiin jatkossa yhdellä järjestämisluvalla. Koulutuksen järjestäjät voisivat järjestämislupansa rajoissa päättää aiempaa vapaammin koulutustarjontansa kohdentamisesta sekä siitä, millä tavoin ja missä oppimisympäristöissä koulutusta järjestetään. Ohjaus- ja säätelyjärjestelmä muodostuisi koulutuksen järjestämisluvista sekä vuosittaisista rahoituksen suoritepäätöksistä, joilla päätettäisiin seuraavan varainhoitovuoden tavoitteellisista opiskelijavuosista, mukaan lukien työvoimakoulutukseen varattavat opiskelijavuodet.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistettaisiin yhtenäiseksi kokonaisuudeksi yhdistämällä nykyiset ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitukset. Rahoitusjärjestelmään sisällytettäisiin myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus sekä osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta. Ammatilliseen koulutukseen kohdennettava valtionrahoitus muutettaisiin talousarvioperusteiseksi. Uudessa rahoitusjärjestelmässä painopiste siirtyisi suorituksia ja koulutuksen vaikuttavuutta painottavaksi opiskeluun käytetyn ajan laskemisen sijasta.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi on saanut valiokunnan asiantuntijakuulemisessa laajan tuen. Valiokunnan arvion mukaan

asian valmistelu on ollut kiitettävän laaja ja osallistava. Valiokunta korostaa, että uudistuksella on tarkoitus saada aikaan merkittäviä muutoksia ja parannuksia ammatillisessa koulutuksessa ja luoda opiskelijoille toimiva elinikäisen oppimisen polku. Lakiehdotuksen mukaan ammatillisen koulutuksen yleiseksi tavoitteeksi on asetettu mm. tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi.

Ammatillisessa koulutuksessa siirrytään reformin myötä näyttöön perustuvaan ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa tutkinto. Aikuisten näyttötutkintojärjestelmään ja ammatilliseen peruskoulutukseen perustuvasta tutkinnon suorittamistavasta luopuminen ja siirtyminen yhteen tutkinnon suorittamistapaan ovat perusteltuja. Perusteltua on myös työvoimakoulutuksen osan siirtäminen samaan ohjausjärjestelmään muun ammatillisen koulutuksen kanssa. Valiokunta korostaa, että rahoitus- ja toimintalainsäädäntöä on katsottava kokonaisuutena. Rahoitusjärjestelmän muutosten ja painotusten tarkoituksena on tukea laadukkaan koulutuksen järjestämistä.

Valiokunta arvioi, että uusi lainsäädäntö antaa koulutuksen järjestäjälle nykyistä laajemman mahdollisuuden kohdentaa koulutustarjontaansa, järjestää koulutusta myös oppisopimuksena lupansa mukaisiin tutkintoihin ja hankkia lupaansa kuulumattomia tutkintoja muilta koulutuksen järjestäjiltä. Koulutuksen järjestäjä suuntaa resurssinsa toimivaltansa rajoissa, ja rahoitusta koskevan lainsäädännön tarkoituksena on tukea toimintaa siten, että se on mahdollisimman vaikuttavaa.

Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi koulutusviennin mahdollistamat säännökset. Valiokunta pitää niitä pääosin hyvinä samoin kuin säännöstä, jonka mukaan vientitarkoituksessa järjestettävä koulutus ei saa heikentää koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrättyjen tutkintojen ja koulutuksen järjestämisedellytyksiä. Ehdotetut säännökset koulutusviennin täysipainoiseksi mahdollistamiseksi ovat kapea-alaiset. Koulutusviennin mahdollisuuksia tulee laajentaa ja mahdollistaa eri koulutusasteita yhdistävät kokonaisuudet. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että koulutusviennin esteitä puretaan lisää.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon (PeVL 22/2017 vp) käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä. Lausunnossaan valiokunta toteaa, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut muun muassa asuntolatoiminnan järjestämistä koskevan sääntelyehdotuksen perustuslainmukaisuutta ja päätynyt siihen, että ehdotetut säännökset vastaavat perustuslakivaliokunnan käytäntöä koulutukseen liittyvien järjestyssääntöjen perustuslainmukaisuudesta. Lisäksi merkityksellistä on lausunnon mukaan se, että hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 103 §:ssä luonnehditaan järjestyssäännöillä säänneltävissä olevia asioita ja asia-

tyyppejä. Valiokunnan mielestä lakiehdotus täyttää pääpiirteissään valiokunnan käytännössä asetetut lailla säätämisen vaatimukset järjestyssäännöt mahdollistavan säännöksen osalta. Perustuslakivaliokunnan mielestä sivistysvaliokunnan on kuitenkin syytä pyrkiä edelleen täsmentämään lain säännöstä tältä osin ja tarkastella myös perusteluissa nyt esitettyä tarkemmin, millaisia seikkoja pykälässä mainittujen järjestyssääntöjen osa-alueet voivat käytännössä koskea.

Sivistysvaliokunta ehdottaa yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevät täsmennykset 1. lakiehdotuksen 103 §:ään.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa on myös kiinnitetty huomiota säännöksiin opiskelijoilta perittävistä maksuista 1. lakiehdotuksen 105 §:ssä. Pykälän 2 momentin mukaan ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa sekä 8 §:ssä tarkoitetussa muussa ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjä voi periä opiskelijalta kohtuullisen opiskelumaksun, jolla katetaan osittain koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Pykälän 4 momentin mukaan henkilöltä voidaan periä maksu hyväksytyn arvosanan korottamisesta, jos hän haluaa korottaa 57 §:ssä tarkoitettuun tutkinnon suorittamisesta annettuun todistukseen tai 58 §:ssä tarkoitettuun valmentavan koulutuksen suorittamisesta annettuun todistukseen merkittyä arvosanaa.

Lausunnossa korostetaan, että perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Tämän perusoikeuden kannalta perusteltua olisi perustuslakivaliokunnan arvion mukaan, että koulutuksen järjestäjällä olisi mahdollisuus jättää maksu perimättä tai alentaa sitä opiskelijan vähävaraisuuteen liittyvistä syistä. Tällaisesta maksuvapautuksesta on säädettävä lain tasolla, joten lakiesityksen 105 §:ään olisi syytä lisätä tätä koskeva säännös.

Sivistysvaliokunta ehdottaa yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevän lisäyksen 1. lakiehdotuksen 105 §:ään.

Edelleen perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota 1. lakiehdotukseen sisältyviin säännöksiin, joissa säännellään opiskeluun soveltumattomuuteen liittyviä ratkaisuja (ns. SORA-lainsäädäntö). Esimerkiksi 40 §:ssä säädettäisiin hakijan terveydentilan ja toimintakyvyn arvioinnista opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä. SORA-lainsäädännön perusratkaisut voimassa olevassa laissa on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 60/2010 vp). Valiokunta arvioi sääntelyä varsin laajasti sekä yhdenvertaisuussäännösten että vammaisten oikeuksia turvaavien perus- ja ihmisoikeuksien kannalta. Valiokunta huomautti tuolloin, että vaikka henkilön terveydentila tai vammaisuus voi sinänsä estää osallistumisen esimerkiksi joihinkin opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin, ei tämä välttämättä merkitse sitä, että henkilö olisi sopimaton opiskelemaan kyseistä alaa. Valiokunta painotti, että tämä seikka on syytä ottaa huomioon myös tulkittaessa ja sovellettaessa opiskelijaksi ottamisen esteitä koskevia säännöksiä (PeVL 60/2010 vp, s. 4/I).

Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan SORA-lainsäädännön soveltamisessa on ollut puutteita. Valiokunnan mielestä sivistysvaliokunnan on tämän johdosta syytä harkita 1. lakiehdotuksen 40 §:n täsmentämistä. Valiokunta painottaa lisäksi edelleen, että opiskelun mahdollisia esteitä tarkasteltaessa on aina selvitettävä perusteellisesti ja pyrkien edistämään vammaisten

henkilöiden täysmääräistä osallistumista koulutukseen, miten yksilöllisillä opetusjärjestelyillä, henkilökohtaistamalla tai apuvälineiden avulla voidaan mahdollistaa vammaisen henkilön opiskelu hänen itsemääräämisoikeuttaan täysmääräisesti kunnioittaen.

Sivistysvaliokunta käsittelee tätä kysymystä tarkemmin tämän mietinnön kohdassa "Turvallinen opiskelijaympäristö ja opiskelijahuolto".

Lopuksi perustuslakivaliokunta painottaa, että hallituksen tulee seurata tarkoin sääntelyn tosiasiallisia vaikutuksia perustuslain sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen. Sivistysvaliokunta ehdottaa eduskunnalle jäljempänä tässä mietinnössä ilmenevällä tavalla lausuman, joka sisältää perustuslakivaliokunnan esiin tuoman seurantatarpeen.

Koulutuksen saavutettavuus

Koulutuksen saavutettavuutta turvataan esitetyn lainsäädännön mukaisella ohjaus- ja säätelyjärjestelmällä, lähinnä koulutuksen järjestämisluvilla. Luvassa määritellään kunkin koulutuksen järjestäjän toiminta-alue, jonka osaamistarpeisiin koulutuksen järjestäjän tulee vastata. Osaamistarpeet määritellään koulutuksen ennakoinnilla, jonka yhteydessä arvioidaan työelämän laadullista ja määrällistä koulutustarvetta. Ennakoinnissa otetaan huomioon työelämän tarpeiden ohella myös yhteiskunnan ja yksilöiden koulutustarpeet. Näiden tietojen avulla määritellään koulutuksen järjestämisen tarve siten, että se mahdollisimman hyvin vastaa sekä yksilöiden että työelämän osaamistarpeisiin. Koulutuksen järjestäjillä on mahdollisuus suunnata koulutusta järjestämislupansa rajoissa paikallisesti ja alueellisesti sekä elinkeinoelämän että yksilöiden tarpeiden mukaisesti. Valiokunta pitää välttämättömänä varmistaa koulutuksen järjestäjien mahdollisuudet ja velvollisuudet ottaa vastuu syrjäytymisen ehkäisystä ja koulutuksen järjestämisestä eri väestöryhmille (esim. maahanmuuttajat).

Valiokuntakuulemisessa esitettiin huoli siitä, pystytäänkö esitetyllä lainsäädännöllä turvaamaan koulutuspaikkoja riittävästi ja alueellisesti kattavasti sekä perusopetuksen päättäville nuorille että aikuisille. Valiokunta toteaa, että lakiesityksen 25 §:ssä tarkoitetun toiminta-alueen määrittämisen tarkoituksena on huolehtia siitä, että ammatillista koulutusta on tarjolla maan kaikissa osissa työelämän eri toimialojen ja yksilöiden tarpeiden mukaisesti. Tällä tavoin koulutuksen järjestäjä velvoitetaan huolehtimaan luvassa määrätyn alueen osaamistarpeista, esimerkiksi perusopetuksen päättäneiden ja työelämässä olevien tai työttömien työnhakijoiden tarpeista, jos koulutuksen järjestäjällä on työvoimakoulutuksen tehtävä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun lain 27 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriöllä on toimivalta määrätä tarvittaessa velvoitteita koulutuksen järjestäjälle koulutuksen saatavuuden varmistamiseksi.Tällä keinoin voidaan koulutuksen järjestäjä velvoittaa suuntaamaan tarjontansa tietylle kohderyhmälle, kuten perusopetuksen päättäneille tai vailla tutkintoa oleville. Valiokunta pitää koulutuksen saatavuuden turvaamista koskevia säännöksiä erittäin tarpeellisina ja kiinnittää huomiota siihen, että niihin perustuvan toimivallan käytön tarve on hyvä arvioida jo koulutustarpeen ennakoinnin yhteydessä. Menettelyn tulee olla riittävän ketterä, jotta koulutustarpeisiin pystytään vastaamaan oikea-aikaisesti.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp

Opintojen henkilökohtaistaminen

Opiskelijan opintojen henkilökohtaistamisesta ehdotetaan säädettäväksi 1. lakiehdotuksen 5 luvussa. Kaikessa ammatillisessa koulutuksessa otetaan käyttöön yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi, joka soveltuu kaikille ammatillisen koulutuksen oppijoille. Siinä tunnistetaan ja tunnustetaan opiskelijan olemassa oleva osaaminen, suunnitellaan puuttuvan osaamisen hankkiminen, osaamisen osoittaminen ja arviointi sekä tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat ohjaus- ja tukitoimet.

Valiokunta korostaa, että mahdollisuus hankkia osaamista eri tahoilta parantaa opetuksen saatavuutta ja opiskelijan mahdollisuuksia opintojen henkilökohtaistamiseen, kun opiskelija voi tarvittaessa suorittaa osan opinnoistaan esimerkiksi kotiaan lähellä olevassa vapaan sivistystyön oppilaitoksessa, vaikka hänen varsinainen opinahjonsa sijaitsee etäällä hänen kodistaan.

Sivistysvaliokunta korostaa, että henkilökohtaistaminen ja opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma ovat keskeisimpiä asioista ammatillisen koulutuksen reformissa. Kunkin opiskelijan osaamisperustaisuus ja yksilölliset opintopolut rakennetaan niiden varaan. Suunnitelma määrittää opiskelijan saaman opetuksen, opinto-ohjauksen, muun ohjauksen ja tuen kaikissa opiskeluympäristöissä. Valiokunta yhtyy asiantuntijalausunnoissa todettuun, että opettajat ja opinto-ohjaajat ovat ammatillisen koulutuksen reformin avainhenkilöitä, sillä opetuksen henkilökohtaistaminen ja osaamisen kehittymisen seuranta tulevat haastamaan opettajien ja opinto-ohjaajien osaamisen aivan uudella tavalla. Ohjauksellinen työote vahvistuu kaikessa toiminnassa.

Sivistysvaliokunta pitää välttämättömänä, että ammatillisen koulutuksen arvostuksen ja koulutuksellisen yhdenvertaisuuden kannalta turvataan opiskelijoille yleinen jatko-opintokelpoisuus työelämässä tarvittavan osaamisen lisäksi. Muodollisen jatko-opintokelpoisuuden ohella tulee jo säädöstasolla varmistaa, että ammatilliset tutkinnot tuottavat muodollisen jatko-opintokelpoisuuden lisäksi myös todelliset korkeakouluopintojen edellyttämät jatko opintovalmiudet. Henkilökohtaistamisen kannalta keskeinen kysymys on siitä, että opiskelija ymmärtää ja mieltää henkilökohtaisten valintojensa merkityksen opintojensa suuntaamiselle ja toivomalleen ammattiosaamiselle ja lisäksi tiedostaa valintojensa merkityksen oman todellisen jatko-opintokelpoisuutensa kannalta. Opettajien ja opinto-ohjaajien tulee henkilökohtaistamisen suunnittelussa kiinnittää huomiota myös opiskelijan jatko-opintomahdollisuuksiin.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että valtioneuvoston asetuksella tullaan saadun selvityksen mukaan säätämään henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjattavista asioista varsin tarkasti, jotta voidaan turvata toisaalta opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu, toisaalta opiskelijan oikeus saada riittävästi opetusta, ohjausta ja tukea. Tarkoitus on myös laatia valtakunnallinen, kaikkien koulutuksen järjestäjien ja opiskelijoiden käytössä oleva digitaalinen eHOKS henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaa ja päivittämistä varten.

Saaduissa asiantuntijalausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Lausunnossa on korostettu opettajan ja opinto-ohjaajan merkitystä ja ehdotettu poistettavaksi mahdollisuus määrätä muu kuin opettaja tai opinto-ohjaaja koulutuksen järjestäjän edustajaksi. Lausunnoissa

on myös edellytetty, että opiskelijalle nimetään suunnitelmassa tutkinnonosittain vastuuopettaja ja, se kuinka monta tuntia opetusta opiskelija yhtä opintopistettä tai tutkinnon osaa kohden tarvitsee. Opiskelijan edellytykset itsenäiseen opiskeluun pitäisi myös arvioida ennen kuin suunnitelmaan voidaan kirjata opiskelijalle itsenäistä opiskelua. Lisäksi on moitittu huoltajan kuulemisvelvoitetta suunnitelman laadinnan yhteydessä liian joustamattomaksi.

Henkilökohtaistamisen suunnitteluun ja päivittämiseen osallistujat. Lakiehdotuksen 45 §:n 1 momentissa edellytetään, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksella on saadun selvityksen mukaan pyritty nimenomaan turvaamaan se, että henkilökohtaistamisessa vastuu on lähes poikkeuksetta pedagogisesti pätevällä ja kelpoisella opettajalla ja vain tarvittaessa muulla koulutuksen järjestäjän edustajalla. Ammatillisen koulutuksen asiakkaat ja toimijat ovat kuitenkin moninaisia, joten on tilanteita, joissa on tarkoituksenmukaista, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatii yhdessä opiskelijan kanssa joku muu kuin opettaja tai opinto-ohjaaja. Tällainen tilanne voi olla saadun selvityksen mukaan erimerkiksi oppisopimuskoulutuksena toteutettu ammatillista osaamista syventävä ja täydentävä koulutus, joka voi olla hyvin räätälöityä ja jossa paras suunnitelman laatimiseksi tarvittava sisällöllinen osaaminen voi olla työelämästä tulevalla kouluttajalla, ei opettajalla tai opinto-ohjaajalla.

Valiokunta korostaa myös, että kaikki koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä toimivat tahot, perustelujen mukaan myös erilaiset asiantuntijatahot, osallistuvat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen siltä osin kuin suunnitellut toimet perustuvat koulutuksen järjestäjän yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa. Valiokunta toteaa, että kun koulutusta järjestetään työpaikalla, säännöksiin sisältyy vaatimus siitä, että työpaikan ja yrityksen edellytykset ja mahdollisuudet otetaan koulutuksen suunnittelussa huomioon siltä osin kuin tutkinnon perusteet sen mahdollistavat osana ammattitaidon ja osaamisen hankkimisen yksilöllistä suunnittelua.

Sivistysvaliokunta ei pidä tarpeellisena, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaa osallistuvia tahoja rajoitetaan ehdotetusta.

Tarve säätää opetuksen määrästä. Valiokunnan saamassa selvityksessä korostetaan, että tutkintojen ja niiden osien ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet on määritelty valtakunnallisissa tutkinnon perusteissa. Osaamisen arvioinnilla varmistetaan, että tavoitteet on saavutettu. Osaaminen voidaan kuitenkin hankkia monin eri tavoin ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Tähän ajatteluun tarkkojen tuntimäärien määrittely säädöstasolla sopii huonosti eikä välttämättä turvaa yksittäisen opiskelijan näkökulmasta juuri hänen tarvitsemaansa riittävää opetusta ja ohjausta. Selvityksen mukaan tarkkoja tuntimääriä karkeampi arvio eri opetus-, ohjaus- ja tukimuotojen tarpeesta on tarkoituksenmukaisempi ratkaisu.

Lähiopetuksen määrän säätäminen rajaisi osaamisen hankkimisen tarkastelun pitkälti oppilaitosympäristöön ja perinteiseen luokkaopetukseen. Ammatillisessa koulutuksessa opetusta ja ohjausta annetaan myös työpaikoilla sekä esimerkiksi simulaattoreissa ja verkossa. Näissäkin ta-

pauksissa opiskelijaa ohjaa ja opastaa alan ammattilainen, verkko- ja simulaattoriopetuksessa usein opettaja, työpaikalla opettajan ohella myös työpaikkaohjaaja, vaikka tätä opetusta ei pidetä lähiopetuksena. Esitetty velvoite kirjata tarkat tuntimäärät henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan lisäisi myös hallinnollista työtä. Jos opiskelija oppii nopeammin tai hitaammin, suunnitelmaa tulisi päivittää ja hyväksyttää muutokset kaikilla osapuolilla.

Sivistysvaliokunta toteaa, että opiskelijoiden tarpeet ovat hyvin erilaisia. Oleellista on, että opiskelija saa eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tavoitteena olevien ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnan yhteydessä ratkaistaan se, millaista ja miten paljon opetusta ja ohjausta eri muodoissaan opiskelija tarvitsee. Valiokunta korostaa sen tärkeyttä, että suunnittelussa kuunnellaan opiskelijaa ja otetaan huomioon muun muassa se, millä tavoin opiskelija parhaiten oppii ja millainen oppimisympäristö innostaa ja motivoi häntä oppimaan.

Sivistysvaliokunta painottaa opiskelijan työviikon eheyttä eli opiskelijan kannalta mahdollisimman kattavaa opintojen ja työn vuorottelua viikon aikana. Opintojen ja opintoviikkojen henkilökohtaisessa suunnittelussa tulee tähdätä siihen, että viikko on kokonaisuudessaan opiskelijan kannalta mielekäs ja kaikin tavoin työelämävalmiuksia tukeva. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että opiskelija pystyy esimerkiksi opintokokonaisuuksien teknisen järjestämisen puolesta etenemään suunnitellusti ja tehokkaasti opinnoissaan ja että opintojärjestelyistä ym. johtuvat pakolliset tauot opiskelussa minimoidaan.

Vastuuopettajan nimeäminen tutkinnonosittain. Lakiehdotuksen 45 §:n 1 momentissa tarkoitettu koulutuksen järjestäjän nimeämä henkilö on käytännössä koko henkilökohtaistamisprosessin vastuuhenkilö ja toimii opiskelijan tukena ja turvana, jos opinnot eivät etene suunnitellulla tavalla. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää, että työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta koulutuksen järjestäjän on aina nimettävä joku opettaja tai perustellusta syystä joku muu koulutuksen järjestäjän edustaja vastuullisen työpaikkaohjaajan kumppaniksi. Muilta osin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman toteutumisesta vastaisivat kutakin tutkinnon osaa opettavat opettajat yhdessä.

Saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta ei pidä tarpeellisena nimetä jokaiselle tutkinnon osalle vielä erikseen vastuuopettajaa etenkin, kun ehdotettu menettely lisäisi henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen liittyvää hallinnollista työtä tuomatta välttämättä lisäarvoa jo ehdotettuihin säännöksiin verrattuna.

Kyky itsenäiseen opiskeluun. Valiokunta korostaa, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnan yhteydessä on tarkoitus ratkaista se, millaista ja miten paljon lähiopetusta tai muuta opetusta ja ohjausta sekä tukea opiskelija tarvitsee eri oppimisympäristöissä saavuttaakseen osaamistavoitteensa. Suunnittelussa kuunnellaan opiskelijaa ja otetaan huomioon muun muassa se, millä tavoin opiskelija parhaiten oppii ja millainen oppimisympäristö innostaa ja motivoi häntä oppimaan. Tässä yhteydessä arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa myös opiskelijan edellytykset itsenäiseen opiskeluun ilman, että sitä tarvitsee lailla erikseen säätää.

Huoltajan kuuleminen. Sivistysvaliokunta yhtyy esitettyihin näkemyksiin siitä, että 45 §:ssä ehdotettu säännös huoltajan kuulemisvelvollisuudesta opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen ke-

hittämissuunnitelman laadinnan ja päivittämisen yhteydessä on ongelmallinen. Valiokunta ehdottaa mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa tätä koskevan muutoksen tekemistä.

Työpaikalla tapahtuva oppiminen

Yleistä. Työpaikalla tapahtuvan koulutuksen järjestämistä koskevat säännökset ovat 1. lakiehdotuksen 8 luvussa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi työelämälähtöisyyttä ja työpaikalla tapahtuvaa oppimista sekä erilaisten oppimisympäristöjen monipuolista hyödyntämistä. Esityksen mukaan ammatillisessa koulutuksessa siirrytään yhteen näyttöperusteiseen ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa tutkinto. Näytöt toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Valiokunta kannattaa työpaikalla tapahtuvan oppimisen mahdollisuuksien lisäämistä, mutta tunnistaa toisaalta mahdollisen ongelman saada riittävästi työssäoppimispaikkoja. Niiden saatavuudessa tullee olemaan suhdanteisiin liittyvää sekä alue- ja alakohtaista vaihtelua. Valiokunta pitää tärkeänä, että ammatilliseen koulutukseen liittyvän opiskelun mahdollistavien työpaikkojen riittävyyttä seurataan ja siitä raportoidaan säännöllisesti.

Asian valiokuntakäsittelyn yhteydessä tuotiin esille, että esityksen säännöksistä ei yksiselitteisesti ilmene työssäoppimisen mahdollisuus ilman oppisopimusta tai koulutussopimusta. Valiokunta toteaa, että ammatillisen tutkinnon voi edelleenkin suorittaa ja osaamista tutkinnon suorittamiseksi hankkia osaamisen hankkimistavasta riippumatta, esimerkkinä vapaaehtoistyöstä saatu osaaminen. Tällöin osaaminen voidaan tunnistaa ja tunnustaa osaksi suoritettavaa tutkintoa. Laissa säädetään ainoastaan koulutussopimuksesta ja oppisopimuksesta, joissa koulutuksen järjestäjällä on velvollisuuksia sopimusten laatimisen ja päivittämisen sekä osaamisen hankkimisen ohjaamisen ja arvioinnin osalta. Eli muu kuin koulutus- tai oppisopimusperusteinen osaamisen hankkiminen ei ole ohjattua ja tavoitteellista, koulutuksen järjestäjän vastuulla olevaa toimintaa. Siltä ajalta ei myöskään makseta koulutuksen järjestäjälle perusrahoitusta.

Oppisopimus- ja koulutussopimus. Oppisopimuskoulutus yhtenä tutkinnon suorittamisen tapana ehdotetaan säilytettäväksi. Tavoitteena on sen käytön lisääminen muun muassa yhdenmukaistamalla sen rahoitustasoa suhteessa muihin koulutuksen järjestämisen muotoihin sekä joustavoittamalla sitä koskevaa hallinnollista menettelyä. Työssäoppimista ehdotetaan muutettavan siten, että sen tilalle tulee koulutussopimukseen perustuva koulutus. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyttä lisätään ja että käytössä on erilaisia oppimisen tapoja ja mahdollistetaan erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen. Työpaikoilla tapahtuvan oppimisen tavat suunnitellaan opiskelijalle yksilöllisesti henkilökohtaistamisen yhteydessä. Ehdotettu laki mahdollistaa esimerkiksi sen, että opiskelija voi joustavasti siirtyä koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta oppisopimuskoulutukseen, kun hän on siihen tarvittavat valmiudet saavuttanut.

Oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle koituvan hallinnollisen työn keventäminen on ollut tavoitteena, mutta hallituksen esitys ei kuulemisten mukaan tuo ratkaisuja ongelmaan. Sivistysvaliokunta toteaa, että tämä tavoite tulisi jatkossa toteuttaa ja näin lisätä oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta työnantajalle.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa (TyVL 3/2017 vp) tuodaan esille, että ehdotetusta laista on hankala hahmottaa oppisopimuksen ja koulutussopimuksen keskinäinen ero, ja kiin-

nitetään huomiota opiskelijoiden mahdolliseen eriarvoiseen asemaan siitä syystä, että koulutussopimuksen perusteella työpaikalla opiskelevalle ei makseta palkkaa.

Sivistysvaliokunta toteaa, että vaikka oppisopimuskoulutus ja koulutussopimus ovat työpaikalla oppimista, niillä on toisistaan poikkeavat tehtävät. Toisin kuin oppisopimuskoulutuksessa koulutussopimuksen ajalta ei makseta opiskelijalle palkkaa tai muuta vastiketta, mutta hänellä on oikeus opintotukeen ja koulumatkakorvaukseen sekä koulutuksen järjestäjän tarjoamaan maksuttomaan ateriaan niitä koskevien säännösten mukaisesti. Oppisopimuskoulutus perustuu 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan väliseen määräaikaiseen työsopimukseen taikka virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen sopimukseen, kun taas koulutussopimukseen perustuva koulutus ei ole työ- tai virkasuhteessa tapahtuvaa. Oppisopimus tehdään yleensä koko tutkinnon suorittamiseksi, mutta estettä ei ole sille, että se tehtäisiin tutkinnon osan ajaksi, esimerkiksi kesätyön yhteyteen. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan koulutussopimus voidaan tehdä tutkinnon osan tai sitä pienemmän osaamiskokonaisuuden suorittamiseksi, ja sen tekemisen edellytykset on arvioitava tutkinnonosa kerrallaan. Tämä ei ilmene säännöstekstistä. Epäselvyyksien välttämiseksi valiokunta ehdottaa 1. lakiehdotuksen 71 §:n 2 momentin täsmentämistä siten, että siitä ilmenee koulutussopimuksen mahdollisuus myös tutkinnon osaa pienemmästä kokonaisuudesta.

Valiokunta katsoo, että koulutussopimus voi lisätä mahdollisuuksia toteuttaa koulutusta työpaikoilla. Koulutussopimus mahdollistaa sen, että myös ne työpaikat, joiden ei ole mahdollista toteuttaa työsuhteista työpaikalla järjestettävää koulutusta, voivat ottaa opiskelijan koulutussopimuksella opiskelemaan. Koulutussopimus voi olla myös keino opintopolun alkupäässä vahvistaa opiskelijan osaamista, jonka mahdollistamana hän voi myöhemmin siirtyä oppisopimuskoulutukseen suorittamaan tutkintonsa loppuun.

Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että lainsäädäntö periaatteessa mahdollistaa samanaikaisesti sekä oppisopimuksen että koulutussopimuksen mukaisen opiskelun eri aloilla. Se on kuitenkin opiskelijan ajankäytön ja jaksamisen kannalta hankalaa, sillä oppisopimuskoulutuksessa viikoittainen minimityöaika on 25 tuntia. Lisäksi opiskelijan opiskelu voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevan lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Koulutuskorvaus. Hallituksen esityksen mukaan koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa ei maksettaisi työnantajalle korvauksia. Tätä sekä puollettiin että kritisoitiin asiantuntijakuulemisessa. Ongelmana korvauksen maksamattomuutta pidettiin lähinnä siitä syystä, että eri toimialoilla ja erikokoisilla yrityksillä on erilaiset valmiudet ottaa vastaan työssäoppijoita. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan työpaikalla tapahtuvasta opiskelusta aiheutuu työnantajalle toimialasta ja opiskelijan tehtävästä riippuen erisuuruisia kustannuksia. Erityisen suuriksi kustannukset muodostuvat pääomavaltaisella alalla pienissä yrityksissä, joissa opiskelijoiden ohjaus ja opiskelussa käytettävien kalliiden koneiden käyttö saattavat heikentää yrityksen kannattavuutta ja pahimmillaan aiheuttaa tappiota. Esimerkiksi metsäkonealalla arviolta 60 prosentilla yrityksistä on vain yksi metsäkone, jonka käyttäminen opiskelijan kouluttamiseen saattaa heikentää yrittäjän tulosta merkittävästikin.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp

Sivistysvaliokunta tunnistaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa sekä asiantuntijakuulemisessa esitetyn ongelman ja siitä aiheutuvan haasteen koulutussopimustyöpaikkojen riittävälle tarjonnalle.Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen mukaan koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa korvausta voidaan maksaa niin sovittaessa koulutussopimustyöpaikan tarjoajalle, jos opiskelijalla on oikeus vaativaan erityiseen tukeen esimerkiksi fyysisen vamman takia. Tällöin koulutussopimuksen toteuttaminen saattaa edellyttää erityisiä järjestelyjä koulutustyöpaikalla, jolloin näistä järjestelyistä työnantajalle aiheutuvat kustannukset voidaan ottaa huomioon.

Lakiehdotuksen mukainen säännös koulutuskorvauksesta koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa kohtelee samalla tavalla kaikkia koulutusaloja. Voimassa olevassa laissa ei säädetä työssäoppimista koskevan koulutuskorvauksen maksamisesta työnantajalle. Tämä on aiheuttanut epätasavertaisuutta eri alojen välillä, koska joillakin yksittäisillä aloilla koulutuskorvauksia on maksettu.

Valiokunta katsoo, että rajanveto siitä, milloin tai millä aloilla koulutuskorvausta tulisi maksaa, on vaikeaa eri alojen yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta. Aivan yksinkertaista ei ole arvottaa eri aloilla olevia tekijöitä, joista koulutuskorvausta maksettaisiin. Vaikeutena on verrata esimerkiksi potilasturvallisuuden näkökulmasta terveydenhuoltoalan sekä kalliiden ja osaamista vaativien koneiden käytön opetuksesta aiheutuvia kustannuksia työnantajalle. Valiokunta toteaa, työpaikalla järjestettävän koulutuksen kynnyksen laskemiseksi on tärkeää kehittää uudenlaisia toimintakäytäntöjä, joilla työpaikkoja voidaan tukea tehtävän hoitamisessa. Mahdollisuuksia luo myös se, että koulutussopimusta ja oppisopimusta voidaan joustavasti yhdistellä opintopolussa ja niitä voidaan järjestää erimittaisina kokonaisuuksina työpaikkojen edellytysten mukaisesti.

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa koulutuskorvauksen riskinä on, että koulutuksen järjestäjien rahoituksesta iso osa kohdistuisi koulutuskorvauksiin, jolloin koulutuksen järjestäjien muuhun toimintaan kohdistuisi vähemmän rahoitusta. Tarkoitus on ollut lisätä oppisopimuskoulutuksen käyttöä, joten koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa suoritettava koulutuskorvaus voisi vähentää oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta. Valiokunta kuitenkin huomauttaa, että koulutuskorvauksen poistuminen ammatillisen koulutuksen puolelta ja toisaalta mahdollisuuden säilyminen ammattikorkeakouluissa opiskelevien osalta saattavat heikentää ammatillisen koulutuksen tutkintoja suorittavien mahdollisuuksia saada koulutussopimuspaikkoja.

Henkilöstöryhmien tiedonsaantioikeus koulutussopimuksella opiskelevista. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa ja asiantuntijalausunnossa ehdotetaan, että 1. lakiesitykseen lisättäisiin säännös, jolla koulutussopimustyönantaja velvoitetaan antamaan henkilöstöryhmien edustajille selvitys koulutussopimussuhteessa olevista opiskelijoista. Asiantuntijalausunnon ehdotus pohjautuu yhteistoimintalainsäädännössä oleviin säännöksiin ulkopuolisen työvoiman käytön periaatteista. Henkilöstöryhmien edustajien tiedonsaantioikeudesta ja henkilöstöryhmien edustajille annettavista tiedoista säädetään yhteistoimintalaissa (334/2007), joten asiaa koskevaa säännöstä ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää koulutusta koskevaan lainsäädäntöön. Valiokunta toteaa, että pikemminkin työoikeuden kuin koulutusta koskevan lainsäädännön alaan kuuluvasta asiasta säätäminen koulutusta koskevassa laissa voi vaarantaa lainsäädännön systematiikan, johdonmukaisuuden ja ristiriidattomuuden säilyttämisen. Valiokunta pitää sinänsä tärkeänä turvata sekä koulutussopimuksella opiskelevien että työpaikan työntekijöiden oikeudet. Koulutussopi-

musopiskelijan tehtävät kirjataan työnantajan ja työntekijän välillä tehtävään kirjalliseen sopimukseen, johon liitetään opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma koulutussopimusta koskevaa koulutusta koskevilta osin. Tämä kokonaisuus opiskelijan oikeuksia koskevan lainsäädännön lisäksi turvaa opiskelijan oikeudet. Valiokunta painottaa hallituksen esityksen perusteluissa todettua, että koulutussopimuksella opiskelevia opiskelijoita ei voida käyttää korvaamaan työpaikan omaa työ- tai virkasuhteista työvoimaa, ja kiinnittää huomiota siihen, että koulutuksen järjestäjällä on esityksen mukaan velvollisuus purkaa koulutussopimus, jos opiskelijan ilmoituksen perusteella ilmenee, että työpaikalla järjestetyssä koulutuksessa ei noudateta ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutussopimuksen ehtoja eikä edellytyksiä sopimuksen jatkamiselle ole.

Oppisopimus ja työpaikan osa-aikaiset työntekijät. Asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille tuore korkeimman oikeuden päätös (KKO:2017:4), jonka mukaan oppisopimuksella palkkaaminen ei ollut mahdollista, koska työnantajan palveluksessa oli osa-aikainen työntekijä, joka oli halukas lisätyöhön. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota samaan asiaan ja esittää, että sivistysvaliokunta ehdottaa eduskunnalle hyväksyttäväksi lausuman, jossa edellytetään hallituksen viipymättä uudella lakiehdotuksella toteuttavan sellaiset työsopimuslain muutokset, jotka mahdollistavat oppisopimuksella työskentelyn tasavertaisesti kaikilla toimialoilla lisätyön tarjoamisvelvoitteen tätä estämättä.

Sivistysvaliokunta toteaa, että korkeimman oikeuden päätös koskee voimassa olevaa lainsäädäntöä eikä muuttamisen tarve johdu nyt käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä. Valiokunta kuitenkin katsoo perustelluksi turvata oppisopimuksen tekemisen mahdollisuus ilman lisätyön tarjoamisen velvoitetta työpaikan kanssa, jossa on osa-aikaisia työsuhteita. Sama tarkastelu tulee tehdä myös virkasuhteita koskevan lainsäädännön vastaaviin säännöksiin. Valiokunta ehdottaa kyseisen työsopimuslain ja virkasuhteita koskevan lainsäädännön muuttamista koskevan valmistelun aloittamista pikaisesti ja esittää, että eduskunta hyväksyy sitä koskevan lausuman.*(Valiokunnan lausumaehdotus 1)*

Osaamisen arviointi

Yleistä. Sivistysvaliokunta korostaa ammatillisen koulutuksen reformin merkitystä opiskelijoiden ammattiosaamisen laadun takaamisessa. Uudistuksen eräänä keskeisenä onnistumisen osatekijänä pidetään sitä, että näyttöön perustuvassa osaamisen arvioinnissa noudatetaan yhteisiä arviointimenetelmiä ja korkean osaamistason mukaisia laadun mittareita. Valiokunta muistuttaa, että uudistusten tavoitteena on ammatillisen koulutuksen järjestelmä, joka vastaa aiempaa oikeaaikaisemmin, osuvammin ja tehokkaammin työ- ja elinkeinoelämän, yksilöiden ja yhteiskunnan yhä nopeammin muuttuviin ammatillisiin osaamistarpeisiin ja tukee samalla talouden uudistumista, uusien työpaikkojen ja yritysten syntymistä sekä yhteiskunnan kehitystä ja eheyttä. Nämä tavoitteet eivät toteudu, jos oppimistulosten arvioinnissa vaatimustaso käytännössä heikkenee.

Ammatillisen koulutuksen oppimistuloksia on arvioitu ammattiosaamisen näyttöjen ja muun aineiston perusteella jo vuodesta 2017. Valtiokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan arviointien tulokset ovat osoittaneet arviointivaiheessa suuria puutteita opiskelijan arvioinnin käytänteissä ja opiskelijoiden saamien arvosanojen luotettavuudessa. Opiskelijoiden arvosanat ovat vaihdelleet ja olleet riippuvaisia siitä, kuka tai ketkä heidän osaamistaan arvioivat. Arvosanat ja

todistukset eivät ole lausunnon mukaan vertailukelpoisia. Eroja on ollut myös tutkintojen vaativuutta, osaamisen syvällisyyttä, arviointiperusteita ja kriteereitä koskevissa tulkinnoissa. Suurta tutkintojen välistä vaihtelua on ollut myös siinä, vastaavatko arvioinnissa käytetyt tehtävät ammattitaitovaatimuksia. Sivistysvaliokunta pitää välttämättömänä korostaa tavoitteiden, arvioinnin perusteiden ja kriteereiden selkeyttämistä niin, että osaamisen arvioinnin oikeudenmukaisuus voidaan varmistaa reformin toimeenpanon yhteydessä.

Osaamisen arviointia koskevat säännökset sisältyvät 1. lakiehdotuksen 6 lukuun. Osaamisen arvioinnin tehtävät säilyvät esityksen mukaan pääsääntöisesti nykyisellään, samoin koulutuksen järjestäjän velvoite laatia suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta. Osaamisen arviointia ja siitä tehtäviä suunnitelmia kuitenkin yhtenäistetään ja arvioinnin luotettavuutta parannetaan siirtymällä yhteen näyttöperusteiseen ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa ammatillinen tutkinto. Osaaminen osoitetaan kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa yhdenmukaisella tavalla pääasiallisesti näyttämällä se työelämässä käytännön työtilanteissa. Myös muut näyttöympäristöt ovat perustelluista syistä mahdollisia. Näyttötutkintojärjestelmästä ja ammatilliseen peruskoulutukseen perustuvasta ammatillisen perustutkinnon suorittamistavasta luovutaan, mutta henkilökohtaistamisen avulla varmistetaan, että kaikki ammatillista tutkintoa suorittavat saavat tarvitsemansa opetuksen ja ohjauksen tavoitteena olevan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen tai niiden osan suorittamiseksi.

Näytön arvioijat. Osaamisen arvioijista ehdotetaan säädettäväksi 54 §:ssä. Asiantuntijakuulemisessa on esitetty eriäviä näkemyksiä siitä, keiden tulisi olla kelpoisia ja oikeutettuja arvioimaan opiskelijan osaamista ja näyttöjä. Saadun selvityksen mukaan esityksellä halutaan varmistaa, että osaamisen olemassaolon ja laadun varmistamisen kannalta keskeisen osaamisen arvioinnin tekevät ja siitä vastaavat mahdollisimman osaavat henkilöt, jotka voivat tukea myös työelämän arvioijia arviointityössä. Myös muu kuin opettaja voi toimia arvioijana, jos tähän on erityinen syy. Etenkin ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa kouluttajina toimivat myös työelämän asiantuntijat, joilla on viimeisin käytännön osaaminen ja tieto asiasta. Näyttöjen arvioinnin voi erityisestä syystä toteuttaa ja arvioinnista päättää myös kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa.

Valiokunta toteaa, että säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa henkilöstön käyttö osaamisen arviointiin voimassa olevan opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen mukaisesti. Kelpoisuusasetuksen mukaan koulutuksen järjestäjä voi ottaa määräaikaiseen palvelussuhteeseen väliaikaisesti henkilön, joka ei täytä kaikkia kelpoisuusehtoja, jos tehtävän edellyttämät kelpoisuusehdot täyttävää henkilöä ei ole määräystä annettaessa saatavilla. Kelpoisuusasetuksen mukaisesti määräaikaiseen palvelussuhteeseen nimetyt opettajat voivat jatkossakin arvioida opiskelijoiden osaamista.

Sivistysvaliokunta kannattaa ehdotettua säännöstä.

Näyttöjen toteuttaminen. Osaamisen osoittamisesta ehdotetaan säädettäväksi 52 §:ssä. Osaaminen osoitetaan näytöllä eli tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa. Pykälän 3 momentissa täsmennetään, että koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta ja että näyttö toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla.

Asiantuntijakuulemisessa on säännöstä pidetty varsin joustamattomana ja esitetty, että työpaikka ja muut näyttöympäristöt asetettaisiin säännöksessä tasavertaisiksi keskenään. Muutosta on perusteltu monella tapaa. Erityisesti prosessiteollisuudessa näytön esittäminen työpaikalla on hankalaa ja kallista, jos joudutaan puuttumaan meneillään olevaan laajempaan työprosessiin näytön antamiseksi. Sama koskee esimerkiksi pieniä yrityksiä, joissa kone- tai laiteinvestoinnit ovat suuria ja toiminnan tuottovaatimus tämän vuoksi on korkea. Lisäksi on kiinnitetty huomiota työturvallisuusvaatimusten asettamiin rajoituksiin erityisesti nuorten opiskelijoiden kohdalla. Erityistä ja vaativaa tukea tarvitsevien opiskelijoiden mahdollisuus saada tilaisuus näytön antamiseen voi myös olla hankalaa. Vaihtoehdoiksi on tarjottu muun muassa oppilaitosten järjestämät työpaikkaa vastaavat näyttötilat ja uudet kehittyvät virtuaaliset oppimisympäristöt. Myös työpajat soveltuisivat näyttöpaikoiksi tukea ja ohjausta tarvitseville opiskelijoille.

Sivistysvaliokunta korostaa, että ammattitaidon ja osaamisen osoittaminen tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa on keskeinen osa ammatillisen koulutuksen laadun varmistamista. Näyttöjen toteuttaminen ensisijaisesti työpaikoilla on tärkeää opiskelijoiden motivaation ja työelämäyhteyksien vuoksi. Suora kontakti työelämään jo opintojen aikana edistää opiskelijoiden työllistymistä ja myös motivoi opiskelijoita pyrkimään parhaaseensa.

Valiokunta toteaa kuitenkin saamansa selvityksen perusteella, että lakiehdotuksen säännökset mahdollistavat sen, että näyttö voidaan järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Säännöksissä edellytetty perusteltu syy on varsin väljä käsite ja edellyttää käytännössä vain sitä, että näytön järjestämiselle muualla kuin työpaikalla on peruste. Perusteltu syy voi siis olla muukin syy kuin hallituksen esityksen perusteluissa esimerkinomaisesti luetellut syyt. Säännöksen sanamuoto mahdollistaa sen, että näyttöympäristö voidaan valita kulloisenkin tilanteen mukaan ja järjestää näyttö esimerkiksi oppilaitoksen työmaalla tai opetusmetsässä, jos yritys ja oppilaitos ovat yhdessä katsoneet, että se on perusteltua ja tarkoituksenmukaista. Esimerkiksi rakennusalalla voi olla perusteltua järjestää ensimmäiset näytöt oppilaitoksen työmailla, jotta voidaan varmistaa se, että opiskelija hallitsee perustyökoneiden käytön ja rakennustyömailla edellytetyt työturvallisuusmääräykset. Oleellisinta on, että näyttöympäristö mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittamisen. Tämän vuoksi valiokunta ei näe tarvetta muuttaa näytön toteuttamista koskevia säännöksiä.

Valiokunta viittaa toisaalta myös siihen, että Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin tekemien kansallisten oppimistulosten arviointien mukaan nykyisten näyttötutkintojen järjestäminen työpaikalla vaihtelee hyvin paljon suoritettavan tutkinnon mukaan. Työpaikalla järjestettävien näyttöjen vaihteluväli on 16,6 % (kone- ja metallialan perustutkinto) — 99 % (sosiaali- ja terveysalan perustutkinto). Tämä asettaa eri alojen opiskelijat hyvin eriarvoiseen asemaan työelämäyhteyksien luomisen suhteen. Lisäksi Karvin oppimistulosten arvioinnit osoittavat, että jos näyttö on työpaikalla, näyttöä arvioimaan on helpompi saada työelämän edustaja kuin silloin, jos näyttö on oppilaitoksen tiloissa tai työmailla. Työelämän edustajan osallistuminen osaamisen arviointiin ja sitä kautta osaamisen olemassaolon ja laadun varmistamiseen on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa osa rahoituksesta tulee suoritettujen tutkinnon osien ja tutkintojen perusteella. Työelämän edustajien intresseissä on varmistaa, että opiskelijoilla on sellainen osaaminen ja ammattitaito, jolla pärjää työelämässä. Myös näistä syistä on saadun selvityksen mukaan tarkoituksenmukaista ohjata lainsäädännöllä järjestämään näytöt työelämässä aina, kun se on mahdollista.

Laadunhallintajärjestelmä. Asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että osaamisen arviointia koskevasta 53 §:stä poistettaisiin koulutuksen järjestäjän velvoite laatia osana laadunhallintajärjestelmäänsä suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinto- tai koulutuskohtaisesti. Suunnitelman tekemistä on pidetty turhana ja byrokraattisena. Eräissä asiantuntijalausunnoissa on toisaalta pidetty velvoitetta tehdä suunnitelma hyvänä ja opiskelijan arvioinnin laatua varmistavana.

Sivistysvaliokunta korostaa, että osaamisen arvioinnin suunnittelu ja laadukas toteuttaminen ovat keskeiset ja kriittiset osat osaamisperusteisen ammatillisen koulutuksen laadun varmistamista ja näin ollen myös oleelliset osat koulutuksen järjestäjän laadunhallintajärjestelmää. Saadun selvityksen mukaan osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat ovat myös opetus- ja kulttuuriministeriölle ja työelämätoimikunnille tärkeä väline koulutuksen järjestäjien ammattitaidon ja osaamisen arviointiin. Työelämän näkökulmasta on keskeistä, että ne voivat luottaa siihen, miten koulutuksen järjestäjät toteuttavat osaamisen arvioinnin omassa toimintaympäristössään ja miten työelämäyhteistyö osaamisen arvioinnissa käytännössä toteutuu. Tästä syystä on selvityksen mukaan oleellista, että järjestäjät dokumentoivat osaamisen arvioinnin toteuttamisen laatujärjestelmässään esitetyllä tavalla.

Turvallinen opiskeluympäristö, opiskelijahuolto ja maksuton ateria

Turvallinen opiskeluympäristö ja opiskelijahuolto. Turvallista opiskeluympäristöä koskevat säännökset ovat lakiehdotuksen 9 luvussa. Valiokunta toteaa, että säännökset opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön ovat kattavat ja pääosin hyvät. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 22/2017 vp) ja asiantuntijalausunnoissa kiinnitetään huomiota opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista (ns. SORA-lainsäädäntö) koskeviin säännöksiin. Kuulemisessa kiinnitettiin huomiota myös opiskelijahuoltoa koskevien säännösten soveltuvuuteen nuorille ja aikuisille sekä palvelujen järjestämisen laajentamiseen ja siitä aiheutuviin kustannuksiin. Saamansa selvityksen perusteella näitä asiakokonaisuuksia tullaan tarkastelemaan erillisissä lainsäädäntöhankkeissa myöhemmin. Ns. SORA-lainsäädäntö koskee toisen asteen ammatillisen koulutuksen lisäksi ammattikorkeakouluja ja yliopistoja koskevia normeja, ja näitä säädösmuutoksia koskeva kehittämishanke on käynnistetty ministeriössä. Opiskelijahuoltoa koskeva säännös on 1. lakiehdotuksen 10 luvun 99 §:ssä. Opiskelijahuoltoon ei ehdoteta tässä vaiheessa muutosta, koska opetus- ja kulttuuriministeriössä on aloitettu oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisen valmistelu. Se etenee valiokunnan saaman tiedon mukaan siten, että ehdotus annetaan eduskunnalle budjettilakiesityksenä syksyllä 2017. Sivistysvaliokunta tulee käsittelemään näitä asiakokonaisuuksia niitä koskevien erillisten hallituksen esitysten yhteydessä.

Maksuton ateria. Oikeudesta maksuttomaan ateriaan säädetään 1. lakiehdotuksen 10 luvun 100 §:ssä. Hallituksen esityksellä laajennetaan ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden oikeus maksuttomaan ateriaan kaikille perustutkintoa suorittaville. Asiantuntijakuulemisessa esityksen katsottiin olevan kustannuksia lisäävä sekä oikeuden rajaamisen kannalta epäselvä. Asiasta saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että oikeus maksuttomaan ruokailuun kaikille päätoimisesti perustutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa opiskeleville on yhdenvertaisuuden ja lain soveltamisen kannalta tarkoituksenmukainen ratkaisu. Esimerkiksi opiskelijoiden jaottelua iän perusteella oppilaitoksen ruokalassa ei pidetä tarkoituksenmukaisena. Maksuttoman ruokailun kustannusvaikutukset riippuvat suurelta osin siitä, miten koulutuksen

järjestäjät jatkossa suuntaavat ja järjestävät koulutusta lainsäädännön muuttamisen jälkeen. Valiokunta pitää tarpeellisena, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa kustannusvaikutuksia näiltä osin.

Laadukas ja asiakaslähtöinen koulutus edellyttää ammattitaitoista opetusta ja ohjausta kaikissa oppimisympäristöissä

Voimassa olevan lainsäädännön tavoin 1. lakiehdotuksen 118 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että koulutuksen järjestäjällä tulee olla koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajia ja muuta henkilöstöä. Uudistuksen myötä opettajan rooli muuttuu keskeisesti, sillä opettajista tulee oppijoiden ohjaajia ja valmentajia. Opettajien tehtävä tulee enenevässä määrin suuntautumaan työelämäyhteistyöhön. Riittävä ja tehtäväänsä pätevä henkilöstö on edellytyksenä ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan myöntämiselle. Oppimisen tukemisen laatu on turvattava myös työpaikoilla tapahtuvassa opiskelussa, mikä on säädösehdotuksessa otettu huomioon mm. siten, että oppisopimuksen ja koulutussopimuksen tekeminen edellyttää, että opiskelijalle nimetään ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä vastuullinen työpaikkaohjaaja (72 §). Sivistysvaliokunta painottaa osaavan henkilöstön merkitystä laadukkaan koulutuksen järjestämisessä ja reformin onnistumisessa ja pitää tärkeänä, että opettajien ja työpaikkaohjaajien osaamisen kehittäminen turvataan.

Valiokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan työssäoppimisen tutkimus on osoittanut, että opiskelijoiden oppimisen tasoa työpaikoilla selittää erityisesti kaksi seikkaa: opiskelijan mahdollisuudet aktiiviseen osallisuuteen työpaikalla sekä kouluoppimisen ja työssäoppimisen kytkeytyminen toisiinsa. Kolmas tärkeä tekijä on opiskelijan motivaatio. Näissä kaikissa opettajien ja työpaikkaohjaajien pedagoginen osaaminen on keskeistä. Myös työssäoppimisen valtakunnallisissa arvioinneissa on tullut esiin ohjauksen ja arvioinnin haasteellisuus työpaikoilla, mikä korostaa työpaikkaohjaajakoulutuksen tarpeellisuutta. Tarve työpaikkaohjaajien koulutukseen ei ole kertaluonteista vaan jatkuvaa. Työpaikkaohjaajien koulutus edistää työelämän käytänteitä yleisestikin, koska tietotaloudessa työn luonne muuttuu yhä enemmän oppimisen ohjaamiseksi ja osaamisen kehittämiseksi. Näin ollen työpaikkaohjaajien pedagogiseen koulutukseen sijoitetut investoinnit kehittävät työelämää laajemminkin.

Vaikutukset koulutuksen järjestäjien asemaan ja talouteen

Hallituksen esityksellä uudistetaan ammatillisen koulutuksen järjestämistä ja ohjaamista merkittävästi. Nykyisen kahden järjestämisluvan menettelystä siirrytään yhteen lupaan, jolla annetaan oikeus järjestää valtionosuuteen perustuvaa koulutusta ja myöntää tutkintoja sekä ammatillisessa peruskoulutuksessa että ammatillisessa aikuiskoulutuksessa. Uudenlainen ohjaus- ja säätelyjärjestelmä muodostuu koulutuksen järjestämislupaan ja vuosittaiseen rahoituksen suorituspäätökseen. Yksi lupa ammatillisen peruskoulutuksen ja aikuiskoulutuksen järjestämiseen mahdollistaa koulutuksen järjestäjälle nykyistä laajemman mahdollisuuden kohdentaa koulutustarjontaansa järjestämislupansa rajoissa. Valiokunta pitää yhteen järjestämislupaan siirtymistä perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena.

Valiokunta tunnistaa sen, että uudistus on ammatillisen koulutuksen järjestäjille haasteellinen. Samanaikaisesti jo sinänsä ison reformin sekä tutkintorakenteen uudistuksen ja paikallisten ja

alueellisten toimintaympäristön muutosten kanssa on meneillään mm. maakunta- sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus. Muutospainetta luovat myös rahoitukseen tehdyt leikkaukset. Valiokunta pitää tärkeänä, että siirtymäsäännösten mukaisesti vaiheittain tapahtuvalla etenemisellä muutos saadaan hoidettua hallitusti. Uudistuksen toimeenpanon riittävistä resursseista tulee huolehtia. Uudistuksen onnistuminen edellyttää valtionhallinnon ja järjestäjäkentän tiivistä vuoropuhelua. Valiokunta toteaa, että valtiontalouden kehyksissä on varattu uudistuksen toimeenpanon tukemiseen yhteensä 30 miljoonaa euroa, vuosille 2018 ja 2019 kummallekin 15 miljoonaa euroa. Valiokunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että uudistuksen toimeenpanon tukea on tärkeää kohdistaa muun muassa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman, henkilökohtaistamisen digitalisoinnin ja skaalautuvien mallien käyttöönottoon, työpaikkaoppimisen Suomen mallin luomiseen sekä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden huomiointiin.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii järjestämisluvat omaavien koulutuksen järjestäjien lupien reformista aiheutuvista muuttamisista, mistä ehdotetaan säädettäväksi siirtymäsäännöksessä. Tämä mahdollistaa sen, että koulutuksen järjestäjien ei tarvitse lupia hakea. Kun kyse on viranomaisaloitteisesta lupien muuttamisesta, kohtuullista on, että koulutuksen järjestäjät saavat uudet lupansa maksutta. Tämän toteuttamiseksi sivistysvaliokunta ehdottaa siirtymäsäännöksen (133 §) täsmentämistä sekä käytännössä noudatetun tavan kirjaamista järjestämisluvan muuttamista koskevaan 29 §:ään.

Sivistysvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että koulutuksen järjestämisen vapautuminen nykyiseen verrattuna voi asettaa koulutuksen alueelliselle ennakoinnille suuria haasteita. Koulutuspaikkojen alueellisen riittävyyden, koulutuksen saavutettavuuden ja työelämän tarpeisiin vastaamisen näkökulmiin tulee kiinnittää tarkkaa huomiota uudistuksen toimeenpanon valmistelussa.

Toisen asteen koulutuspaikan varmistaminen jokaiselle peruskoulun päättävälle nuorelle käytännössä edellyttää, että koulutusverkko on riittävän kattava myös Pohjois- ja Itä-Suomessa. Monille nuorille kynnys muuttaa koulutuspaikan perässä kauas kotoa on korkea, mikä saattaa johtaa opintopolun katkeamiseen. Ruotsinkielinen ammatillisen koulutuksen tarve hajaantuu laajasti maan rannikkoseuduilla, ja koulutusverkkoa on jo ennen reformia tiivistetty äärimmilleen. Esimerkiksi vaativaa erityisen tuen tarjoavaa koulutusta järjestetään ruotsin kielellä ainoastaan yhdessä oppilaitoksessa maassamme. Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon tulevissa kehittämisratkaisuissa tulee keskeisenä periaatteena olla, että ruotsinkielinen opetus keskitetään ruotsinkielisille järjestäjätahoille, jotta ruotsin kielellä toimivat yksiköt eivät muodostu toiminnallisesti liian pieniksi.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on pidetty hyvänä luvan saaneen koulutuksen järjestäjän mahdollisuutta hankkia tutkintojen osia ja koulutusta ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Koulutuspalveluiden hankinnasta ehdotetaan säädettäväksi 1. lakiehdotuksen 30 §:ssä. Hankintaoikeuden tarkoituksena on antaa koulutuksen järjestäjälle mahdollisuus täydentää sen itse järjestämää opetustarjontaa. Valiokunta pitää ehdotusta tärkeänä. Valiokunta arvioi, että lakiehdotuksen sisältämät joustavat opintojärjestelyt ja -polut, opitun tunnistaminen ja tunnustaminen sekä hyväksi lukeminen, henkilökohtaistaminen ja elinikäisen oppimisen periaatteet ja näihin perustuvat prosessit avaavat mm. vapaan sivistystyön oppilaitoksille kasvavan ja koulutusjärjestelmää täydentävän tehtävän.

Rahoitusjärjestelmän muutos. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän muuttamisen tavoitteena on saada koulutuksen järjestäjän tulokset ja vaikuttavuus rahoituksen perusteiksi opiskeluun käytetyn ajan laskemisen sijasta ja myös turvata edellytykset ja ennakoitava perusta eri alojen tutkintojen ja koulutuksen järjestämiselle. Valtio ja kunnat osallistuvat ammatillisen koulutuksen rahoitukseen jatkossakin. Esityksen mukaan rahoitus myönnetään voimassa olevan lainsäädännön tapaan koulutuksen järjestäjälle laskennallisena ja yleiskatteellisena. Rahoituksen kokonaismäärän ehdotetaan perustuvan nykyisen kustannusperusteisen rahoituksen sijasta valtion talousarvioon perustuvaksi. Kustannustason nousu otetaan huomioon indeksillä. Ehdotetussa rahoituksessa on neljä elementtiä: perusrahoitus, suoritusrahoitus ja vaikuttavuusrahoitus sekä strategiarahoitus.

Hallituksen esityksessä on tunnistettu sisäoppilaitosmuotoinen koulutus. Sitä järjestävät muun muassa kansanopistot, joissa järjestettävä ammatillinen koulutus on syntynyt osana kansanopistojen sivistystehtävää. Valiokunta toteaa, että kansanopistoilla on laajaa osaamista sisäoppilaitosmuotoisen koulutuksen sekä valmentavien ja maahanmuuttajille suunnattujen koulutusten järjestämisessä. Niillä tulee olla paikkansa suomalaisessa sivistyskentässä jatkossakin.

Uudistuksessa koulutuksen järjestäjälle annetaan nykyistä enemmän vapauksia päättää ainakin tutkintojen tarjonnasta ja koulutuksen toteutusmuodoista opiskelijavuosiensa rajoissa. Rahoituksen eri elementtien avulla pyritään antamaan tietty varmuus rahoituksen jatkuvuudesta ja myös kannuste tehdä koulutuksen järjestämistä koskevia valintoja siten, että koulutus on tuloksellista. Ehdotetun rahoitusjärjestelmän tarkoituksena on kannustaa aiemmin hankitun osaamisen tehokkaaseen tunnustamiseen ja opintopolkujen sujuvoittamiseen. Strategiarahoituksen tarkoituksena on tukea koulutuksen järjestäjien uudistamista ja kehittämistä.

Ehdotuksen mukaan perusrahoituksen osuus on 50 %, ja sen tarkoituksena on turvata, että ammatillista koulutusta on jatkossakin tarjolla kaikilla tarvittavilla aloilla ja kaikille opiskelijoille. Perusrahoituksessa otetaan huomioon mm. tutkintojen kustannuserot, erityinen tuki, majoitus, tutkintotyyppi, toteutustapa, henkilöstökoulutus ja vankilakoulutus. Tuloksellisuuden painoarvon ehdotetaan kasvavan siten, että se on yhteensä 50 %. Siitä 35 % on suoritusrahoitusta, jonka tarkoituksena on tehostaa opintoprosesseja sekä ohjata ja kannustaa suuntaamaan koulutusta ja tutkintoja osaamistarpeiden mukaisesti ja suorittamaan tutkintoja ja niiden osia asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tuloksellisuusrahoituksesta 15 % on vaikuttavuusrahoitusta, ja sen tarkoituksena on kannustaa kohdentamaan koulutusta aloille, joilla on työvoimatarvetta, huolehtimaan koulutuksen työelämävastaavuudesta ja laadusta sekä tarjoamaan edellytyksiä jatko-opintoihin. Laskennallinen rahoitus on kokonaismäärästä vähintään 96 %, ja enintään 4 % käytetään strategiarahoitukseen.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää lausunnossaan ehdotettua rahoitusjärjestelmää tehokkuuden lisäämiseksi perusteltuna ja oikeansuuntaisena, mutta huomauttaa, että sillä voi olla myös epätoivottavia vaikutuksia. Valiokunnan lausunnossa todetaan, että "uusi rahoitusjärjestelmä saattaa suorituspainotteisuuden vuoksi ohjata koulutuksen järjestäjiä tutkintojen ja suoritteiden "tehtailuun" laadun kustannuksella. Kustannusperusteisuudesta luopuminen taas voi vähentää suuria investointeja edellyttävien koulutusalojen, kuten metsäkone- ja kuljetusalan opiskelupaikkoja koulujen valitessa näitä halvempia koulutusaloja." Asiantuntijakuulemisissa tuotiin erilaisista näkökulmista esille ehdotetun rahoitusjärjestelmän hyviä ja huonoja puolia. Tuloksellisuu-

den ja vaikuttavuuden painottaminen katsottiin hyväksi, ja toisaalta perusrahoituksen osuutta pidettiin pienenä. Sitä ehdotettiin korotettavaksi esimerkiksi 60 %:iin. Kritiikkinä esitettiin rahoitusjärjestelmän monimutkaisuus, kustannusperusteisuudesta luopuminen ja rahoituksen ennakoitavuuden heikentyminen. Huolena esitettiin myös uuden rahoitusmallin mahdolliset voimakkaat muutokset koulutuksen järjestäjien kesken uuden rahoitusmallin ollessa kokonaan käytössä. Koulutuksen järjestäjien taholta tuotiin esille, että ne eivät ole voineet arvioida oman rahoituksensa muutosta uuteen järjestelmään siirryttäessä. Järjestäjäkohtaisia laskelmia ei ole ollut saatavilla.

Sivistysvaliokunta yhtyy esitettyihin huoliin ja tunnistaa rahoitusjärjestelmän uudistamisen haasteet ja myös sen, että uuden ja vielä käytännössä testaamattoman järjestelmän toimivuutta ei ole mahdollista täysin varmasti osoittaa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lakiesityksessä on kyseessä kokonaisuudistus, jonka keskeisenä tavoitteena on saada ammatillinen koulutus vastaamaan nykyistä paremmin yksilöiden sekä työ- ja elinkenoelämän ja yhteiskunnan tarpeisiin tulevaisuus huomioon ottaen. Rahoitusjärjestelmän tarkoituksena on yhtäältä turvata toimintalainsäädännön mukaisen koulutuksen järjestäminen ja toisaalta kannustaa järjestäjä tulokselliseen toimintaan.

Valiokunta toteaa, että jos perusrahoituksen osuutta kasvatetaan, joudutaan vähentämään tuloksellisuusosia ja samalla arvioimaan muutoksen vaikutukset lainsäädännön kokonaisuuden kannalta. Saadun selvityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö tulee siirtymäaikana seuraamaan rahoitusmallin toimivuutta, ja sen perusteella rahoituselementtien prosenttiosuuksia voidaan tarvittaessa esittää muutettaviksi, mikäli rahoitusmalli toimii epätarkoituksenmukaisesti.

Valiokunta toteaa, että siirtyminen hallituksen esityksessä esitettyihin rahoituselementtien keskinäisiin prosenttiosuuksiin tapahtuu asteittain pitkänä siirtymäaikana. Sen tarkoituksena on antaa koulutuksen järjestäjille aikaa uudistaa toimintaansa. Esimerkiksi vuosina 2018 ja 2019 perusrahoituksen osuus on 95 %. Lisäksi perusrahoituksessa on käytössä harkinnanvaraiset korotukset. Ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskeva lainmuutos tulee voimaan siirtymäajan kuluessa portaittain, ja uusi rahoitusmalli tulee kokonaisuudessaan käyttöön vuonna 2022.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta katsoo, että ainakaan tässä vaiheessa rahoituselementtien ehdotettuja prosenttiosuuksia ei ole perusteltua muuttaa. Valiokunta pitää kuitenkin prosenttiosuuksien seurantaa ja sitä koskevaa raportointia välttämättömänä ja esittää asiasta lausuman. *(Valiokunnan lausumaehdotus 2)*

Ammatillisten erityisoppilaitosten osalta valiokunta toteaa, että niiden valmentavien koulutusten rahoitus määräytyy puhtaasti perusrahoituksena. Tutkintokoulutuksessa sovellettaisiin samoja rahoituselementtejä kuin muidenkin ammatillisen koulutuksen järjestäjien kohdalla. Tällöin myös erityisoppilaitoksia kannustetaan ja ohjataan tasavertaisesti kiinnittämään huomiota toiminnan tuloksellisuuteen, laatuun ja vaikuttavuuteen. Vaativan erityisen tuen korotuskertoimissa (korkeammat perusrahoituksen kertoimet) otetaan huomioon näiden opiskelijoiden ero tutkinnon osien ja tukintojen suorittamisessa sekä työllistymisessä ja jatko-opiskelijoiksi pääsemisessä verrattuna muihin opiskelijoihin. Tällöin erityisoppilaitoksia ei verrata muihin ammatillisen koulutuksen järjestäjiin vaan keskenään. Vaativan erityisen tuen korotuskertoimet on laskettu siten,

että nykyisten kuuden erityisoppilaitoksena toimivan koulutuksen järjestäjän kokonaisrahoitus ei keskimääräisesti muuttuisi.

Rahoituksen ennakoitavuus. Asiantuntijalausunnoissa esitetään, että rahoituksen ennakoinnin näkökulmasta koulutuksen järjestäjäkohtaisen vuotuisen rahoituksen vaihteluväli edellisen vuoden suoritepäätökseen saisi olla korkeintaan 1—3 %. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että varainhoitovuosina 2018 ja 2019 perusrahoituksen osuus olisi 95 prosenttia eli lähestulkoon samalla tasolla kuin nykyisessä rahoitusjärjestelmässä, kun otetaan huomioon 3 prosentin tuloksellisuusrahoitusosuus. Vuotta 2020 koskeva perusrahoitusosuus on ehdotuksen mukaan 70 % ja vuotta 2021 koskeva 60 %. Valiokunta toteaa, että asteittainen siirtyminen tuloksellisuus- ja vaikuttavuusrahoituspainotteisempaan malliin antaa järjestäjille aikaa sopeutua muutokseen.

Järjestämisluvissa määritetään opiskelijavuosien vähimmäismäärä, joka on pohjana opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen järjestäjäkohtaiselle opiskelijavuosien tavoitteellista määrää koskevalle vuosittaiselle päätökselle. Ministeriö ei voi tehdä järjestämisluvan vähimmäismäärän alittavaa päätöstä. Vähimmäisopiskelijavuosimäärät asetetaan järjestäjille lähetettävässä järjestämislupaehdotuksessa nykyisten lupien ja toteutuneen toiminnan perusteella niin, ettei järjestäjien suhteellinen osuus rahoituksesta muuttuisi merkittävästi.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että nykyisessäkin rahoitusjärjestelmässä rahoituksen järjestäjäkohtainen taso on vaihdellut suuntaansa enemmän kuin kolme prosenttia. Uudesta rahoitusmallista ei tule tehdä nykyistä jäykempää, koska silloin se ei kannusta toiminnan vaikuttavuuden, tuloksellisuuden ja tehokkuuden parantamiseen eikä toimintatapojen merkittävään uudistamiseen eikä myöskään asiakaslähtöiseen toimintaan, mikä on ammatillisen koulutuksen reformin keskeinen tavoite.

Kertoimet. Asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille, että ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoituskertoimet jäävät mataliksi suhteessa perustutkintoihin. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että ehdotuksen mukaan rahoituskertoimista päätetään asetuksella, joten lakiin ei ole tarpeen tehdä muutoksia. Asetusluonnos on parhaillaan lausuntokierroksella. Perusrahoituksessa ammatti- ja erikoisammattitutkinnolla on perustutkintoa pienempi painokerroin, koska ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa on jatkossakin mahdollista periä opiskelijamaksuja. Perittävillä opiskelijamaksuilla on tarkoitus nykytilaa vastaavasti kattaa keskimäärin noin 15 prosenttia koulutuksen kustannuksista, joten tällä perusteella painokerroin olisi 15 prosenttia pienempi kuin perustutkinnon painokerroin. Toinen peruste kertoimille on se, että ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat vaikuttavuusrahoituksessa samalla painoarvolla kuin perustutkinnot. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittajien työllisyysaste on merkittävästi korkeampi kuin perustutkinnon suorittaneiden (esim. vuonna 2015 perustutkinnon suorittajista työllisiä oli noin 60 %, ammattitutkinnon suorittajista n. 78 % ja erikoisammattitutkinnon suorittajista noin 93 %), joten suoritusrahoituksen kertoimet on asetettu siten, että rahoitus ohjaisi mahdollisimman neutraalisti järjestämään ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutusta sekä perustutkintokoulutusta. Kolmas peruste esitetyille kertoimille liittyy siihen, että ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittajilla on tyypillisesti enemmän aiemmin hankittua osaamista, jolloin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osien suorittaminen edellyttäisi keskimäärin vähemmän tutkintokoulutukseen osallistumista kuin perustutkinnon osien suorittaminen.

Asiantuntijakuulemisessa esitettiin, että maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä tulee ottaa huomioon kertoimella. Saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta katsoo, että erillisen maahanmuuttaja- tai vieraskielisyyskertoimen toteuttaminen on teknisesti vaikeaa, koska luotettavan ja yksiselitteisen tietopohjan rakentaminen ei ole ongelmatonta. Ehdotetussa mallissa on sen sijaan oma kerroin opiskelijavalmiuksia tukeville opinnoille, ja sen avulla voidaan tukea esimerkiksi heikon kielitaidon vahvistamista osana ammatillista koulutusta. Valiokunta toteaa, että kertoimen tarpeellisuus on mahdollista arvioida esimerkiksi osana rahoitusjärjestelmän toimivuuden seurantaa.

Perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon samanaikaisen suorittamisen rahoitus. Asiantuntijalausunnossa ehdotetaan, että ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulisi saada lukea kahden tutkinnon suorittajien tutkinnon osat täysimääräisesti omiksi suoritteikseen. Tulevissa opintohallinnon järjestelmien ja KOSKI-rekisterien siirroissa on oltava selvää, keiden vastuulle raportointi opiskelijoista ja suorituksista tulee. Asiantuntijan mukaan on epäselvää se, kumpi saa rahoituksen ja minkä perusteiden mukaan, jos ammatillisen koulutuksen järjestäjä hankkii opiskelijoille lukiokoulutusta lukiokoulutuksen järjestäjältä.

Saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta toteaa, että ammatillisen perustutkinnon ja lukiokoulutuksen yhdistäminen eli niin sanotun kaksoistutkinnon suorittaminen on mahdollista jatkossakin nykyisen käytännön mukaisesti. Kaksoistutkinnon suorittamisen rahoittaminen toteutetaan ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä siten, että rahoitusjärjestelmän mukainen rahoitus myönnetään ammatillisen koulutuksen järjestäjälle, joka puolestaan hankkisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 30 §:n nojalla koulutusta lukiokoulutuksen järjestäjältä. Suoritusrahoituksessa lukio-opinnoilla käytännössä korvattaisiin yhteiset tutkinnon osat sekä osa vapaasti valittavista ammatillisista tutkinnon osista. Siten lukio-opinnot tulevat otetuiksi huomioon rahoituksessa.

Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat

Asiantuntijakuulemisessa on korostettu YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen 24 artiklaa, joka koskee koulutusta. Siinä lähtökohtana on, että vammaisilla henkilöillä on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua koulutukseen.

Toteuttaakseen tämän oikeuden syrjimättä ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien pohjalta sopimuspuolet varmistavat osallistavan koulutusjärjestelmän kaikilla tasoilla sekä elinikäisen oppimisen, jonka tarkoituksena on a) kehittää täysimääräisesti inhimillisiä voimavaroja, omanarvontuntoa ja itsearvostusta sekä vahvistaa ihmisoikeuksien, perusvapauksien ja ihmiskunnan moninaisuuden kunnioittamista; b) mahdollistaa vammaisille henkilöille persoonallisuutensa, lahjakkuutensa ja luovuutensa sekä henkisten ja ruumiillisten kykyjensä kehittämisen mahdollisimman pitkälle.

Saaduissa lausunnoissa on katsottu, että käsittelyssä oleva ammatillisen koulutuksen reformi ei esitetyssä muodossaan edistä riittävästi yhdenvertaisen ja osallistavan koulutusjärjestelmän toteutumista. Lausunnoissa on esitetty useita tarkennuksia käsiteltävinä oleviin lakiehdotuksiin. Lausuntojen perusteella valiokunta korostaa, että vammaisilla opiskelijoilla on oikeus saada ope-

tusta yleisessä koulutusjärjestelmässä yhdenvertaisesti muiden kanssa ja siihen tarvittavaa yksilöllistä tukea.

Saadun selvityksen mukaan hallituksen esitys perustuu keskeisesti asiakaslähtöisyyteen ja osaamisperusteisuuteen, joka lähtökohtana soveltuu hyvin vammaisten ja pitkäaikaissairaiden sekä muiden erityistä tukea tarvitsevien koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on mahdollistaa erilaiset opintopolut hyvin erilaisia osaamistarpeita omaaville opiskelijoille ja ottaa huomioon yksilölliset tuen tarpeet jokaiselle opiskelijalle laadittavassa henkilökohtaisessa osaamissuunnitelmassa. Selvityksen mukaan ammatillisen koulutuksen reformi luo nykyjärjestelmää laajemmat edellytykset toteuttaa YK:n vammaissopimuksen 24 artiklan tavoitteita. Reformin uudistukset erityisesti koulutustarjonnan joustavoittamisesta, henkilökohtaistamiseen perustuvista yksilöllisistä opintopoluista sekä koulutukseen hakeutumisen ja pääsyn joustavoittamisesta palvelevat myös vammaisia henkilöitä.

Ammatillisessa koulutuksessa erityinen tuki toteutetaan lähtökohtaisesti inkluusioperiaatteella kaikessa ammatillisessa koulutuksessa. Erityistä tukea voivat lähtökohtaisesti tarjota kaikki koulutuksen järjestäjät. Normaalin erityisen tuen ohella on tarjolla myös vaativaa erityistä tukea niille henkilöille, jotka eivät muutoin voisi opiskella ammatillisessa koulutuksessa. Tällä turvataan kaikille mahdollisuus osallistua ammatilliseen koulutukseen. Valiokunta korostaa, että erityistä tukea on saatavilla yleisessä ammatillisessa koulutuksessa. Kaikki koulutuksen järjestäjät voivat järjestää erityistä tukea, ja rahoitusjärjestelmä kohdentaa lisärahoitusta erityistä tukea tarvitsevien koulutukseen.

Valiokunta korostaa, että opiskelijan tarvitsema erityinen tuki suunnitellaan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa, joka luo perustan opiskelijoiden tarpeista lähteville yksilöllisten koulutuspolkujen toteuttamiselle. Tutkintokoulutuksessa erityinen tuki laajenee perustutkintojen ohella myös ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutukseen uuden lainsäädännön myötä. Opetushallituksen määräyksinä antamat tutkintojen ja valmentavien koulutusten perusteet ovat samat kaikissa koulutuksissa riippumatta koulutuksen järjestäjästä, joten ammattitaitovaatimuksissa ja osaamistavoitteissa sekä osaamisen arvioinnissa noudatetaan aina samoja säädöksiä ja määräyksiä. Ammatillisissa perustutkinnoissa on lisäksi mahdollisuus ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamiseen sekä arvioinnin mukauttamiseen säännösten mukaisesti. Näin toteutetaan yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä säädetty vaatimus kohtuullisista mukautuksista.

Vaativan erityisen tuen järjestämistä varten on kattava järjestäjäverkko, jonka osalta järjestämislupasäätelyllä varmistetaan riittävän vahvat toiminnalliset ja taloudelliset toimintaedellytykset vaikeimmin vammaisten ja muiden vaativaa erityistä tukea tarvitsevien koulutuksen ja tukipalveluiden järjestämiseen. Vaativaa erityistä tukea järjestetään sekä ammatillisissa erityisoppilaitoksissa että vaativan erityisen tuen koulutustehtävän saaneissa ammattiopistoissa. Asiantuntijakuulemisessa on arvosteltu vaativan erityisen tuen tarjoamisvelvoitteen rajoittamista pelkästään erityisoppilaitoksiin ja erityisen luvan saaneisiin ammattiopistoihin. Menettelyä pidetään segregoivana ja vammaisten monipuolisia koulutusmahdollisuuksia rajaavina. Koulutuspaikkoja on harvassa, ja esimerkiksi vaativaa erityisen tuen tarjoavaa koulutusta järjestetään ruotsin kielellä ainoastaan yhdessä oppilaitoksessa maassamme.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että vaativaa erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille turvataan monipuoliset mahdollisuudet opiskella ammattiin. Menettelyllä pyritään kuitenkin erityisesti turvaamaan korkealaatuinen ja opiskelijan tarpeisiin vastaava koulutus ja sen alueellinen saatavuus. Saadun selvityksen mukaan vaativan erityisopetuksen laajentamista kaikkien koulutuksen järjestäjien tehtäväksi ei pidetä realistisena, koska vaativan erityisen tuen koulutuksen järjestäminen edellyttää vaativaa erityisosaamista sekä asettaa tiloille, välineille ja laitteille sekä esteettömyydelle erityisen suuria vaatimuksia. Riskinä olisi, että opiskelijoiden tarvitsemaa tukea ja koulutuksen laatua ei voitaisi riittävästi varmistaa, mikäli kaikki koulutuksen järjestäjät voisivat sitä järjestää. Valiokunta korostaa, että erottelu vammaisuuden perusteella on sallittua vain, jos sille on vahvat yksinomaan eroteltavan etuun liittyvät perustelut. Valiokunta pitää tärkeänä, että erityisammattioppilaitosten osaaminen olisi nykyistä enemmän kaikkien ammattioppilaitosten käytettävissä mahdollistamassa vammaisen ja muun vaativaa erityistä tukea tarvitsevan opinnot joustavasti ja yhdenvertaisesti muiden opiskelijoiden kanssa.

Vammaisten henkilöiden osallistumista ammatilliseen koulutukseen tukee vapaa hakeutumisoikeus. Opiskelijavalintaa koskevissa säädöksissä lähtökohtana on esteettömyyden turvaaminen. Yhteishaussa voidaan käyttää harkintaan perustuvaa hakua, ja vaativaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työpaikalla tapahtuvaa opiskelua voidaan tukea myös koulutussopimuksessa koulutuskorvauksilla.

Asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että valmentavien koulutusten tavoitteita tulee selkeyttää ja niiden välinen segregoiva joustamattomuus poistaa. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen (jatk. Telma) tulee mahdollistaa joustava siirtyminen esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen (jatk. Valma) tai osatutkinnon suorittamiseen. Telman tavoitteena tulee olla opiskelijan yksilöllisen koulutus- ja/tai työelämäpolun löytäminen.

Saadussa selvityksessä on korostettu, että käsiteltävänä olevan uudistuksen yhteydessä ei ole määritelty uudelleen Valma- ja Telma-koulutuksia, vaan määritelmät vastaavat voimassa olevaa sääntelyä. Valma koulutus on aina tarkoitettu niille opiskelijoille, joiden tavoitteena on siirtyä valmentavasta koulutuksesta tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Koulutuksen perusteiden osaamistavoitteet on laadittu niin, että ne antavat valmiuksia ja tukevat tutkintokoulutuksen suorittamista. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta voidaan järjestää myös erityisopetuksena.

Telma-koulutus järjestettäisiin aina vaativan erityisen tuen tehtävän perusteella, eli tässä koulutuksessa kohderyhmänä olisivat vain ne opiskelijat, jotka ovat oikeutettuja vaativaan erityiseen tukeen. Koulutus on tarkoitettu kaikkein vaikeimmin vammaisille henkilöille, joiden tavoitteena ei ole siirtyä tutkintokoulutukseen, vaan vahvistaa elinikäisen oppimisen valmiuksia, mahdollistaa mahdollisimman itsenäinen elämä sekä hankkia valmiuksia työtehtäviin tai työnkaltaiseen mielekkääseen toimintaan.

Telma-koulutuksella tarjotaan tutkintokoulutusta vastaava pitkäkestoinen koulutusväylä niille vammaisille, joille ei ole mahdollista suorittaa tutkintoa tai sen osaa edes mukautettuna. Asiantuntijalausuntojen mukaan Telma-koulutukselta puuttuu opiskelijan ammatilliseen koulutukseen liittyvä tavoite. Valiokunta korostaa, että kaikille tulee tarjota mahdollisuus opiskelijan yksiköl-

lisiin vahvuuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin perustuvan koulutus- ja työelämäpolun löytymiseen.

Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että jatkossa selvitetään laajasti vammaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia kouluttautua kaikilla koulutusasteilla tasaveroisesti muiden opiskelijoiden kanssa. Valiokunta ehdottaa asiasta seuraavaa lausumaa. *(Valiokunnan lausumaehdotus 3)*

Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret

Asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että ehdotettu rahoitusmalli, jossa perusrahoituksen osuus on vain 50 %, ei riittävästi tue syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tai nuorten aikuisten koulutusmahdollisuuksia. Opintosuoritusten ja vaikuttavuuden korostaminen rahoituksessa eivät kannusta valitsemaan opiskelijoita, joilla on heikko todennäköisyys läpäistä koulutus menestyksellisesti. Esitys porrastuksesta ensimmäistä ammatillista tutkintoa suorittaville ei asiantuntijalausuntojen mukaan riitä kannustimeksi. Valiokunta viittaa edellä uudistuksen rahoitusratkaisuja koskeviin kannanottoihinsa ja katsoo, että niitä ei ole syytä muuttaa.

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aseman parantamisessa ei kuitenkaan ole kyse pelkästään rahoitusratkaisusta. Syrjäytymisessä on kyse useimmiten pidempiaikaisesta prosessista, jossa erityisesti oman opintopolun nivelvaiheet muodostuvat haasteellisiksi. Nuorella on usein tarjolla erilaisia ohjaus- ja tukipalveluja, mutta hän ei välttämättä osaa niitä käyttää. Valiokunta painottaa, että eri kouluasteiden ja työelämän kanssa tehdyllä yhteistyöllä tulee voida vaikuttaa siirtymien onnistumiseen. Opiskelijan ohjauksesta ja hyvinvoinnista tulee huolehtia yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

Tehokkaimpia tapoja ehkäistä syrjäytymistä ja työttömyyttä on varmistaa, että jokainen nuori saa vähintään toisen asteen koulutuksen. Tutkimusten mukaan pelkän peruskoulun käyneillä sekä toisen asteen keskeyttäneillä on suurin riski jäädä työn ja koulutuksen ulkopuolelle. Valiokunta korostaa kuitenkin myös, että peruskoulusta valmistuvan nuoren tulee pärjätäkseen toisella asteella olla jatko-opintokykyinen eli omata riittävät kielelliset valmiudet ja taidot esimerkiksi matemaattisluonnontieteellisissä aineissa, jotta hän pärjää toisen asteen opintojen alkuvaiheessa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että peruskoulusta valmistuvien nuorten tosiasialliseen jatko-opintokykyisyyteen kiinnitetään kasvavaa huomiota.

Valiokunta korostaa, että uudistuksessa yhdistetään oppilaitoksiin kaksi opiskelijaryhmää, joiden tarpeet ovat osin erilaiset, eli nuoret ja aikuiset opiskelijat. Etenkin nuoret, jotka aloittavat ammattikouluopinnot noin 15-vuotiaana, tarvitsevat enemmän aikuisten läsnäoloa ja tukea. Reformin myötä opiskelijoilta vaaditaan entistä enemmän omatoimisuutta. Koulutuksen järjestäjien keskeyttämisluvut vaihtelevat 2,3 %:n ja 19,6 %:n välillä vuosien 2013—2014 seurannan mukaan. Koulutuksen järjestäjät, jotka ovat tehokkaasti edistäneet läpäisyä valtionavustuksilla ja hankkeilla, ovat saaneet keskeyttämisasteen noin 5 %:iin. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että kehittämisresursseja kohdennetaan mahdollisuuksien mukaan valtionavustuksina koulutuksen järjestäjille, joilla keskeyttämisaste on selkeästi tämän rajan yli. Saadun selvityksen mukaan koulutuksen läpäisyn tehostamisessa olennaista on se, että johto eri organisaatiotasoilla on mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa läpäisyä edistäviä toimenpiteitä. Kaikkien oppilaitoksessa tu-

lee tietää ja omalla toiminnallaan vaikuttaa siihen, mihin sitoudutaan, jotta läpäisyn tehostamista saadaan aikaan.

Valiokunta korostaa koulutuksen järjestäjien ja työpajojen yhteistyön vahvistamista. Uudistuksen myötä työpajat voivat toimia entistä laajemmin koulutuksen järjestäjien kumppaneina, ja niillä on osaamista tukea etenkin haasteellisessa tilanteessa olevia nuoria. Oppimisympäristöinä työpajat ovat tuettuja, työvaltaisia ja yhteisöllisiä. Työpajoilla vahvistetaan valmennuksen ja tekemällä oppimisen avulla arjenhallintaa, opiskelu- ja työelämävalmiuksia sekä ammatillista osaamista. Etenkin työpajojen matalimman kynnyksen palvelu, starttivalmennus, on saadun selvityksen mukaan jo hyvin lähellä valmentavaa koulutusta. Työpajayhteistyön avulla valmentavaa koulutusta on mahdollista toteuttaa lähipalveluna ja kehittää sitä toiminnallisempaan ja ohjauksellisempaan suuntaan.

Valiokunta pitää tärkeänä, että koulutuksen järjestäjien ja työpajojen yhteistyössä toteuttamien valmennusjaksojen rahoitus on jatkossa kestävällä pohjalla. Asiantuntijakuulemisessa on esitetty rahoituksen perustamista ns. raha seuraa opiskelijaa -periaatteelle. Valiokunta pitää tärkeänä kestävien rahoitusratkaisujen kehittämistä, jotka turvaavat työpajatoiminnan aseman osana syrjäytymisen vastaisia toimia. Työpajoja ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista integroida osaksi koulutusjärjestelmää, sillä oppilaitoksilla ja työpajoilla on omat perustehtävänsä. Työpajojen ensisijaista kohderyhmää ovat koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat nuoret ja pitkäaikaistyöttömät aikuiset. Työpajatoimintaa tarvitaan tukemaan ennen kaikkea heikoimmassa asemassa olevia ja sosiaalista vahvistamista tarvitsevia.

Henkilöstökoulutus

Asiantuntijalausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että käytettävissä olevassa rahoitusasetusluonnoksessa henkilöstökoulutuksesta ei myönnetä perusrahoitusta. Lausunnonantajan mukaan tämä on huomattava muutos aiempaan ja hankaloittaa oleellisesti ammatillisen koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia toimia työelämän kehittäjinä. Uudessa rahoitusmallissa henkilöstökoulutusta olisivat myös työttömien muutosturva ja rekrykoulutukset silloin, kun työnantaja rahoittaa niistä osan. Tältä osin työttömien koulutusmahdollisuuksien nähdään kapenevan.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esityksen ratkaisua perusteltuna ja toteaa, että henkilöstökoulutuksen vähennys otetaan huomioon ainoastaan perusrahoituksessa, koska henkilöstökoulutuksessa työnantaja vastaisi osasta koulutuksen kustannuksia. Käytännössä ehdotettu henkilöstökoulutuksen vähennyskerroin vaikuttaa siten, että tutkintotavoitteisen henkilöstökoulutuksen opiskelijavuosista ei myönnettäisi ollenkaan perusrahoitusta, mutta sen sijaan suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksissa henkilökoulutuksen suoritteet otettaisiin huomioon täysimääräisinä. Henkilöstökoulutuksen julkinen rahoitusosuus on tällöin enintään 50 % laskennallisesta rahoituksesta. Tutkintotavoitteisen henkilöstökoulutuksen rahoittaminen vain suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksilla on perusteltua, koska henkilöstökoulutuksesta kertyy keskimääräistä enemmän suoritteita ja henkilöstökoulutuksessa olevien työllistyminen on keskimääräistä yleisempää.

ALV-kompensaatio.

Asiantuntijakuulemisessa ehdotettiin arvonlisäverolain 30 §:n muuttamista siten, että yksityinen ammatillisen koulutuksen järjestäjä lisätään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rinnalle. Sivistysvaliokunta toteaa arvonlisäverolain 30 §:n muutoksen olevan valmisteltavana valtiovarainministeriössä

Työvoimakoulutus

Osana ammatillisen koulutuksen reformia osa työvoimakoulutuksesta ehdotetaan siirrettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle ja osaksi ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä. Sivistysvaliokunta on edellyttänyt hallinnonalan siirtoa aikaisemmin ja pitää ehdotusta hyvänä.

Valiokunta pitää tärkeänä huolehtia perusopetuksen päättävien nuorten koulutusmahdollisuuksien turvaamisen lisäksi myös aikuisten mahdollisuuksista päästä opiskelemaan ja päivittämään osaamistaan. Työmarkkinoilla ja työnhakijoina on suuri joukko henkilöitä, joilla on koulutustarvetta tutkinnon puuttumisen, osaamisen vanhentumisen tai työelämän rakennemuutoksen vuoksi.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta korostaa lausunnossaan, että hallinnonalan siirrossa tulee huolehtia työ- ja elinkeinohallinnon osaamisen siirtymisestä uudelle toimijalle. Asiantuntijalausunnoissa esitettiin, että lakiesityksessä tai myöhemmin annettavissa asetuksissa tulee selkeyttää työ- ja elinkeinohallinnon ja tulevien maakuntien rooli erityisesti työvoimakoulutuksen sisällöllisen suunnittelun ja suuntaamisen osalta. Ehdotetun 23 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen työvoimakoulutuksen tehtävästä päättämistä. Lausunnonantajien mielestä kuulemisvelvollisuuden tulee kattaa myös ELY-keskukset ja TE-toimistot ja tulevaisuudessa maakunnat. Tämä on erityisen tärkeää päätettäessä ammatillisen tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen järjestäjistä tällä hetkellä tuloksellisesti toimivien yksityisten ja erikoisoppilaitosten osalta.

Sivistysvaliokunta korostaa, että hallinnonalan siirto tulee toteuttaa siten, että tarvittava työvoimakoulutuksen asiantuntemus siirtyy katkotta koulutuksen hallinnonalalle ja että vuorovaikutus hallinnonalojen välillä on riittävää. Hallinnonalan siirrosta ei tule aiheutua häiriötä työvoimakoulutuksen järjestämiselle ja asiakkaiden palvelemiselle. Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen 23 §:ää on valmisteltu yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Työ- ja elinkeinoministeriön kuulemisen tarkoituksena on varmistaa, että työ- ja elinkeinopoliittiset sekä -strategiset näkökohdat tulevat otetuiksi huomioon työvoimakoulutuksen järjestämislupien myöntämisen yhteydessä.

Kuulemisessa esitettiin huoli yhdenvertaisesta mahdollisuudesta saada työvoimakoulutuksen järjestäjälupa sellaisillekin tahoille, jotka eivät anna valtionosuuteen oikeuttavaa koulutusta. Valiokunta toteaa, että järjestelmä on avoin, minkä vuoksi kaikki tahot voivat hakea myös työvoimakoulutuksen järjestämislupaa. Järjestämislupa voidaan myöntää laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä.

Uudistuksen seuranta

Sivistysvaliokunta korostaa ammatillisen koulutuksen reformin merkittävyyttä sekä opiskelijoille ja koulutuksen järjestäjille että laajasti koko elinkeinoelämälle. Uudistukselle on asetettu erittäin hyvät ja kannatettavat tavoitteet, ja uudistusehdotus on saanut laajan tuen. Sivistysvaliokunta korostaa uudistuksen toteutumista koskevan kattavan seurannan merkitystä ja ehdottaa seurantaa koskevaa laajaa lausumaa. *(Valiokunnan lausumaehdotus 4)*

Lakiesitys nostaa esiin ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan ja siihen liittyvän arviointijärjestelmän merkityksen ja näiden selkiyttämisen ja vahvistamisen tarpeet. Tähän liittyen tärkeää on mm. koulutuksen järjestämisen edellytysten arvioinnin kriteerien läpinäkyvyys ja arvioinnin riippumattomuuden varmistaminen. Samoin esimerkiksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen perustaksi ehdotettujen opiskelijoiden ja työelämän tyytyväisyyttä koskevien tulosten tulee perustua mittareihin, joiden luotettavuus on varmistettu. Sivistysvaliokunta toteaa, että ammatillisen koulutuksen reformin kokonaisvaltaisuus, sen vaikutukset ja mahdollisesti tarvittavat muutokset tai tarkennukset edellyttävät kansallista arviointiohjelmaa.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. lakiehdotus

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 kohdan mukaan henkilöstökoulutuksella tarkoitetaan henkilöstölle järjestettävää koulutusta, joka on osin julkisesti rahoitettua. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan julkisella rahoituksella tarkoitetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain nojalla annettua rahaa. Sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän 1 kohdan tarkentamista vastaamaan perusteluja.

6 §. Tutkintorakenne. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriölle toimivalta säätää asetuksella tiettyyn tutkintoon sisältyvästä osaamisalasta, jos kustannukset poikkeavat tutkinnon yleisistä järjestämiskustannuksista. Perustelujen mukaan edellytyksenä on merkittävä poikkeaminen. Sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän 1 kohdan tarkentamista vastaamaan perusteluja.

24 §. Opetus- ja tutkintokieli. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi aina antaa opetusta järjestämisluvassa määrätyillä opetuskielillä. Muita kieliä ei määrättäisi järjestämisluvassa, vaan koulutuksen järjestäjä päättää opetuksen antamisesta myös muilla kielillä. Tarkoitus on ollut joustavoittaa oikeutta antaa opetusta muilla kielillä järjestämisluvassa määrättyjen opetuskielten lisäksi. Sivistysvaliokunta pitää perusteltuna selkeyttää pykälän 2 momenttia siten, että siinä mainitaan myös saam enkieli.

26 §. Opiskelijavuodet. Edellä 3 §:n kohdalla ehdotetun muutoksen vuoksi valiokunta ehdottaa pykälään lakiteknistä muutosta.

29 §. Järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen. Pykälän 4 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulee varata koulutuksen järjestäjälle mahdollisuus pykälän 3 momen-

tissa tarkoitettujen puutteiden korjaamiseen ennen järjestämisluvan muuttamista tai peruuttamista. Sivistysvaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että puutteiden korjaamiseen varataan kohtuullinen aika, ja ehdottaa sitä koskevan muutoksen tekemistä 4 momenttiin.

Järjestämislupiin hakemuksetta tehtävät päätökset koskevat usein järjestämislupien teknisluonteisia muutoksia, jolloin päätöksistä ei ole perusteltua periä maksua. Maksun periminen ei ole perusteltua myöskään silloin, jos järjestämislupaa muutetaan tai lupa perutaan viranomaisaloitteisesti 2 tai 3 momentissa mainittujen syiden vuoksi. Käytännöksi on muodostunut, ettei näistä päätöksistä ole peritty maksuja. Sivistysvaliokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 5 momentti, jonka mukaan 2 ja 3 momentissa tarkoitetut hakemuksetta viranomaisaloitteisesti tehtävät järjestämisluvan muuttamista tai peruuttamista koskevat päätökset olisivat maksuttomia. Valiokunnan ehdottama uusi säännös varmistaa nykyisen käytännön jatkumisen.

Valiokunta toteaa, että hakemuksesta tehtävät järjestämislupien myöntämistä tai muuttamista koskevat päätökset ovat jatkossakin nykytilaa vastaavasti maksullisia. Valtion maksuperustelain (150/1992) 4 §:n mukaan päätöksen, joka on tehty hakemuksesta, tulee olla maksullinen, jollei suoritteen maksuttomuudelle ole perusteltua syytä. Maksujen euromäärästä säädetään maksuperustelain nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

38 §. Opiskelijaksi ottamisen edellytykset. Ehdotetun säännöksen perusteella opiskelijaksi ammatilliseen koulutukseen voidaan ottaa myös sellainen hakija, jolla ei ole perusopetuksen oppimäärää suoritettuna. Lakiehdotuksen säännös vastaisi voimassa olevaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lakia. Voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (/) sitä vastoin säädetään, että opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä on perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aiemman oppimäärän suorittaminen. Lain mukaan opiskelijaksi voidaan ottaa myös muu henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen. Vastaavaa vaatimusta ei ole ammatillisessa aikuiskoulutuksessa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lakiehdotukseen tehdyllä muotoilulla on tavoiteltu sitä, että se mahdollistaa tasavertaisesti myös sellaisten aikuisten koulutukseen pääsyn, joilla ei ole perusopetuksen oppimäärää suoritettuna, esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset hakijat. Valiokunta tunnistaa nuoria ja aikuisia hakijoita koskevan eron. Aikuisten hakijoiden joukossa on erilaisista taustoista tulleita henkilöitä, joten on perusteltua, että lainsäädännöllä ei estetä sellaisen henkilön opiskelemaan pääsyä, jolla on siihen valmiudet, vaikka oppivelvollisuuden oppimäärä on suorittamatta. Sen sijaan nuorten hakijoiden kohdalla asiaa ei voida perustella samalla tavalla, koska oppivelvollisuuden ja perusopetuksen oppimäärän suorittaminen on keskeinen perusta myöhemmälle opiskelulle ja yhteiskunnan jäsenenä toimimiselle. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vaikka Suomessa lapsilla ja nuorilla on oppivelvollisuus, se voi päättyä myös, vaikka perusopetuksen oppimäärä on suorittamatta, eli silloin, kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. Tuolloin nuori täyttää 17 vuotta. Lähes kaikki nuoret suorittavat oppivelvollisuuden, mutta on heitäkin, joilla se jää suorittamatta. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että jokainen nuori suorittaa oppivelvollisuutensa ja ettei lainsäädännöllä avata mahdollisuutta vähentää oppivelvollisuuden suorittamisen merkitystä. Valiokunta esittää lakiehdotuksen 38 §:n 1 momentin muuttamista siten, että opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä on perusopetuksen tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän suorittaminen, mutta mahdollistetaan myös se, että myös sitä ilman voidaan opiskelijaksi ottaa. Näin turvataan opiskelijaksi pääsyn mahdollisuus myös aikui-

sille, joilla on opiskelun edellyttämät valmiudet opiskella hakemassaan koulutuksessa, vaikka perusopetuksen tai vastaava muu oppimäärä puuttuu. Sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän muuttamista siten, että siitä ilmenee perusopetuksen tai vastaavan aikaisemman oppimäärän suorittamisen edellytys ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä.

40 §. Esteettömyys Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hakijan terveydentilan ja toimintakyvyn arvioinnista opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä. Sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän nimikkeen muuttamista siten, että se tarkemmin kuvaa pykälän asiasisältöä eli esteettömyyttä opiskelijaksi ottamisessa.

44 §. Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Asiantuntijakuulemisessa on korostettu, että osaamisen kehittäminen on luonteeltaan dynaaminen prosessi, joka edellyttää toimiakseen myös osaamisen kehittymisen seurantaa. Sivistysvaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentissa lisätään henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan myös tiedot osaamisen kehittymisestä.

45 §. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja sen merkittävien muutosten hyväksymistä. Asiantuntijakuulemisessa on moitittu säännöksen velvoittavuusastetta ja pidetty kuulemismenettelyä hallinnollisesti liian raskaana. Menettely ei tue aktiivista ja opintojen läpi ulottuvaa henkilökohtaistamista.

Saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa, että opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan kuulemisvelvoitetta kevennetään siten, että heillä tulee olla mahdollisuus osallistua pykälässä tarkoitetun suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen.

48 §. Osaamisen hankkimisen suunnittelu. Edellä 44 §:n kohdalla todettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisätään maininta velvoitteesta seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä.

51 §. Palaute osaamisen kehittymisestä. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi muun muassa niistä tahoista, jotka voivat antaa palautetta opiskelijalle. Asiantuntijalausuntojen mukaan 1 momentista saa sen käsityksen, että ainoastaan yksi taho voi antaa palautteen. Saadun selvityksen mukaan säännöksellä on tarkoitettu, että tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen aikana opiskelijan osaamisen kehittymistä arvioivat ja siitä palautetta antavat opetuksesta vastaava opettaja ja muut opiskelijan opetukseen, ohjaukseen ja tukeen osallistuvat koulutuksen järjestäjän edustajat sekä työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana myös vastuullinen työpaikkaohjaaja. Sivistysvaliokunta ehdottaa tätä vastaavan muutoksen tekemistä pykälän 1 momenttiin.

61 §. Oikeus saada opetusta ja ohjausta. Lakiehdotuksen 2 §:ssä on ammatillisen koulutuksen yleisiksi tavoitteiksi asetettu muun muassa tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi. Sivistysvaliokunta korostaa, että näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää käytännössä, että ne otetaan huomioon myös annettavassa

opetuksessa ja ohjauksessa. Sivistysvaliokunta ehdottaa, että nämä tavoitteet lisätään pykälän 1 momenttiin määrittämään sitä opetusta ja ohjausta, johon opiskelijalla on oikeus.

71 §. Koulutussopimukseen perustuva koulutus. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi koulutussopimuksen tekemisestä henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti tutkinnonosittain. Asiantuntijakuulemisessa on esiintynyt epätietoisuutta mahdollisuudesta sopia tutkinnon osaa pienemmistä kokonaisuuksista tai useammasta tutkinnon osasta. Saadun selvityksen mukaan tutkinnonosittain sopiminen ei edellytä, että koulutussopimus tehdään vain suoritettaessa kokonaista tutkinnon osaa, vaan koulutussopimus voidaan tehdä myös suoritettaessa tutkinnon osaa pienempää osaamiskokonaisuutta. Sivistysvaliokunta ehdottaa tätä selventävän lisäyksen tekemistä pykälän 2 momenttiin.

97 §. Opiskelijan eronneeksi katsominen. Pykälän 2 momentin mukaan opiskelija katsotaan eronneeksi myös silloin, kun hän itse ilmoittaa koulutuksen järjestäjälle kirjallisesti eroamisestaan. Momentin muotoilu jättää valiokunnan arvion mukaan avoimeksi tarkan ajankohdan, jolloin eroamisen on katsottava toteutuneen. Valiokunta ehdottaa momentin selkeyttämistä lisäyksellä siten, että opiskelija katsotaan eronneeksi siitä päivästä lukien, kun ilmoitus saapuu koulutuksen järjestäjälle.

103 §. Asuntolatoiminnan järjestäminen. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi asuntolaa varten hyväksyttävistä järjestyssäännöistä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kehottanut sivistysvaliokuntaa harkitsemaan säännöksen tarkentamista.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettuun viitaten sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän 3 momentin täsmentämistä siten, että järjestyssäännöissä voidaan antaa tarkempia määräyksiä 80 §:n 2 momentissa tarkoitetuista esineistä tai aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä. Määräyksiä voidaan antaa myös asuntolassa kiellettyjen päihteiden käyttöön ja hallussapitoon liittyen.

105 §. Opiskelijoilta perittävät maksut. Pykälän 2 momentin mukaan ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa sekä 8 §:ssä tarkoitetussa muussa ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjä voi periä opiskelijalta kohtuullisen opiskelumaksun, jolla katetaan osittain koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Pykälän 4 momentin mukaan henkilöltä voidaan periä maksu hyväksytyn arvosanan korottamisesta, jos hän haluaa korottaa 57 §:ssä tarkoitettuun tutkinnon suorittamisesta annettuun todistukseen tai 58 §:ssä tarkoitettuun valmentavan koulutuksen suorittamisesta annettuun todistukseen merkittyä arvosanaa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettuun viitaten sivistysvaliokunta pitää perusteltuna, että koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus jättää pykälän 2 ja 4 momentissa tarkoitetut maksut perimättä tai alentaa niitä opiskelijan vähävaraisuuteen liittyvistä syistä. Valiokunta ehdottaa tätä koskevaan uutta 5 momenttia, jolloin hallituksen esityksen 5 ja 6 momentti siirtyvät 6 ja 7 momentiksi.

133 §. Järjestämislupien muuttamista koskevat siirtymäsäännökset. Säännösehdotuksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö muuttaa hakemuksetta kumottujen lakien nojalla myönnetyt järjestämisluvat esitettyjen lakien mukaisiksi. Kyseessä on hakemuksetta viranomaisaloittei-

sesti tehtävä muutos, josta ei ole perusteltua periä maksua vastaavasti kuin edellä 29 §:ään ehdotetussa lisäyksessä. Sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin muutosta, jonka mukaan lainsäädännnön uudistuksesta johtuvat järjestämislupien muutokset tehdään maksutta. Jos järjestäjä hakee luvan teknisluonteisen muuttamisen yhteydessä myös uusia tehtäviä tai muita muutoksia järjestämisluvan sisältöön, hakemuksesta tehtävästä järjestämislupapäätöksestä perittäisiin kuitenkin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettävä maksu.

140 §. Tutkintotoimikuntia koskevat siirtymäsäännökset. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetut tutkintotoimikunnat voivat voimassa olevan lainsäädännön nojalla solmia uusia näyttötutkintojen järjestämissopimuksia tai irtisanoa solmimiaan sopimuksia vuoden 2017 loppuun saakka. Lakiesityksen järjestämislupien muuttamista koskevassa 133 §:n siirtymäsäännöksessä todetaan, että kumottujen lakien nojalla myönnetyt järjestämisluvat muutetaan tämän lain mukaisiksi siten, että tutkintojen myöntämis- ja järjestämisoikeus määrätään koskemaan niitä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, joita koskevan näyttötutkintojen järjestämissopimuksen tutkintotoimikunta on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla solminut koulutuksen järjestäjän kanssa. Uudet muutetut järjestämisluvat on tarkoitus myöntää heti lain vahvistamisen jälkeen. Jos tutkintotoimikunnat kuitenkin uusien lupien myöntämisen jälkeen vielä solmisivat uusia järjestämissopimuksia tai irtisanoisivat ennen lupien myöntämistä voimassa olleita sopimuksia, jouduttaisiin jo myönnettyjä järjestämislupia korjaamaan viranomaisaloitteisesti.

Sivistysvaliokunta ei pidä perusteltuna, että tutkintotoimikunnat voivat päättää järjestämissopimusten solmimisesta tai irtisanomisesta vielä sen jälkeen, kun opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt siirtymäsäännöksen mukaiset järjestämislupien muuttamista koskevat päätökset. Tämän vuoksi sivistysvaliokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uuden 3 momentin, jossa säädetään, että tutkintotoimikunnat eivät voi myöntää uusia näyttötutkintojen järjestämissopimuksia tai irtisanoa voimassa olevia järjestämissopimuksia 31.8.2017 jälkeen. Hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti tutkintotoimikuntien tulee kuitenkin käsitellä sellaiset järjestämissopimuksia koskevat hakemukset, jotka on toimitettu ennen mainittua ajankohtaa.

2. lakiehdotus

5 §. Rahoituksen laskentaperuste. Eduskunta on antanut vastauksen EV 34/2017—HE 20/2017 vp hallituksen esityksestä laeiksi lukiolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (erityislukiot). Tasavallan presidentti on vahvistanut 16.6.2017 em. hallituksen esitykseen sisältyneet lait. Tähän liittyvä laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (/) tulee voimaan 1.1.2019. Tällä muutoslailla muutetaan lainkohtia, jotka sisältyvät alkuperäisessä muodossaan myös nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen ammatillisen koulutuksen reformiksi ja siinä ehdotettuun lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (2. lakiehdotus). Käsittelyssä olevan hallituksen esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muutosehdotusten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2018 eli vuotta ennen edellä tarkoitetun, jo vahvistetun lain muutoksia.

Valiokunta toteaa, että nyt käsiteltävänä oleva 2. lakiehdotus on teknisesti yhdistettävä jo vahvistetun lain säännösten kanssa ottaen huomioon myös erilaiset voimaantuloajankohdat. Yhdistämistarve koskee lakiehdotuksen 5—7, 32 ja 50 §: ää. Valiokunta ehdottaa 2. lakiehdotuksen

muuttamista siten, että siinä otetaan huomioon jo hyväksytyt erityisen koulutustehtävän lukioiden rahoituksen muutokset. Valiokunta korostaa, että on kyse teknisestä päällekkäisyydestä ja että valiokunnan ehdottamat muutokset tältä osin eivät tarkoita säännösten asiasisällöllistä muuttamista.

Lakiehdotuksen 5 §:n 2 kohta ehdotetaan hallituksen esityksessä kumottavaksi. Tämän sijasta sivistysvaliokunta ehdotttaa, että 2 kohta muutetaan siten, että siinä tarkoitettu rahoitus määräytyy lukion erityisessä koulutustehtävässä sillä perusteella, mikä on koulutuksen järjestäjän suoritteiden suhteellinen osuus kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista ja erityisen koulutustehtävän lisärahoituksesta.

6 §. Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaissa tarkoitetussa koulutuksessa. Edellä 5 §:n kohdalla todettuun viitaten sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momentin muuttamista siten, että siinä lukiolaissa tarkoitetun lukiokoulutuksen sijasta viitataan 5 §:n 1 ja 2 kohdassa mainittuihin toimintoihin.

Pykälän 2 momenttiin valiokunta ehdottaa samoin perusteluin lisättäväksi uuden lauseen, jossa määritellään 24 a §:ssä tarkoitetun lukion erityisen koulutustehtävän lisärahoitus.

7 §. Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen rahoitus. Edellä 5 §:n kohdalla todettuun viitaten sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin lisättäväksi maininnan 24 a §:ssä tarkoitetusta erityisen koulutustehtävän lisärahoituksesta.

32 §. Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoissa. Edellä 5 §:n kohdalla todettuun viitaten sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin lisättäväksi maininnan erityisen koulutustehtävän lisärahoituksesta.

32 f §. Suoritusrahoitus. Valiokunta toteaa, että pykälän 4 momentin sanamuotoa tulisi tarkentaa, koska muutoin säännöksen sanamuodon mukaan ei olisi yksiselitteistä, otetaanko ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 30 §:n nojalla hankituissa koulutuksissa suoritetut tutkinnon osat huomioon rahoituksen perusteena. Tutkinnon osa voidaan suorittaa hankitussa koulutuksessa esimerkiksi siten, että koulutuksen järjestäjä hankkii koulutusta lukiokoulutuksen järjestäjältä tai korkeakoulula, jolloin nämä tahot suorittavat myös osaamisen arvioinnin. Näin suoritetut opinnot luetaan osaksi ammatillista perustutkintoa osaamisen tunnistamisella ja tunnustamisella, mutta opiskelija ei kuitenkaan osoittaisi osaamistaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Säännöksellä on kuitenkin tarkoitettu, että suoritettu tutkinnon osa otetaan tällöinkin huomioon suoritusrahoituksen perusteena, koska koulutuksen järjestäjälle aiheutuu kustannuksia kyseisen tutkinnon osan koulutuksen ja osaamisen arvioinnin hankkimisesta. Sivistysvaliokunta ehdottaa, että pykälän 5 momenttia täsmennetään siten, että myös em. tavalla hankitussa koulutuksessa suoritetut tutkinnon osat otetaan huomioon rahoituksen perusteena.

32 j §. Uuden koulutuksen järjestäjän suoritteiden määrittely. Sivistysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan pykälän 2 momentissa on ilmennyt korjaustarvetta, joka liittyy uusille koulutuksen järjestäjille myönnettävään rahoitukseen. Rahoituksen myöntäminen uudelle koulutuksen järjestäjälle vain perusrahoituksena olisi tarkoituksenmukaista, koska uuden koulutuksen jär-

jestäjän osalta toteutuneita suoritemääriä ei voida käyttää suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen määräytymiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi selvityksen mukaan tarvittaessa myöntää uusille koulutuksen järjestäjille perusrahoituksen harkinnanvaraista korotusta suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen puuttumisen kompensoimiseksi. Esimerkiksi lakiesityksen 32 f §:n 1 momentin mukaan suoritusrahoitus määräytyy varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävänä vuonna suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden ja tutkintojen lukumäärän perusteella. Suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusta voitaisiin myöntää uudelle koulutuksen järjestäjälle, kun sen toteutuneita suoritemääriä voidaan käyttää suoritusrahoituksen määräytymisen perusteena.

Pykälän 2 momentissa ei ole otettu huomioon, miten uuden koulutuksen järjestäjän perusrahoituksen painokerroin määräytyy. Tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän painokerroin olisi arvioitava, koska uuden koulutuksen järjestäjän tavoitteellista opiskelijavuosimäärää ei voida painottaa varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneisiin opiskelijavuosiin perustuvalla painokertoimella. Painokertoimen arvioinnissa otettaisiin huomioon järjestämislupahakemuksen tutkinto- ja koulutuskohtaista opiskelijavuosimäärää koskevasta suunnitelmasta ilmenevä opiskelijavuosimäärä, jota painotettaisiin kuitenkin siten kuin ehdotetun 32 d §:n 2 momentissa säädetään. Järjestämislupahakemuksessa esitetystä suunnitelmasta tulee ilmetä ainakin mainitun säännöksen 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tiedot opiskelijavuosimäärinä.

Sivistysvaliokunta ehdottaa edellä todettua muutostarvetta vastaavaa muutosta pykälän 2 momenttiin.

Edellä 2 momentin kohdalla ehdotettu muutos edellyttää myös 3 momentin muuttamista vastaavasti. Sivistysvaliokunta ehdottaa, että uuden yksityisen koulutuksen järjestäjän 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettu arvonlisäverokorvaus määräytyisi ministeriön päättämän arvion perusteella, kunnes ensimmäiset toteutuneet arvonlisäverokorvauksen määräytymiseksi tarvittavat tiedot ovat käytettävissä. Arvio perustuisi uudelle koulutuksen järjestäjälle myönnettävään perusrahoituksen määrään sekä kaikkien koulutuksen järjestäjien keskimääräiseen arvonlisäverokorvauksen määrään.

45 a §. Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että lakiesityksen 45 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on virheellisesti todettu, että pykälän 2 momentissa tarkoitettu nuorten aikuisten osaamisohjelma päättyy vuoden 2017 lopussa. Ennen ehdotetun lain voimaantuloa tässä ohjelmassa aloitetut koulutukset on kuitenkin tarkoitus toteuttaa loppuun siten, että koulutuksen järjestämiseen maksetaan valtionavustusta momentilta 29.20.33. Valtionavustuksia maksetaan oppilaitosmuotoisen koulutuksen kustannuksiin sekä tarvittaviin tuki-, ohjaus- ja neuvontapalveluihin. Sivistysvaliokunta ehdottaa, että lain siirtymäsäännökseen lisätään uusi 9 momentti, jossa säädetään nuorten aikuisten osaamisohjelman valtionavustuksiin perustuvan rahoituksen jatkumisesta vuonna 2018.

50 §. Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen. Edellä 5 §:n kohdalla todettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin lisätään viittaus 24 a §:ään.

Voimaantulosäännös. Edellä 5 §:n kohdalla todettuun viitaten sivistysvaliokunta ehdottaa voimaantulosäännöksen 2 momentin tarkistamista siten, että lukion erityisen koulutustehtävän lisä-

rahoitusta koskevilta osin lakia sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2019 myönnettävään lukion rahoitukseen.

Voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaan varainhoitovuosina 2018 ja 2019 tavoitteellista opiskelijavuosimäärää painotetaan varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden keskimääräisten opiskelijamäärien sekä opiskelijatyövuosien ja opiskelijatyöpäivien perusteella. Opiskelijamäärinä, opiskelijatyövuosina ja opiskelijatyöpäivinä sekä painokertoimen määräytymisperusteina käytetään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella koulutuksen järjestäjälle myönnetyn varainhoitovuoden lopullisen rahoituksen tietoja. Lakiesityksen mukaisen säännöksen sanamuotoon sisältyy ajatuksellinen virhe, koska painotetun opiskelijavuosimäärän laskennassa ei voida samanaikaisesti käyttää sekä keskimääräisiä määriä että varainhoitovuoden toteutuneen rahoituksen lopullisia tietoja. Tarkoitus on, että vuoden 2018 painotetun opiskelijavuosimäärän laskennassa käytetään varainhoitovuoden 2016 toteutuneita tietoja eli varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneita tietoja. Vastaavasti vuoden 2019 osalta käytetään varainhoitovuoden 2017 toteutuneita tietoja. Tällöin tulee koulutuksen järjestäjän profiili kaikkien vuosien osalta otetuksi huomioon. Sivistysvaliokunta ehdottaa tämän mukaisten muutosten tekemistä 4 momenttiin.

Valiokunta toteaa, että 5 momentin viimeisessä virkkeessä todetaan virheellisesti, että tutkinto luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan 1. lakiehdotuksen 44 §:ssä tarkoitetun henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Kyseinen säännös koskee kuitenkin 1. lakiehdotuksen 134 §:n 1 momentissa tarkoitetun siirtymäajan puitteissa suoritettavia tutkintoja ja tutkinnon osia, joissa ei 135 §:n siirtymäsäännöksen mukaisesti laadita henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa, vaan kumottavien lakien nojalla laaditut vastaavat suunnitelmat jäävät voimaan. Sivistysvaliokunta ehdottaa, että 5 momentin sanamuoto täsmennetään vastaavasti ja selkeytetään siten, että siinä mainitaan myös tutkinnon osat.

Voimaantulosäännöksen 8 momentissa on varainhoitovuosien 2018 ja 2019 arvonlisäverokorvauksen määräytymistä koskeva siirtymäsäännös. Sen mukaan arvonlisäverokorvaus perustuu tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti määriteltyyn keskimääräiseen arvonlisäveron määrään, joka suhteutetaan koulutuksen järjestäjän kyseisen varainhoitovuoden tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään, jota painotetaan 32 d §:n 1 momentissa tarkoitetulla opiskelijavuosien painokertoimella. Säännöksen sanamuotoa on tarvetta tarkentaa, koska lakiesityksen mukaisen säännöksen mukaan arvonlisäverokorvaus määräytyy ainoastaan koulutuksen järjestäjän tavoitteellisen opiskelijavuosivolyymin suhteessa, jolloin perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena myönnettävä rahoitus ei tule huomioiduksi siirtymäaikana. Tarkoitus on, että arvonlisäverokorvausta myönnetään suhteutettuna koulutuksen järjestäjän kyseisen varainhoitovuoden koko perusrahoituksena myönnettävään määrään, johon on siis yhteenlaskettu sekä opiskelijavuosisuoritteiden perusteella myönnettävä että perusrahoituksen harkinnanvaraisen korotuksen perusteella myönnettävä rahoitus. Sivistysvaliokunta ehdottaa tämän mukaisten muutosten tekemistä 8 momenttiin.

Edellä 45 a §:n kohdalla todettuun viitaten valiokunta ehdottaa lisättäväksi uuden 9 momentin.

Johtolause. Valiokunta ehdottaa johtolauseen tarkistamista vastaamaan edellä ehdotettuja muutoksia.

18. lakiehdotus

5 luku. Työvoimakoulutus

2 §. Työvoimakoulutuksen järjestäminen. Saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momentin täsmentämistä siten, että säännös mahdollistaa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle että työ- ja elinkeinotoimistolle mahdollisuuden erikseen hankkia säännöksessä tarkoitettua koulutusta.

28. lakiehdotus (Uusi)

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

Edellä 2. lakiehdotuksen 5 §:n kohdalla lausuttuun viitaten sivistysvaliokunta ehdottaa hyväksyttäväksi uuden lain, jolla kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (/) 5 §:n 1 a kohta, 6 §:n 1 momentti ja 2 momentin 1 kohta, 7 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentti ja 50 §:n 2 momentti. Edellä 2. lakiehdotuksen vastaaviin säädöskohtiin ehdotetut muutokset tekevät turhiksi nyt kumottaviksi ehdotetut säännökset.

Päällekkäiset pykälät kumoavan lain tulee olla voimassa ennen kuin laki, jonka pykäliä kumotaan, tulee voimaan.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 39/2017 vp sisältyvät 3.—7. ja 19.—27. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 39/2017 vp sisältyvät 1. ja 2. sekä 18. lakiehdotuksen. ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Eduskunta hyväksyy uuden, 28. lakiehdotuksen. ***(Valiokunnan uusi lakiehdotus)***

Eduskunta hyväksyy 4 lausumaa. ***(Valiokunnan lausumaehdotukset)***

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

ammatillisesta koulutuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvista ammatillisista tutkinnoista, ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavasta koulutuksesta sekä ammatillisen osaamisen osoittamisesta ja todentamisesta.

2 §

Ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoitus

Tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutuksen tarkoituksena on kohottaa ja ylläpitää väestön ammatillista osaamista, antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen sen hankkimistavasta riippumatta, kehittää työ- ja elinkeinoelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin, edistää työllisyyttä, antaa valmiuksia yrittäjyyteen ja työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon sekä tukea elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua. Tässä laissa tarkoitetun koulutuksen tarkoituksena on lisäksi edistää tutkintojen tai niiden osien suorittamista.

Tässä laissa tarkoitetun koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *henkilöstökoulutuksella* tietyn työnantajan henkilöstölle järjestettävää koulutusta, joka on osin työnantajan rahoittamaa ja osin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisesti rahoitettua;

2) *tutkintokoulutuksella* ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavaa koulutusta, jonka tavoitteena on ammatillisen tutkinnon taikka ammatillisen tutkinnon osan tai osien suorittaminen;

3) *työvoimakoulutuksella* koulutusta, johon opiskelijat valitaan työ- ja elinkeinoviranomaisen toteaman koulutustarpeen perusteella siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 3 §:ssä säädetään;

4) *koulutuksen järjestäjällä* tahoa, jolle on myönnetty 3 luvussa tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa;

5) *opiskelijalla* henkilöä, joka on otettu suorittamaan tässä laissa tarkoitettua koulutusta, ammatillista tutkintoa taikka ammatillisen tutkinnon osaa tai osia.

4 §

Yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa

Tutkinnoissa, koulutuksessa ja niiden järjestämisessä tulee ottaa huomioon työ- ja elinkeinoelämän tarpeet. Tutkintoja ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä, arvioitaessa ja kehitettäessä sekä osaamistarpeita ennakoitaessa tulee tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

2 luku

Tutkinnot ja koulutukset

5 §

Ammatilliset tutkinnot

Ammatillisia tutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot.

Ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin ammatillisissa perustutkinnoissa osoitettavasta osaamisesta.

Ammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on perustutkintoa syvällisempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin.

Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on ammattitutkintoa syvällisempää ammatin hallintaa tai monialaista osaamista.

Ammatillinen perustutkinto ja ammattitutkinto sijoittuvat ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulle pätevyystasolle ja erikoisammattitutkinto 3 kohdassa tarkoitetulle pätevyystasolle.

6 §

Tutkintorakenne

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään, mitkä ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot kuuluvat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen. Poiketen siitä, mitä 15 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan lisäksi säätää tiettyyn tutkintoon sisältyvästä osaamisalasta, jos kyseisen osaamisalan järjestämiskustannukset poikkeavat merkittävästi tutkinnon yleisistä järjestämiskustannuksista.

Opetushallitus valmistelee 1 momentissa tarkoitetun tutkintorakenteen muuttamista koskevia esityksiä. Esityksiä valmistellessaan Opetushallituksen on kuultava asianomaista työelämätoimikuntaa.

Tutkinnot voivat sisältää osaamisaloja, joilla tarkoitetaan työelämän itsenäiseen toimintakokonaisuuteen liittyvää suuntautumista tutkinnon sisällä. Tutkintoon voidaan myös liittää 17 §:ssä tarkoitettuja tutkintonimikkeitä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tutkintojen osaamisalojen ja tutkintonimikkeiden määrittämisessä käytettävistä periaatteista.

7 §

Valmentavat koulutukset

Valmentavalla koulutuksella tarkoitetaan ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta.

Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus antaa opiskelijoille valmiuksia ammatilliseen tutkintokoulutukseen hakeutumiseksi sekä vahvistaa opiskelijoiden edellytyksiä suorittaa ammatillinen tutkinto.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien mukaista opetusta ja ohjausta.

8 §

Muu ammatillinen koulutus

Sen lisäksi, mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään, ammatillisena koulutuksena voidaan järjestää:

1) ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen; sekä

2) ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, lennonjohtajan tehtäviin tai kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin.

9 §

Henkilöstökoulutus

Henkilöstökoulutuksena voidaan järjestää 5 §:ssä tarkoitettuja tutkintoja ja tutkinnon osia, tutkintokoulutusta sekä 8 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta. Työvoimakoulutuksessa henkilöstökoulutuksena voidaan järjestää myös 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta.

10 §

Tutkintojen mitoitusperusteet ja laajuus

Ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen sekä tutkintojen osien mitoituksen peruste on osaamispiste.

Ammatillisten perustutkintojen laajuus on 180 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää ammatillisen perustutkinnon, tai poiketen siitä, mitä 15 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, osaamisalan laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammattialaa koskeva sääntely sitä edellyttää.

Ammattitutkintojen laajuus on 120, 150 tai 180 osaamispistettä. Erikoisammattitutkintojen laajuus on 160, 180 tai 210 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta osaamispisteinä.

11 §

Valmentavien koulutusten mitoitusperusteet, laajuus ja suoritusaika

Valmentavan koulutuksen ja sen osien mitoituksen peruste on osaamispiste.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen laajuus on 60 osaamispistettä.

Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus tulee suorittaa yhdessä vuodessa, jollei koulutuksen järjestäjä myönnä opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi suoritusaikaan pidennystä.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa suoritusaika määräytyy opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen suoritusajasta. Koulutuksen suoritusaika voi olla kuitenkin enintään kolme vuotta.

12 §

Tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien mitoitusperusteet

Tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien osaamispisteet määräytyvät sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys suhteessa koko tutkinnon tai valmentavan koulutuksen ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin.

13 §

Ammatillisten tutkintojen muodostuminen

Ammatilliset tutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista. Tutkinnossa tai tutkinnon mahdollisissa osaamisaloissa on vähintään yksi pakollinen ammatillinen tutkinnon osa ja vähintään yksi valinnainen ammatillinen tutkinnon osa.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, ammatilliseen perustutkintoon sisältyy yhteisiä tutkinnon osia, jotka ovat:

1) viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen;

2) matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen; ja

3) yhteiskunta- ja työelämäosaaminen.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tutkinnon muodostumisesta ammatillisista ja yhteisistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien laajuudesta osaamispisteinä sekä yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvista osa-alueista ja osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta.

14 §

Valmentavan koulutuksen muodostuminen

Valmentava koulutus muodostuu koulutuksen osista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valmentavan koulutuksen muodostumisesta.

15 §

Tutkinnon perusteet

Opetushallitus määrää tutkinnon perusteet kullekin 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvalle tutkinnolle.

Tutkinnon perusteissa määrätään:

1) tutkintonimikkeet;

2) tutkinnon osaamisalat;

3) tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista sekä tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuus osaamispisteinä siltä osin, kuin näistä ei säädetä 13 §:ssä tai sen nojalla;

4) tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet sekä osaamisen arviointi;

5) miltä osin 64 §:n 2 momentissa tarkoitettu osaamisen arvioinnin mukauttaminen tai 66 §:n 1 momentissa tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen ei ole mahdollista.

Opetushallituksen tulee laatia ammatillisten perustutkintojen perusteet siten, että tutkinnot vastaavat laajuudeltaan lukiolain (629/1998) 7 §:ssä säädettyä lukion oppimäärän laajuutta.

Opetushallituksen tulee valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Opetushallituksen on tutkinnon perusteita valmistellessaan tehtävä yhteistyötä asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa.

16 §

Valmentavan koulutuksen perusteet

Opetushallitus määrää koulutuksen perusteet ammatilliseen koulutukseen valmentavalle koulutukselle sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavalle koulutukselle.

Koulutuksen perusteissa määrätään:

1) koulutuksen muodostuminen pakollisista ja valinnaisista koulutuksen osista sekä koulutuksen osien laajuus osaamispisteinä siltä osin kuin näistä ei säädetä 14 §:n nojalla; ja

2) koulutuksen osien osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi.

17 §

Tutkintojen nimien ja tutkintonimikkeiden suojaaminen

Tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä saa käyttää vain tutkinnoista, jotka on suoritettu tämän lain mukaisesti. Tutkintonimike on nimike, jota henkilö voi käyttää suoritettuaan hyväksytysti tutkintonimikkeen käyttöön oikeuttavan tutkinnon.

18 §

Jatko-opintokelpoisuus

Tutkintojen yleisestä jatko-opintokelpoisuudesta yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin säädetään yliopistolain (558/2009) 37 §:ssä ja ammattikorkeakoululain (932/2014) 25 §:ssä.

19 §

Oikeus osallistua ylioppilastutkintoon

Tutkintokoulutuksen opiskelijan ja ammatillisen tutkinnon suorittaneen oikeudesta ylioppilastutkinnon suorittamiseen säädetään lukiolain 18 a §:ssä.

20 §

Kokeilu

Tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutusten kehittämiseksi voidaan järjestää määräaikaisia kokeiluja. Kokeilulupa voidaan myöntää enintään kuudeksi vuodeksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää kokeiltavista tutkinnoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä voidaan kokeilla uusia koulutuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi päättää, että kokeiltavan tutkinnon laajuus poikkeaa 10 §:ssä tai sen nojalla säädetystä, valmentavan koulutuksen laajuus poikkeaa 11 §:ssä säädetystä taikka tutkinnon tai koulutuksen muodostuminen poikkeaa 13 tai 14 §:ssä taikka niiden nojalla säädetystä.

Opetushallituksen päätöksellä voidaan kokeilla tutkintojen tai koulutuksen perusteista, tutkinnon osaamisaloista tai tutkintonimikkeistä poikkeamista.

Opetushallitus määrää 2 tai 3 momentissa tarkoitetussa kokeilussa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet. Kokeilussa suoritettavan tutkinnon tulee olla tavoitteiltaan ja sisällöltään sellainen, että tutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito sekä kelpoisuus jatko-opintoihin saavutetaan.

21 §

Kokeiluun valittavat koulutuksen järjestäjät

Kokeiluun osallistuvat koulutuksen järjestäjät valitaan hakemuksesta.

Kokeiluun otetaan mukaan tarvittava määrä koulutuksen järjestäjiä siten, että kokeilulle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Valinnassa otetaan huomioon alueellinen ja kielellinen edustavuus, jos se kokeilun laajuus ja tavoitteet huomioon ottaen on perusteltua. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla edellytykset toteuttaa kokeilu sen tavoitteita vastaavalla tavalla ja opiskelijoiden oikeuksia vaarantamatta.

3 luku

Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen

22 §

Tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa

Tässä laissa tarkoitettujen ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa *(järjestämislupa)*. Järjestämislupa voidaan myöntää hakemuksesta kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle.

Tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksissa tai Suomen solmiman valtiosopimuksen perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksissa noudattaen soveltuvin osin, mitä tässä luvussa järjestämisluvista säädetään.

23 §

Järjestämisluvassa määrättävät tutkinnot ja koulutus

Järjestämisluvassa määrätään tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjällä on oikeus myöntää ja joihin se voi järjestää tutkintokoulutusta. Järjestämisluvassa määrätään lisäksi oikeudesta järjestää valmentavaa koulutusta. Koulutuksen järjestäjä voi järjestää myös järjestämisluvan mukaisiin tutkintoihin liittyvää 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää ja täydentävää koulutusta.

Järjestämisluvassa voidaan määrätä oikeudesta järjestää 8 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta tai oikeudesta toimia kuorma- ja linja-autonkuljetta-

jien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 10 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavana koulutuskeskuksena.

Järjestämisluvassa määrätään oikeudesta järjestää 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta työvoimakoulutuksena. Järjestämislupa voidaan myös rajata koskemaan vain työvoimakoulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen tässä momentissa tarkoitetusta oikeudesta päättämistä. Koulutuksen järjestäjä ja työ- ja elinkeinohallinto sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä.

24 §

Opetus- ja tutkintokieli

Järjestämisluvassa määrätään koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokielistä.

Koulutuksen järjestäjän on annettava opetusta järjestämisluvassa määrätyillä opetuskielillä. Koulutuksen järjestäjän opetuskieli voi olla suomi, ruotsi tai saame. Koulutuksen järjestäjä voi olla myös kaksikielinen, jolloin opetuskielenä on suomi ja ruotsi. Järjestämisluvassa määrätyn opetuskielen lisäksi koulutuksen järjestäjä voi antaa opetusta toisella kotimaisella kielellä, saamen kielellä, romanikielellä, viittomakielellä tai vieraalla kielellä.

Tutkinnon tai valmentavan koulutuksen voi suorittaa järjestämisluvassa määrätyllä tutkintokielellä. Koulutuksen järjestäjän tutkintokieliä ovat järjestämisluvassa määrätyt opetuskielet sekä järjestämisluvassa tutkinnoittain tai valmentavan koulutuksen osalta määrätyt muut kielet.

25 §

Toiminta-alue

Järjestämisluvassa määrätään toiminta-alueesta, jonka osaamistarpeisiin koulutuksen järjestäjän toiminta ensisijaisesti vastaa. Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus järjestää osaamistarpeen mukaisesti tutkintoja ja koulutusta järjestämisluvassa määrätyllä toiminta-alueella. Toiminta-alueen lisäksi tutkintoja ja koulutusta voi järjestää myös muualla Suomessa, ei kuitenkaan Ahvenanmaan maakunnassa.

26 §

Opiskelijavuodet

Järjestämisluvassa määrätään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ~~(1705/2009)~~ 32 b §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Järjestämisluvassa voidaan osaamistarpeeseen tai koulutuksen järjestämiseen liittyvästä erityisestä syystä määrätä myös tiettyä tutkintoa tai koulutusta koskevista opiskelijavuosien määristä.

27 §

Järjestämisluvassa määrättävät muut oikeudet, velvollisuudet, ehdot ja tehtävät

Järjestämisluvassa voidaan määrätä oikeudesta järjestää 30 §:ssä tarkoitetun koulutuksen hankinnan kautta oppisopimuskoulutuksena kaikkia 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja sekä 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta.

Järjestämisluvassa voidaan määrätä koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta järjestää 23 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tutkintoja ja valmentavaa koulutusta 65 §:ssä tarkoitettuun vaativaan erityiseen tukeen oikeutetuille opiskelijoille sekä huolehtia erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä.

Järjestämisluvassa määrätään koulutuksen järjestäjän oikeudesta järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta ja vankilaopetusta.

Järjestämisluvassa voidaan määrätä myös muista velvoitteista, jos koulutuksen saatavuuden turvaaminen tai muut tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät syyt sitä edellyttävät. Lisäksi järjestämisluvassa voidaan määrätä tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista sekä kehittämis- ja muista tehtävistä.

28 §

Järjestämisluvan myöntämisedellytykset

Järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnalliset ja alueelliset osaamistarpeet sekä tutkintojen ja koulutuksen tarjonta. Tutkintoja tai koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Järjestämislupa voidaan myöntää hakijalle, jolla on hakemansa tehtävän toteuttamiseksi tarvittava osaaminen ja riittävä yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa sekä taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset haetun tehtävän mukaisten tutkintojen ja koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Edellytysten arvioinnissa otetaan huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tulokselliisuus.

Opetus- ja kulttuuriministeriön on järjestämislupien myöntämistä koskevan päätöksenteon yhteydessä huolehdittava siitä, että järjestämisluvat muodostavat kokonaisuuden, joka varmistaa ammatillisen koulutuksen riittävän saatavuuden.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään järjestämisluvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä sekä järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista edellytyksistä.

29 §

Järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa järjestämislupaa, jos tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen merkittävästi poikkeaa osaamistarpeista taikka jos tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät muut erityiset syyt tai valtiontaloudelliset syyt sitä edellyttävät.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa tai peruuttaa järjestämisluvan, jos:

1) järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja tai koulutusta ei enää järjestetä;

2) järjestetyt tutkinnot tai koulutus taikka koulutuksen järjestäjän toimintaedellytykset eivät enää täytä 28 §:n mukaisia järjestämisluvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä; tai

3) tutkintoja tai koulutusta järjestetään muuten olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee varata koulutuksen järjestäjälle mahdollisuus 3 momentissa tarkoitettujen puutteiden korjaamiseen kohtuullisessa ajassa ennen järjestämisluvan muuttamista tai peruuttamista. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä ennen työvoimakoulutuksen järjestämisluvan muuttamista tai peruuttamista. Opetus- ja kulttuuriministeriön on järjestämisluvan peruuttamista koskevan päätöksenteon yhteydessä huolehdittava siitä, ettei ammatillisen koulutuksen riittävä saatavuus vaarannu.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettu järjestämislupaa koskeva päätös on maksuton.

30 §

Koulutuksen hankinta

Koulutuksen järjestäjä voi hankkia järjestämisluvassa määrättyjen tutkintojen osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta, järjestämisluvan mukaista muuta koulutusta sekä 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua oppisopimuskoulutusta toiselta ammatillisen tai muun koulutuksen järjestäjältä, muulta julkiselta taholta taikka muulta yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä. Lisäksi opiskelijan yksilöllisten valintojen mahdollistamiseksi koulutuksen järjestäjä voi järjestämisluvan mukaisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämisen yhteydessä hankkia myös muita kuin järjestämisluvan mukaisia tutkintojen ja koulutuksen osia sekä osaamisen hankkimisen tukitoimia edellä mainituilta tahoilta. Tutkinnon tai koulutuksen osan osaamisen arviointi voidaan kuitenkin hankkia vain järjestämisluvan saaneelta ammatillisen koulutuksen järjestäjältä tai vastaavan luvan saaneelta muun koulutuksen järjestäjältä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat 1 momentissa tarkoitetut tutkinnot, tutkinnon osat ja koulutus järjestetään tämän lain mukaisesti.

31 §

Maksullinen palvelutoiminta

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja ja tutkinnon osia, niihin valmistavaa tutkintokoulutusta sekä valmentavaa koulutusta maksullisena palvelutoimintana, jos kyseessä on 30 §:ssä tarkoitettu koulutuksen hankinta.

32 §

Opetusta tukeva palvelu- ja tuotantotoiminta

Koulutukseen voi tarpeen mukaan liittyä järjestämisluvan mukaista opetusta tukevaa palvelu- ja tuotantotoimintaa.

33 §

Tilauskoulutus

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää opiskelijaryhmälle järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauskoulutus*).

Tilauskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

Tilauskoulutukseen ei sovelleta, mitä 70—79 §:ssä ja 95 §:ssä säädetään, jos tilauskoulutus järjestetään muualla kuin Suomessa. Tilauskoulutukseen ei muutoin sovelleta, mitä 10 luvussa säädetään.

34 §

Tilauskoulutukseen sovellettavat säännökset

Tilauskoulutukseen ei sovelleta, mitä 24 §:ssä säädetään opetus- ja tutkintokielestä, 25 §:ssä toiminta-alueesta ja 26 §:ssä opiskelijavuosien vähimmäismäärästä.

Tilauskoulutukseen ei sovelleta, mitä 4 luvussa säädetään, lukuun ottamatta 38 §:n 1 momentin säännöstä opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä sekä 40 ja 41 §:n säännöksiä opiskelijaksi ottamisen esteistä ja siihen liittyvästä tiedonsaannista.

Tilauskoulutukseen sovelletaan, mitä 5 luvussa säädetään, elleivät koulutuksen järjestäjä ja tilaaja toisin sovi.

Tilauskoulutukseen ei sovelleta, mitä 7 luvussa säädetään, lukuun ottamatta 62 §:n 1 momentin säännöstä tutkintokoulutuksen sisällöstä, 64 §:n 2 momentin säännöstä osaamisen arvioinnin mukauttamisesta ja 66 §:n säännöksiä ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisesta.

Tilauskoulutukseen ei sovelleta, mitä 70—79 §:ssä ja 95 §:ssä säädetään, jos tilauskoulutus järjestetään muualla kuin Suomessa. Tilauskoulutukseen ei muutoin sovelleta, mitä 10 luvussa säädetään.

35 §

Tutkintokoulutuksen järjestäminen Euroopan talousalueen ulkopuolella

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta. Koulutukseen ei voida ottaa opiskelijaksi 33 §:n 2 momentissa tarkoitettuja henkilöitä.

Tässä pykälässä tarkoitettuun koulutukseen ei sovelleta, mitä 24 §:ssä säädetään opetus- ja tutkintokielestä, 25 §:ssä toiminta-alueesta, 26 §:ssä opiskelijavuosien vähimmäismäärästä, 42 §:ssä suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnasta, 63 §:ssä opiskeluvalmiuksia tukevista opinnoista, 68 §:ssä opetuksen julkisuudesta, 70—79 §:ssä oppisopimuskoulutuksesta ja koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta ja 99—106 §:ssä opiskelijahuollosta, oikeudesta maksuttomaan ruokailuun, opintososiaalisista etuuksista, asuntolatoiminnasta, opiskelijoilta perittävistä maksuista ja opiskelijakunnasta. Lain 40 §:ää sovelletaan ainoastaan opiskelijaksi ottamisen esteiden osalta ja 64 §:n 2 momenttia ainoastaan osaamisen arvioinnin mukauttamisen osalta.

36 §

Tilauskoulutuksen ja Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävän koulutuksen rahoitus ja perittävät maksut

Tilauskoulutus tai 35 §:ssä tarkoitettu Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävä koulutus eivät saa heikentää koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrättyjen tutkintojen ja koulutuksen järjestämisedellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän on perittävä 33 §:n 1 momentissa tarkoitetulta koulutuksen tilaajalta tai 35 §:n 1 momentissa tarkoitetulta opiskelijalta vähintään koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Koulutuksen tilaajalla on oikeus periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta tilaajan sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja.

4 luku

Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen

37 §

Hakeutuminen ja hakumenettelyt

Henkilöllä on oikeus vapaasti hakeutua suorittamaan tässä laissa tarkoitettua tutkintoa tai koulutusta.

Jatkuvassa haussa koulutuksen järjestäjä päättää hakuajoista ja -menettelyistä. Ammatillisen perustutkintokoulutuksen tai valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisessa voidaan kuitenkin käyttää valtakunnallisia hakumenettelyitä. Valtakunnallisista hakumenettelyistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Mitä tässä luvussa säädetään, ei sovelleta henkilöstökoulutukseen, lukuun ottamatta 38 §:n 1 momentin säännöstä opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä sekä 40 ja 41 §:n säännöksiä opiskelijaksi ottamisen esteistä ja siihen liittyvästä tiedonsaannista. Opiskelijoiden valitsemisesta henkilöstökoulutukseen päättää työnantaja yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa.

Poiketen siitä, mitä tässä luvussa säädetään, opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää työ- ja elinkeinotoimisto yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Opiskelijaksi hakeutumisessa ja opiskelijaksi ottamisessa sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä ja sen nojalla sekä tämän lain 38, 40 ja 41 §:ssä säädetään. Muutoksenhausta työ- ja elinkeinotoimiston päätökseen säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa. Jos opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu tämän lain 38, 40 tai 41 §:ssä säädettyihin edellytyksiin, muutoksenhakuun sovelletaan kuitenkin tämän lain 12 lukua.

38 §

Opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Opiskelijaksi voidaan ottaa hakija, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän tai jolla koulutuksen järjestäjä muutoin katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä on sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, että:

1) hakija ei ole suorittanut:

a) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitettua ylioppilastutkintoa tai sitä mainitun lain 17 §:n mukaan tasoltaan vastaavaa tutkintoa;

b) tässä laissa tarkoitettua ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa, valmentavaa koulutusta taikka niitä vastaavaa aikaisempaa tutkintoa tai koulutusta;

c) korkeakoulututkintoa; tai

d) a—c alakohdassa tarkoitettua tutkintoa vastaavaa ulkomaista tutkintoa; ja

2) hakijan tavoitteena on valmentavan koulutuksen jälkeen hakeutua suorittamaan tässä laissa tarkoitettua tutkintoa tai tutkinnon osaa.

Hakija voidaan kuitenkin ottaa opiskelijaksi ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen, vaikka hän on suorittanut 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tutkinnon tai koulutuksen, jos ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen suorittaminen on jatko-opintovalmiuksien hankkimiseksi erityisestä syystä perusteltua.

39 §

Opiskelijoiden valintaperusteet

Opiskelijaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisessa käytettävistä valintaperusteista sekä pääsy- ja soveltuvuuskokeista. Edellä 37 §:n 2 momentissa tarkoitetussa valtakunnallisessa hakumenettelyssä käytettävistä valintaperusteista ja pääsy- ja soveltuvuuskokeista voidaan kuitenkin säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

40 §

Esteettömyys opiskelijaksi ottamisessa

Hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Kun kysymys on 81 §:ssä tarkoitetuista tutkinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös mainitun 81 §:n, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa hakijalle tieto siitä, minkälaisia terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseen liittyy.

Opetushallitus määrää 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvistä terveydentilaa koskevista vaatimuksista.

41 §

Opiskelijaksi ottamiseen liittyvä tiedonsaanti

Hakijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot, kun kysymys on 81 §:ssä tarkoitetuista tutkinnoista tai 65 §:ssä tarkoitetun vaativan erityisen tuen tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi hakeutumisesta.

Hakijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, kun kysymys on 81 §:ssä tarkoitetuista tutkinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta.

42 §

Suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinta

Edellä 37 §:n 2 momentissa tarkoitetussa jatkuvassa haussa koulutuksen järjestäjän tehtävänä on selvittää yhdessä hakijan kanssa tämän suoritettavaksi soveltuva tutkinto, tutkinnon osa tai koulutus, jos hakija ei ole hakeutunut opiskelijaksi tiettyyn tutkintoon tai koulutukseen. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on ohjata hakija hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen taikka tarvittaessa muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin, jos koulutuksen järjestäjä ei ota tätä opiskelijaksi.

Jos hakija on jatkuvassa haussa hakenut tiettyä tutkintoa suorittamaan tai tiettyyn koulutukseen, koulutuksen järjestäjä voi ohjata hakijan hakeutumaan toista tutkintoa suorittamaan tai toiseen koulutukseen taikka tarvittaessa muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin, jos koulutuk-

sen järjestäjä hakemuksen perusteella arvioi, että joku muu tutkinto tai koulutus olisi hakijalle soveltuvampi.

Jos opiskelijaksi otettu haluaa perustellusta syystä vaihtaa tutkintoa tai koulutusta taikka opiskelija aikoo ilman hyväksyttävää syytä keskeyttää aloittamansa koulutuksen, koulutuksen järjestäjän tehtävänä on selvittää yhdessä opiskelijan kanssa tälle soveltuvampi tutkinto tai koulutus sekä tarvittaessa ohjata opiskelija hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen taikka muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin.

43 §

Päätös opiskelijaksi ottamisesta

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisesta.

Jos opiskelijaksi ottamisessa käytetään 37 §:n 2 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia hakumenettelyitä, valitsematta jättämisestä voidaan ilmoittaa hakijalle poiketen siitä, mitä hallintolain (434/2003) 7 luvussa säädetään hallintopäätöksen antamisesta. Valitsematta jättämisestä tulee kuitenkin ilmoittaa hakijalle kirjallisesti. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijaksi ottamista koskeva hallintolain 7 luvun mukainen hallintopäätös, jos hakija kirjallisesti tai suullisesti pyytää päätöksen antamista 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tässä momentissa tarkoitetun ilmoituksen opiskelijavalinnan tuloksesta.

5 luku

Henkilökohtaistaminen

44 §

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista, kehittymistä ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot siten kuin jäljempänä 46—49 §:ssä ja 67 §:n 2 momentissa säädetään. Suunnitelmaan merkittävistä tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä.

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tavoitteiden sekä tunnistetun aiemmin hankitun osaamisen perusteella, suorittaako opiskelija koko tutkinnon vai tutkinnon osan tai osia, ellei tästä ole päätetty 43 §:ssä säädetyn mukaisesti. Mitä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta työvoimakoulutukseen.

Mitä tässä luvussa säädetään, sovelletaan 8 §:ssä tarkoitettuun muuhun ammatilliseen koulutukseen vain siltä osin kuin kyse on oppisopimuskoulutuksesta tai koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta.

45 §

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen

Koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja.

Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös työ- ja elinkeinoviranomaisen edustaja.

Lisäksi koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä toimivat tahot osallistuvat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen siltä osin, kun suunnitelman mukainen osaamisen hankkiminen tai osoittaminen taikka ohjaus- ja tukitoimet perustuvat 30 §:ssä tarkoitettuun koulutuksen hankkimiseen taikka muuhun koulutuksen järjestäjän yhteistyöhön toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän, lukiokoulutuksen järjestäjän tai muiden toimijoiden kanssa.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja sen muutokset hyväksyvät koulutuksen järjestäjä ja opiskelija sekä 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tahot siltä osin, kuin ne osallistuvat suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen. Alaikäisen opiskelijan huoltajalla tai laillisella edustajalla tulee olla mahdollisuus osallistua opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen.

46 §

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella.

47 §

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnustaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Osaamisen tunnustaminen tehdään 46 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin osaamisen tunnustamisen menettelytavoista.

Aiemmin hankitun osaamisen arvioinnissa sovelletaan, mitä 53 §:n 1—3 momentissa säädetään osaamisen arvioinnista, 54 §:ssä osaamisen arvioijista, 55 §:ssä arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisusta sekä 56 §:ssä arvosanan korottamisesta. Poiketen siitä, mitä 54 §:n 1 momentissa säädetään, osaamisen arvioijina toimii kuitenkin kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa, jos aiemmin hankittua osaamista arvioidaan ilman näyttöön osallistumista. Jos aiem-

min hankittua osaamista tunnustetaan ilman osaamisen arviointia, sovelletaan ainoastaan, mitä 56 §:ssä säädetään arvosanan korottamisesta.

Opetushallitus voi määrätä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteista sekä arvosanojen muuntamisesta.

48 §

Osaamisen hankkimisen suunnittelu

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen, jos opiskelijalla ei ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet, seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä sekä tarvittaessa suunnitella 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot, 64 §:ssä tarkoitettu erityinen tuki ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä 66 §:ssä tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen.

Ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Mitä tässä pykälässä säädetään opiskelijasta, sovelletaan myös oppisopimuskoulutukseen hakijaan.

49 §

Osaamisen osoittamisen suunnittelu

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen.

Ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain.

6 luku

Tutkinnon tai valmentavan koulutuksen suorittaminen ja osaamisen arviointi

50 §

Tutkinnon ja valmentavan koulutuksen suorittaminen

Tutkinnon osa on suoritettu, kun opiskelija on osoittanut tutkinnon perusteissa määritellyn osaamisen 52 §:ssä säädetyllä tavalla tai osaaminen on tunnustettu siten kuin 47 §:ssä säädetään. Tutkinto on suoritettu, kun tutkinnon perusteiden mukaan kaikki tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat osat on suoritettu hyväksytysti.

Valmentavan koulutuksen osa on suoritettu, kun opiskelija on osoittanut koulutuksen perusteissa määritellyn osaamisen 52 §:ssä säädetyllä tavalla tai osaaminen on tunnustettu siten kuin 47

§:ssä säädetään. Valmentava koulutus on suoritettu, kun koulutuksen perusteiden mukaan kaikki koulutuksen muodostumiseksi vaadittavat koulutuksen osat on suoritettu hyväksytysti.

51 §

Palaute osaamisen kehittymisestä

Opiskelijalla on oikeus saada palautetta osaamisensa kehittymisestä tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aikana. Tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen aikana opiskelijan osaamisen kehittymistä arvioivat ja siitä antavat palautetta opetuksesta vastaavat opettajat ja muut opiskelijan opetukseen, ohjaukseen ja tukeen osallistuvat koulutuksen järjestäjän edustajat sekä työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana myös vastuullinen työpaikkaohjaaja. Jos opiskelija suorittaa tutkinnon tai tutkinnon osan osallistumatta tutkintokoulutukseen, hänen osaamisensa kehittymistä arvioivat ja siitä antavat palautetta 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat osaamisen arvioinnin yhteydessä.

Opiskelijalle annettavalla palautteella ohjataan ja kannustetaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä kehitetään edellytyksiä itsearviointiin.

52 §

Osaamisen osoittaminen

Tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa (*näyttö*). Näytössä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon tai osaamisen. Yhteisten tutkinnon osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen voidaan tarvittaessa osoittaa myös muulla tavoin.

Valmentavan koulutuksen osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen osoitetaan muulla tavoin kuin näytössä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta. Näyttö toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Näyttöympäristön tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. Tarvittaessa näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää muulla osaamisen arvioinnilla siten kuin Opetushallitus tutkinnon perusteissa osaamisen arvioinnista 15 §:n nojalla määrää. Opiskelija voi osallistua näyttöön osaamisen hankkimistavasta riippumatta.

Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamisensa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun tämän katsotaan saavuttaneen tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet.

Tutkinnon osien suorittamismahdollisuuksia on järjestettävä myös niille, joille ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaava viranomainen on antanut ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaisen ehdollisen ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen, jossa hakijalta on edellytetty kyseisessä laissa tarkoitettuja korvaavia toimenpiteitä.

Koulutuksen järjestäjän tulee tarjota mahdollisuus suorittaa tutkinto tai tutkinnon osa myös ilman tutkintokoulutukseen osallistumista sekä yhteistyössä sellaisten toimijoiden kanssa, jotka tarjoavat osaamisen kehittämispalveluita liiketaloudellisin perustein.

53 §

Osaamisen arviointi

Osaamisen arvioinnilla annetaan tietoa opiskelijan osaamisesta, varmistetaan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen sekä kehitetään edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan osaamista arvioidaan monipuolisesti vertaamalla sitä tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrättyyn osaamiseen. Arvioinnin tulee kattaa kaikki suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen osan perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Jos osaamisen arviointia on mukautettu 64 §:n 2 momentin mukaisesti taikka ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu 66 §:n mukaisesti, osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioijat arvioivat opiskelijan osaamisen tutkinnon tai koulutuksen osittain sekä yhteisten tutkinnon osien osalta osa-alueittain. Osaamisen arvioinnin perusteella arvioijat antavat ammatillisten tutkinnon osien, yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden sekä valmentavan koulutuksen osien arvosanat osaamisen arviointiasteikon mukaisesti. Osaamisen arviointiasteikosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Arvioijien tulee suorittaa osaamisen arviointi ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun tutkinnon tai koulutuksen osan näyttö tai muu osaamisen osoittaminen on tehty.

Koulutuksen järjestäjä laatii osana laadunhallintajärjestelmäänsä suunnitelman osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinto- tai koulutuskohtaisesti.

Opiskelijalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Itsearviointi ei vaikuta osaamisen arviointiin tai siitä annettavaan arvosanaan.

54 §

Osaamisen arvioijat

Ammatillisten tutkinnon osien osaamisen arvioinnin toteuttavat ja arvioinnista päättävät yhdessä tutkinnon osittain koulutuksen järjestäjän nimeämät kaksi arvioijaa. Toinen arvioijista on opettaja tai erityisestä syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja ja toinen työelämän edustaja. Erityisestä syystä arvioinnin voi toteuttaa ja arvioinnista päättää myös kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa.

Valmentavan koulutuksen osien sekä yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden osaamisen arvioinnin toteuttaa ja arvioinnista päättää opettaja tai erityisestä syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Silloin kun yhteinen tutkinnon osa tai sen osa-alue toteutetaan ja arvioidaan ammatillisen tutkinnon osan yhteydessä, osaamisen arvioinnissa voidaan kuulla työelämän edustajaa.

Arvioijilla tulee olla riittävä suoritettavaan tutkintoon ja erityisesti arvioitavaan tutkinnon osaan, yhteisen tutkinnon osan osa-alueeseen tai valmentavaan koulutukseen liittyvä ammattitaito ja osaaminen sekä riittävä perehtyneisyys arviointiin ja suoritettavan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen perusteisiin. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on perehdyttää työelämää edustavat arvioijat osaamisen arviointiin. Arvioijien esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

55 §

Arvioinnin tarkistaminen ja oikaisu

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin. Menettelytavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Opiskelija voi pyytää arvioijilta kirjallisesti arvioinnin tarkistamista 14 päivän kuluessa siitä, kun hänellä on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä tieto arviointiperusteiden soveltamisesta suoritukseensa. Arvioijien on tehtävä päätös arvioinnin tarkistamisesta ilman aiheetonta viivytystä.

Tutkintokoulutuksen opiskelija voi pyytää asianomaiselta työelämätoimikunnalta kirjallisesti oikaisua 2 momentissa tarkoitettuun arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen. Oikaisua on pyydettävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos arviointi on ilmeisesti virheellinen, työelämätoimikunta voi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä edellyttää koulutuksen järjestäjää asettamaan uudet arvioijat.

Valmentavan koulutuksen opiskelija voi pyytää rehtorilta kirjallisesti oikaisua 2 momentissa tarkoitettuun arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen. Oikaisua on pyydettävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos arviointi on ilmeisesti virheellinen, rehtori voi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä asettaa uuden arvioijan.

56 §

Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen

Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää mahdollisuus osaamisen osoittamisen uusimiseen, jos opiskelijan osaamisen arviointi on hylätty. Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijalle mahdollisuus myös osaamisen arvioinnin perusteella annetun hyväksytyn arvosanan korottamiseen.

57 §

Todistus tutkinnon suorittamisesta

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle tutkintotodistus, kun tutkinto on suoritettu 50 §:ssä säädetyllä tavalla. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus suoritetuista tutkinnon osista, jos opiskelija suorittaa vain tutkinnon osaa tai osia ja henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen on saavutettu. Todistus suoritetuista tutkinnon osista tulee antaa opiskelijalle myös, jos opiskelija on katsottu 97 §:ssä säädetyllä tavalla eronneeksi. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa todistus suoritetuista tutkinnon osista myös opiskelijan pyynnöstä. Todistukset tutkinnoista ja tutkinnon osista annetaan 53 §:ssä tarkoitetun osaamisen arvioinnin mukaisina.

Jos tutkinto on järjestetty 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella, antaa 1 momentissa tarkoitetun tutkintotodistuksen se koulutuksen järjestäjä, jolta oppisopimuskoulutusta on hankittu. Jos opiskelijalle annetaan 1 momentissa tarkoitettu todistus suoritetuista tutkinnon osista ainoastaan sellaisista tutkinnon osista, jotka on järjestetty 30 §:ssä tarkoi-

tetun koulutuksen hankinnan kautta, antaa todistuksen se koulutuksen järjestäjä, jolta tutkinnon osa tai osat on hankittu.

Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan saa antaa tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista, jos 64 §:n 2 momentissa tarkoitetun osaamisen arvioinnin mukauttamisen tai 66 §:ssä tarkoitetun poikkeamisen vuoksi opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjä antaa tällöin todistuksen opiskelijan osaamisesta.

58 §

Todistus valmentavan koulutuksen suorittamisesta

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus suoritetusta koulutuksesta, kun ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on suoritettu 50 §:ssä säädetyllä tavalla. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus suoritetuista koulutuksen osista, jos opiskelija on katsottu 97 §:ssä säädetyllä tavalla eronneeksi. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa todistus suoritetuista koulutuksen osista myös opiskelijan pyynnöstä.

59 §

Todistus koulutukseen osallistumisesta

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus 8 §:ssä tarkoitettuun muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta, kun koulutus on päättynyt tai jos opiskelija on katsottu 97 §:ssä säädetyllä tavalla eronneeksi. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa todistus muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta myös opiskelijan pyynnöstä.

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus tutkintokoulutukseen tai valmentavaan koulutukseen osallistumisesta opiskelijan pyynnöstä.

60 §

Todistuksia koskevat tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin 57—59 §:ssä tarkoitettujen todistusten sisällöstä ja todistusten liitteistä. Opetushallitus määrää todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

7 luku

Osaamisen hankkiminen

61 §

Oikeus saada opetusta ja ohjausta

Opiskelijalla on oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen sekä tukee opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi.

Opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta.

62 §

Koulutuksen sisältö

Koulutuksen järjestäjä päättää tutkintokoulutuksen sisällöstä ja toteuttamisesta 15 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden mukaisesti sekä ammatilliseen tutkintoon valmentavan koulutuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä 16 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen perusteiden mukaisesti.

Jos ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijalla ei ole suoritettavaan tutkintoon liittyvää käytännön työtehtävien yhteydessä aiemmin hankittua osaamista, tulee opiskelijan tutkintokoulutukseen sisältyä työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta.

Muun ammatillisen koulutuksen sisällöstä, toteuttamisesta ja laajuudesta päättää koulutuksen järjestäjä, ellei alakohtaisessa sääntelyssä toisin edellytetä.

63 §

Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot

Osana tutkintokoulutusta voidaan tutkinnon perusteissa määrätyn lisäksi järjestää opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja. Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen tarkoituksena on, että opiskelija hankkii sellaista yksilöllisiin tarpeisiinsa perustuvaa osaamista, joka antaa hänelle edellytykset osallistua tutkintokoulutukseen ja osoittaa osaamisensa näytössä tai muulla tavoin.

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen järjestämisestä ja sisällöstä.

64 §

Erityinen tuki

Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoittei-

den saavuttamiseksi. Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä.

Erityisen tuen antamisen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen. Erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaista osaamisen arviointia voidaan mukauttaa laatimalla opiskelijalle yksilöllinen osaamisen arviointi. Osaamisen arviointia voidaan mukauttaa vain siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä.

Erityisen tuen antamisen tavoitteena on lisäksi edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalveluiden tuottajien kanssa.

65 §

Vaativa erityinen tuki

Edellä 27 §:n 2 momentin mukaisen vaativan erityisen tuen tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän tehtävänä on järjestää koulutusta opiskelijoille, joilla on vaikeita oppimisvaikeuksia taikka vaikea vamma tai sairaus, joiden vuoksi opiskelija tarvitsee yksilöllistä, laaja-alaista ja monipuolista 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea.

66 §

Ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen

Ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista voidaan poiketa siten, että opiskelija ei osoita jotakin tutkinnon perusteiden edellyttämää osaamista, jos:

1) tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aiemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia; tai

2) poikkeaminen on perusteltua opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä.

Poikkeamisen tavoitteena on, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon, vaikka hän 1 momentissa tarkoitettujen syiden vuoksi ei voi joiltakin osin saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista voidaan poiketa vain siinä määrin, kuin se on 1 momentissa tarkoitettujen syiden vuoksi välttämätöntä.

67 §

Erityisestä tuesta ja poikkeamisesta päättäminen

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijalle annettavasta 64 ja 65 §:ssä tarkoitetusta erityisestä tuesta ja osaamisen arvioinnin mukauttamisesta sekä 66 §:ssä tarkoitetusta ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisesta. Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen tässä momentissa tarkoitettujen päätösten tekemistä.

Koulutuksen järjestäjän tulee kirjata henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan opiskelijalle tarjottavan erityisen tuen sisältö, osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen.

68 §

Opetuksen julkisuus

Opetus on julkista lukuun ottamatta työpaikalla järjestettävää koulutusta. Opetuksen seuraamista voidaan kuitenkin rajoittaa perustellusta syystä.

8 luku

Työpaikalla järjestettävä koulutus

69 §

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä koulutus

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää tässä laissa tarkoitettua koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä.

70 §

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus on pääosin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta, jota täydennetään tarvittaessa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Oppisopimuskoulutus perustuu 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen taikka virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen sopimukseen (*oppisopimus*). Oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan viikoittaisen työajan tulee olla keskimäärin vähintään 25 tuntia.

Oppisopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma siltä osin, kuin se koskee oppisopimuskoulutusta. Henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta tulee ilmetä ne käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin oppisopimuksessa sovittavista asioista.

Oppisopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat kirjallisesti oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevalla sopimuksella ei voida poiketa siitä, mitä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa on suunniteltu. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittavista asioista.

Yrittäjälle voidaan järjestää oppisopimuskoulutusta omassa yrityksessään, jos koulutuksen järjestäjä ja yrittäjä sopivat 3 momentissa tarkoitetulla tavalla koulutuksen järjestämisestä.

Oppisopimuskoulutuksena ei voida järjestää valmentavaa koulutusta eikä työvoimakoulutusta.

71 §

Koulutussopimukseen perustuva koulutus

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija hankkii osaamista työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija ei ole työsuhteessa. Koulutuksen järjestäjä sopii kirjallisesti koulutussopimustyöpaikan edustajan kanssa opiskelijan osaamisen hankkimisesta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä (*koulutussopimus*).

Koulutussopimus on määräaikainen sopimus, joka sovitaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti tutkinnon osittain muun kuin 8 §:ssä tarkoitetun koulutuksen osalta. Sopimus voidaan solmia myös tutkinnonosaa pienemmistä kokonaisuuksista tai useammasta tutkinnon osasta. Koulutussopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma siltä osin, kuin se koskee koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta. Henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta tulee ilmetä ne käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Koulutussopimus ja sen päivittäminen tulee antaa tiedoksi opiskelijalle.

Vangeille rangaistuslaitoksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävästä osaamisen hankkimisesta koulutuksen järjestäjä sopii kirjallisesti rangaistuslaitoksen edustajan kanssa.

Koulutussopimuksessa sovitaan työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa sovellettavasta työajasta noudattaen, mitä 77 §:n 2 momentissa säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin koulutussopimuksessa sovittavista asioista.

72 §

Oppisopimuksen ja koulutussopimuksen tekemisen edellytykset

Oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen ja koulutussopimuksen tekeminen edellyttää, että koulutustyöpaikalla on käytettävissä tutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen tai henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja näyttöjen järjestämisen kannalta:

1) riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa;
2) tarpeelliset työvälineet;
3) ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä henkilöstö.

Koulutustyöpaikalta nimetään opiskelijalle ammattitaidoltaan, koulutukseltaan tai työkokemukseltaan pätevä vastuullinen työpaikkaohjaaja. Oppisopimuskoulutusta saavan yrittäjän työpaikkaohjaaja voi olla myös toiselta työpaikalta tai muutoin tehtävään soveltuva henkilö.

73 §

Koulutuskorvaukset

Jos työnantajalle arvioidaan aiheutuvan kustannuksia oppisopimuskoulutuksesta, koulutuksen järjestäjä maksaa työnantajalle koulutuskorvausta, siten kuin siitä koulutuksen järjestäjän ja työn-

antajan välisessä oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevassa sopimuksessa sovitaan. Koulutuskorvauksen määräytymisestä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, yrittäjälle omassa yrityksessä järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa ei makseta koulutuskorvausta. Koulutuskorvausta voidaan kuitenkin maksaa toiselle työnantajalle tai muulle 72 §:n 2 momentissa tarkoitetulle henkilölle oppisopimuskoulutusta saavan yrittäjän ohjauksesta ja neuvonnasta aiheutuviin kustannuksiin.

Koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta ei makseta korvausta. Koulutuksen järjestäjä ja koulutussopimustyöpaikan edustaja voivat kuitenkin sopia, että 65 §:ssä tarkoitettuun vaativaan erityiseen tukeen oikeutetun opiskelijan osalta koulutussopimustyöpaikan tarjoajalle maksetaan koulutuskorvausta.

74 §

Osaamistavoitteiden saavuttamisen edellytyksistä huolehtiminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa käytännön työtehtävät ovat sellaisia, että opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiset osaamistavoitteet voidaan niitä tekemällä saavuttaa.

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa koulutussopimustyöpaikan tarjoajalla on velvollisuus seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä, velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin silloin, kun opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaista osaamista ei pystytä saavuttamaan sekä velvollisuus raportoida koulutuksen järjestäjälle opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman toteutumisesta.

75 §

Oppisopimuksen ja oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen purkaminen sekä oppisopimuskoulutuksen keskeytyminen

Oppisopimus voidaan purkaa sopijapuolten yhteisellä sopimuksella.

Työsopimukseen perustuva oppisopimus voidaan purkaa lisäksi:

1) työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 4 §:ssä ja 8 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetyillä perusteilla;

2) työnantajan lopettaessa liikkeensä, tullessa asetetuksi konkurssiin tai kuollessa; tai

3) koulutuksen järjestäjän luvalla työsopimuslaissa säädetyillä irtisanomisperusteilla.

Koulutuksen järjestäjä voi purkaa oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen opiskelijaa ja työnantajaa kuultuaan, jos työpaikalla järjestetyssä koulutuksessa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai oppisopimuksen ehtoja.

Oppisopimus katsotaan purkautuneeksi, jos oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskeva sopimus puretaan tai jos koulutuksen järjestäjä on 81 §:n nojalla peruuttanut opiskelijan opiskeluoikeuden.

Koulutuksen järjestäjä ja oppisopimuskoulutusta saava yrittäjä voivat yhteisellä sopimuksella purkaa oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen. Koulutuksen järjestäjä voi purkaa koulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen yrittäjää kuultuaan, jos koulutuksessa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutuksen järjestäjän ja yrittäjän välillä tehdyn 70 §:n 4 momentissa tarkoitetun sopimuksen ehtoja.

Jos oppisopimus puretaan edellä 1—3 tai 5 momentissa säädetyllä perusteella, koulutuksen järjestäjän on järjestettävä opiskelijalle mahdollisuus hankkia muulla tavoin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukainen tavoitteeksi asetettu osaaminen.

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta, opiskelijan oikeus opiskeluun pidätetään tai opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla, keskeytyy oppisopimuskoulutus vastaavaksi ajaksi.

76 §

Koulutussopimuksen purkaminen ja koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen keskeytyminen

Koulutussopimus voidaan purkaa sopijapuolten yhteisellä sopimuksella.

Koulutussopimuksen voi kumpikin sopijapuoli purkaa toista osapuolta kuultuaan, jos työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutussopimuksen ehtoja.

Koulutussopimuksen voi kumpikin sopijapuoli purkaa lisäksi:

1) koulutussopimustyöpaikan tarjoajan lopettaessa liikkeensä, tullessa asetetuksi konkurssiin tai kuollessa; tai

2) opiskelijan siirtyessä hankkimaan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettua osaamista oppisopimuskoulutuksena.

Koulutuksen järjestäjän tulee purkaa koulutussopimus, jos opiskelijan ilmoituksen perusteella käy ilmi, ettei työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutussopimuksen ehtoja eikä edellytyksiä koulutussopimuksen jatkamiselle ole. Koulutuksen järjestäjän tulee kuulla koulutussopimustyöpaikan tarjoajaa ennen koulutussopimuksen purkamista.

Koulutussopimus purkautuu, jos koulutuksen järjestäjä peruuttaa opiskelijan opiskeluoikeuden 81 §:n nojalla.

Jos koulutussopimus puretaan edellä 1—4 momentissa säädetyllä perusteella, koulutuksen järjestäjän on järjestettävä opiskelijalle mahdollisuus hankkia muulla tavoin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukainen tavoitteeksi asetettu osaaminen.

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta, opiskelijan oikeus opiskeluun pidätetään tai opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla, keskeytyy koulutussopimukseen perustuva koulutus vastaavaksi ajaksi.

77 §

Työntekijöitä ja viranhaltijoita koskevan lainsäädännön soveltaminen

Oppisopimukseen sovelletaan työsuhteessa tai virkasuhteessa sovellettavaa lainsäädäntöä. Jollei tässä laissa toisin säädetä, työsopimukseen perustuvaan oppisopimukseen ei kuitenkaan sovelleta työsopimuslain 1 luvun 3 ja 8 §:ää, 2 luvun 4 ja 5 §:ää, 4 luvun 4 ja 5 §:ää, 6 lukua, 7 luvun 1—5 §:ää ja 7—11 §:ää, 9 ja 10 lukua sekä 13 luvun 3 ja 4 §:ää.

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa sovelletaan yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) sekä nuorista työntekijöistä annetun lain (998/1993) säännöksiä työajasta ja työn turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Opiskelijan työaika saa olla enintään kyseisellä työpaikalla nouda-

tettava säännöllinen työaika. Lisäksi opiskelijan työssä sovelletaan työaikalain (605/1996) säännöksiä päivittäisistä lepoajoista, vuorokausilevosta, viikoittaisesta vapaa-ajasta sekä työvuoroluettelosta.

78 §

Opiskelijan työturvallisuus

Työnantaja tai koulutussopimustyöpaikan tarjoaja vastaa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työturvallisuuslaissa (738/2002) säädetään. Koulutuksen järjestäjän tulee ilmoittaa työnantajalle tai koulutussopimustyöpaikan tarjoajalle edellä tarkoitetusta työturvallisuusvastuusta.

79 §

Koulutuksen johto ja sopimusten valvonta

Koulutuksen järjestäjä vastaa oppisopimuskoulutuksen ja koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen johdosta ja sopimusten valvonnasta.

9 luku

Turvallinen opiskeluympäristö

80 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussa pidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä opiskeluympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Järjestyssäännöissä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa opiskeluympäristön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä sekä tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista esineistä tai aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa oppilaitoksen omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta oppilaitoksen tiloissa ja sen alueella.

81 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa oikeuden suorittaa tutkinto sekä oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen *(opiskeluoikeuden peruuttaminen)*, jos:

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä 40 §:n mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on tutkintoa suorittamaan hakeutuessaan salannut sellaisen 41 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi.

Kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa tai koulutusta.

Tutkinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

82 §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalle on 81 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Koulutuksen järjestäjä vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten koulutuksen järjestäjän osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä tutkinnon suorittamisen edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta.

Opiskelijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa 81 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta 81 §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

83 §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Se, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 81 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella, voi hakea koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden palauttamista. Opiskeluoikeus tulee palauttaa, jos sitä hakeva osoittaa, ettei opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä enää ole. Opiskeluoikeuden palauttamista hakevan tulee toimittaa koulutuksen järjestäjälle terveydentilaansa koskevat lausunnot.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden palauttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

84 §

Huumausainetestaus

Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulutukseen kuuluvissa käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta;
3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai
4) merkittävästi lisää koulutuksen järjestäjän, 70 §:ssä tarkoitetun työnantajan tai 71 §:ssä tarkoitetun koulutussopimustyöpaikan tarjoajan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitetaan koulutuksen järjestäjän osoittaman laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun huumausaineen käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko opiskelija käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on hei-

kentynyt. Todistus on esitettävä koulutuksen järjestäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Huumausainetestiä koskevan todistuksen vaatimisesta on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Koulutuksen järjestäjän tulee yhteistyössä opiskelijahuollon toimijoiden kanssa laatia kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi.

Koulutuksen järjestäjä vastaa tässä pykälässä tarkoitetusta huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Opiskelijalle tehtävään huumausainetestaukseen sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta.

85 §

Kurinpito

Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän:

1) häiritsee opetusta;

2) käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti opiskeluympäristössä;

3) menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen tai muun opiskeluympäristön järjestystä;

4) kieltäytyy 84 §:ssä tarkoitetun huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä; taikka

5) on 84 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt.

Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa 1 momentissa tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä taikka toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulutuksen järjestäjän järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan taikka oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija kieltäytyy 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy 82 §:n 4 momentissa tarkoitetusta rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

86 §

Kurinpito asuntolassa

Sen lisäksi, mitä kurinpidosta 85 §:ssä säädetään, 103 §:ssä tarkoitetussa koulutuksen järjestäjän asuntolassa asuvalle opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti asuntolan tiloissa taikka rikkoo asuntolan järjestystä.

Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa 1 momentissa tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi.

87 §

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulutuksen järjestäjän tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 85 §:n 3 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei poistu saatuaan tiedon 85 §:n 4 momentissa tarkoitetusta opetukseen osallistumisen epäämisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai erikseen. Opiskelijan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

88 §

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi, mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangaistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta määräajaksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai jäljellä olevien opintojen ajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

89 §

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Rehtorilla tai opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta 80 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitetussa haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Tässä pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

90 §

Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat

Rehtorilla ja opettajalla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 80 §:n 2 momentissa tarkoitetun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilöstöön kuuluva, jos tämä on saapuvilla.

Edellä 3 momentissa säädetystä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Tässä pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

91 §

Haltuun ottamisen ja tarkastamisen yleiset periaatteet

Edellä 89 ja 90 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyy-

teen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Koulutuksen järjestäjän tulee suunnitella ja ohjeistaa toimenpiteiden käyttö.

Edellä 89 §:n mukaisten voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle. Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Haltuun ottamisesta ja tarkastamisesta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian.

92 §

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

Edellä 89 §:ssä tarkoitetut opiskelijalta haltuun otetut esineet tai aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampumaaseet, aseen osat, patruunat, ammukset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa huostaanottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata.

93 §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Korkeintaan kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta ja asuntolasta erottamisesta voi koulutuksen järjestäjän niin päättäessä päättää rehtori.

Edellä 1 momentissa tarkoitetussa monijäsenisessä toimielimessä tulee olla ainakin koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimen puheenjohtajan ja muut jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimeen lisäksi tutkinnon suorittajan koulutussopimustyöpaikan tai oppisopimuskoulutuksen osalta työnantajan edustajan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoita edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa. Toimielimen äänivaltaiset jäsenet toimivat virkavastuulla. Koulutuksen järjestäjä päättää tarkemmin toimieli-

men toimintatavoista ja päätöksenteosta. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi.

Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on yksilöitävä kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 85 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Kurinpitorangaistuksista, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja opiskeluoikeuden pidättämisestä tulee antaa kirjallinen päätös ja 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta tai opiskeluoikeuden pidättämisestä päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

10 luku

Opiskelijan muut oikeudet ja velvollisuudet

94 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan tulee osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetukseen sekä näyttöihin ja muuhun osaamisen osoittamiseen, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä. Työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n 2 momentissa säädetään opiskelijan osallistumisesta opetukseen ja opintojen etenemisestä.

Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti.

Opiskelijan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

95 §

Opiskelijan salassapitovelvollisuus

Opiskelijan velvollisuuteen pitää salassa työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa saamansa tiedot sovelletaan, mitä vastaavissa tehtävissä työskentelevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden salassapidosta säädetään.

96 §

Opiskeluoikeus

Opiskelijan opiskeluoikeus alkaa koulutuksen järjestäjän päättämänä ajankohtana.

Opiskelijan opiskeluoikeus päättyy, kun hän on suorittanut sen tutkinnon tai tutkinnon osan tai osat taikka koulutuksen, johon hänet on tässä laissa säädetyn mukaisesti otettu opiskelijaksi, tai kun hänet on 97 §:ssä säädetyn mukaisesti katsottu eronneeksi.

Opiskelijalla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskeluoikeutensa siksi ajaksi, kun hän on suorittamassa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta taikka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Lisäksi opiskeluoikeus voidaan opiskelijan pyynnöstä väliaikaisesti keskeyttää muusta perustellusta syystä.

97 §

Opiskelijan eronneeksi katsominen

Opiskelija katsotaan eronneeksi, jos on ilmeisestä, että hänen tarkoituksenaan ei ole osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen opetukseen ja näyttöihin tai muuhun osaamisen osoittamiseen eikä hän ole esittänyt poissaololleen perusteltua syytä tai hän ei ole suorittanut valmentavaa koulutusta 11 §:ssä säädetyssä ajassa. Koulutuksen järjestäjän on tehtävä asiassa päätös, jossa opiskelija katsotaan eronneeksi.

Opiskelija katsotaan eronneeksi myös silloin, kun hän itse ilmoittaa koulutuksen järjestäjälle kirjallisesti eroamisestaan. Tällöin opiskelija katsotaan eronneeksi siitä päivästä lukien, kun ilmoitus saapuu koulutuksen järjestäjälle.

98 §

Opiskeluoikeus työvoimakoulutuksessa

Mitä 96 §:n 1 momentissa säädetään opiskeluoikeuden alkamisesta ja 3 momentissa opiskeluoikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä, ei sovelleta työvoimakoulutuksessa. Työvoimakoulutuksessa opiskeluoikeus alkaa ja päättyy koulutuksen järjestäjän ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston sopimana ajankohtana. Opiskeluoikeuden päättymiseen työvoimakoulutuksessa sovelletaan lisäksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 5 §:ää.

99 §

Opiskelijahuolto

Ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa olevan opiskelijan ja valmentavassa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskelijahuoltoon ja opiskelijahuollon palveluihin säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013). Opetushallitus määrää opiskelijahuollon keskei-

sistä periaatteista sekä opiskelijahuollon tavoitteista. Opetushallituksen tulee valmistella määräys yhteistyössä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijahuollon järjestämistavoista Opetushallituksen määräykseen perustuen.

Opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010).

Muiden kuin oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa tarkoitettujen opiskelijoiden osalta koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille tietoa käytettävissä olevista opiskelijahuollon eduista ja palveluista sekä tarvittaessa ohjata opiskelijaa hakemaan näitä etuja ja palveluita. Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä opiskelijahuollon palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Opiskelijahuollollatarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

100 §

Oikeus maksuttomaan ruokailuun

Päätoimisessa perustutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan sellaisina päivinä, joina opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Opiskelijalla on edellä säädetyn lisäksi oikeus myös muuhun maksuttomaan päivittäiseen ruokailuun koulutuksessa, joka on järjestämisluvan mukaisesti järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti sekä valtioneuvoston asetuksella säädettävissä perustutkinnoissa, joissa osaamisen hankkiminen edellyttää läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa tavanomaista työpäivää pidemmän ajan.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta oppisopimuskoulutuksessa, työvoimakoulutuksessa eikä henkilöstökoulutuksessa olevaan opiskelijaan.

Opintojen päätoimisuuteen sovelletaan, mitä opintotukilain (65/1994) 5 a §:ssä säädetään päätoimisista opinnoista.

101 §

Erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaaliset etuudet

Edellä 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin. Lisäksi 65 §:ssä tarkoitettua vaativaa erityistä tukea saavalle opiskelijalle voidaan antaa maksutta oppikirjat, muut koulutarvikkeet ja henkilökohtaiset työvarusteet sekä tarjota majoituksessa olevalle opiskelijalle tarpeelliset viikoittaiset kotimatkat ja täysihoito asuntolassa tai muussa majoituksessa.

Vammaisuuden perusteella opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.

102 §

Opintososiaaliset etuudet oppisopimuskoulutuksessa

Oppisopimuskoulutuksessa koulutuksen järjestäjä maksaa opiskelijalle hakemuksesta koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen ajalta päivärahaa ja perheavustusta sekä korvausta majoittumis- ja matkakustannuksista. Opiskelijalla ei ole oikeutta päivärahaan tai perheavustukseen, jos hän saa samalta ajalta palkkaa tai korvausta ansionmenetyksestä muun lain nojalla.

Opiskelijalla on oikeus saada korvausta majoittumiskustannuksista, jos koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuva osaamisen hankkiminen järjestetään opiskelijan kotikuntalain (201/1994) mukaisen kotikunnan tai oppisopimustyöpaikan sijaintikunnan ulkopuolella, eikä opiskelijalla ole oikeutta maksuttomaan asumiseen 103 §:ssä tarkoitetussa asuntolassa.

Opiskelijalla on oikeus saada korvausta matkakustannuksista, jos koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuva osaamisen hankkiminen edellyttää opiskelijan matkustamista yhteen suuntaan yli 10 kilometriä opiskelijan kotoa tai oppisopimustyöpaikalta opetuspaikalle. Opiskelijalla on oikeus matkakorvaukseen yhdeltä edestakaiselta matkalta viikossa. Erityisestä syystä matkakorvaus voidaan maksaa päivittäin, jos opiskelija majoittuu kotonaan. Jos opiskelijalle korvataan päivittäiset matkakustannukset, hänellä ei ole oikeutta majoituskorvaukseen. Matkakorvaus maksetaan vain kotimaassa tapahtuvasta matkasta sekä halvimman matkustustavan mukaan opetuspaikan ja kodin tai oppisopimustyöpaikan välillä tosiasiallisen lähtö- ja paluupaikan mukaan.

Opiskelijalla on oikeus saada tässä pykälässä tarkoitetut etuudet myös osallistuessaan näyttöön tai muuhun osaamisen osoittamiseen.

Päivärahan, perheavustuksen ja majoittumiskorvauksen määrästä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

103 §

Asuntolatoiminnan järjestäminen

Koulutuksen järjestäjällä voi olla opiskelijoille tarkoitettu asuntola.

Asuminen koulutuksen järjestäjän asuntolassa on opiskelijalle maksutonta.

Koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöissä voidaan antaa asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Järjestyssäännöissä voidaan antaa tarkempia määräyksiä 80 §:n 2 momentissa tarkoitetuista esineistä tai aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä. Määräyksiä voidaan antaa myös päihteiden käytön ja hallussapidon kieltämiseksi. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa koulutuksen järjestäjän asuntolassa olevan omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta asuntolan tiloissa ja sen alueella.

104 §

Asuntolapaikan myöntäminen ja oikeus asuntolapaikkaan

Koulutuksen järjestäjä päättää asuntolapaikan myöntämisen perusteista. Asuntolapaikan myöntämisessä on sovellettava yhdenvertaisia myöntämisperusteita ja otettava huomioon opiskelijan tarve asuntolapaikalle. Myöntämisperusteet tulee ilmoittaa asuntolapaikkaa hakeville etukäteen.

Asuntolapaikka myönnetään määräajaksi, kuitenkin enintään opintojen keston ajalle. Oikeus asuntolapaikkaan päättyy kuitenkin, jos:

1) opiskelija on suorittanut tutkinnon tai valmentavan koulutuksen tai saavuttanut muun hänelle henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen ennen määräajan päättymistä;

2) opiskelija on katsottu 97 §:n perusteella eronneeksi;

3) opiskelijan opiskeluoikeus peruutetaan.

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta 85 §:n 2 momentin tai 88 §:n 3 momentin nojalla, tai hänen osallistumisensa opetukseen evätään 85 §:n 4 momentin nojalla tai häneltä pidätetään oikeus opiskeluun 85 §:n 5 momentin nojalla taikka opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla, koulutuksen järjestäjä voi päättää, että opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan keskeytyy vastaavaksi ajaksi.

Mitä 103 §:n 2 momentissa ja tämän pykälän 1 momentissa säädetään, ei sovelleta työvoimakoulutuksessa eikä henkilöstökoulutuksessa olevaan opiskelijaan.

105 §

Opiskelijoilta perittävät maksut

Tässä laissa tarkoitettu ammatillinen perustutkintokoulutus ja valmentava koulutus ovat opiskelijalle maksuttomia. Lisäksi opiskelijaksi ottamisessa käytettävät pääsy- ja soveltuvuuskokeet ovat hakijalle maksuttomia. Oppimateriaaleista ja tarvikkeista, jotka koulutuksen päätyttyä jäävät opiskelijalle, voidaan kuitenkin periä maksu.

Ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa sekä 8 §:ssä tarkoitetussa muussa ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjä voi periä opiskelijalta kohtuullisen opiskelumaksun, jolla katetaan osittain koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja maksuja ei voida periä työvoimakoulutuksessa eikä henkilöstökoulutuksessa.

Henkilöltä voidaan periä maksu hyväksytyn arvosanan korottamisesta, jos hän haluaa korottaa 57 §:ssä tarkoitettuun tutkinnon suorittamisesta annettuun todistukseen tai 58 §:ssä tarkoitettuun valmentavan koulutuksen suorittamisesta annettuun todistuksen merkittyä arvosanaa.

Koulutuksen järjestäjällä on harkintansa mukaan mahdollisuus jättää 2 ja 4 momentissa tarkoitettu maksu perimättä tai alentaa sitä opiskelijan vähävaraisuuden perusteella. (Uusi 5 mom.)

Jos tässä pykälässä tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään tässä pykälässä tarkoitettujen maksujen perusteista.

106 §

Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja opiskelijakunta

Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa opiskelijoille mahdollisuus vaikuttaa koulutuksen järjestäjän tässä laissa tarkoitettuun toimintaan ja sen kehittämiseen sekä opiskelijoita koskevien ja opiskelijoiden asemaan vaikuttavien päätösten tekemiseen.

Koulutuksen järjestäjän oppilaitoksella tulee olla sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta. Koulutuksen järjestäjän eri oppilaitoksilla voi olla myös yhteinen opiskelijakunta. Opiskelijakuntaa ei kuitenkaan edellytetä koulutuksen järjestäjältä, joka järjestää pääasiassa oman toimintansa tai jäsenyhteisönsä toiminnan harjoittamiseksi tarvittavaa ammatillista koulutusta. Koulutuksen järjestäjän tulee turvata opiskelijakunnalle riittävät toimintaedellytykset.

Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän tulee opiskelijakuntatoiminnan lisäksi myös muulla tavoin varmistaa opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa. Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille käytettävissä olevista osallistumis- ja vaikuttamistavoista.

11 luku

Tietojen käsittely ja luovuttaminen

107 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Hakijan ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 40, 81, 83 ja 84 §:ssä tarkoitettuja tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijaksi ottamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Tutkintokoulutuksen opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 82 §:n mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Koulutuksen järjestäjän on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

108 §

Julkisuus ja tietojensaantioikeus

Tässä laissa tarkoitettuun toimintaan sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä tehtäviään hoitaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen edellyttämät tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten sitä estämättä pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten sitä estämättä pyynnöstä toimittaa jäljempänä 119 §:ssä tarkoitetuille työelämätoimikunnille niille säädettyjen tehtävien hoitamisen edellyttämät tiedot.

109 §

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

Työ- ja elinkeinotoimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimakoulutuksen toimeenpanossa välttämättömät tiedot työvoimakoulutusta järjestävältä koulutuksen järjestäjältä.

Työvoimakoulutusta järjestävällä koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta opiskelijaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen järjestämiseksi.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus viipymättä ilmoittaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) sekä niiden nojalla annettujen säännösten edellyttämät tiedot suoritetuista tutkinnoista.

Opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja on tiedon haltijalla salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa:

1) oppilaitoksen rehtorille tai johtajalle ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi;

2) opinto-ohjauksesta vastaaville henkilölle muihin opintoihin ja tukipalveluihin ohjaamista varten;

3) opiskeluterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi ja tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten;

4) työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta vastaaville henkilöille opiskelijan sekä työpaikan henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi; sekä

5) poliisille ja koulutuksen järjestäjän edustajalle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä, välittömän turvallisuusuhan arvioimiseksi tai jos opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

110 §

Tiedonsiirto teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen

Tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa tietoon oikeutetulle teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja luovuttavan on varmistuttava siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

12 luku

Muutoksenhaku

111 §

Oikaisuvaatimus

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä, jos päätös koskee:
1) 11 §:ssä tarkoitettua valmentavan koulutuksen suoritusaikaa;
2) 43 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista;
3) 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea tai 64 §:n 2 momentissa tarkoitettua osaamisen arvioinnin mukauttamista;
4) 66 §:ssä tarkoitettua ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamista;
5) 84 §:ssä tarkoitettua huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisvelvollisuutta;
6) 96 §:ssä tarkoitettua opiskelijan oikeutta väliaikaisesti keskeyttää opintonsa;
7) 97 §:ssä tarkoitettua opiskelijan katsomista eronneeksi.

112 §

Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä, jos päätös koskee:
1) 85 tai 86 §:ssä tarkoitettua opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta;
2) 85 §:ssä tarkoitettua opiskelijan määräaikaista erottamista oppilaitoksesta;
3) 85 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden pidättämistä;
4) 86 §:ssä tarkoitettua asuntolasta erottamista;
5) 100 §:ssä tarkoitettua oikeutta maksuttomaan ruokailuun;
6) 101 §:ssä tarkoitettuja erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia;

7) 102 §:ssä tarkoitettuja oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia;
8) 104 §:ssä tarkoitettua oikeutta asuntolapaikkaan.
Edellä 111 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä.

113 §

Muutoksenhaku opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011).

114 §

Muutoksenhakuaika

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, opiskeluoikeuden pidättämistä taikka 112 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa, sekä oikaisuvaatimus 111 §:ssä tarkoitetussa asiassa tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.
Tässä pykälässä tarkoitetut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

115 §

Kurinpitoa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskelijan määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden pidättämistä tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus tai opiskelijoiden oikeusturvalautakunta toisin määrää.

116 §

Valituskiellot

Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellussa osaamisen hankkimiseen liittyvässä asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla siltä osin, kun asia koskee opintojen suoritusajankohtaa tai -paikkaa. Muutosta ei saa hakea myöskään asiassa, joka koskee opiskelijan yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia eikä 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 111 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ei saa hakea muutosta valittamalla. Muutosta ei saa hakea valittamalla myöskään 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimuksesta annettuun työelämätoimikunnan tai rehtorin päätökseen.

117 §

Valituslupa

Jollei muualla laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

13 luku

Erinäiset säännökset

118 §

Henkilöstö

Jokaisella oppilaitoksella ja koulutuksen järjestäjän toimipisteellä, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta tai tutkintoja, tulee olla toiminnasta vastaava rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja, joka täyttää rehtorille säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin päättää, että useammalla toimipisteellä on yhteinen toiminnasta vastaava rehtori tai johtaja. Kaksikielisessä oppilaitoksessa tulee olla rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja kumpaakin kieliryhmää varten taikka rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja, joka täydellisesti hallitsee oppilaitoksen molemmat opetuskielet. Mitä tässä laissa muualla säädetään rehtorista, koskee myös muuta toiminnasta vastaavaa johtajaa.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä voi olla tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä.

Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Aluehallintovirasto voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. Yliopisto voi yksittäistapauksessa todeta henkilön kelpoiseksi antamaan opetusta jollakin taiteenalalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

119 §

Työelämätoimikuntien asettaminen ja kokoonpano

Opetushallitus asettaa työelämätoimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja nimittää työelämätoimikuntiin enintään yhdeksän jäsentä kuhunkin.Jäsenten tulee edustaa työnantajia, työntekijöitä, opetusalaa ja, jos itsenäinen ammatin harjoittaminen on alalla laajuudeltaan merkittävää, itsenäisiä ammatinharjoittajia. Lisäksi Opetushallitus voi työelämätoimikunnan esityksestä nimittää toimikuntaan pysyviä asiantuntijoita. Opetushallitus päättää työelämätoimikuntien jäsenten palkkiot ja huolehtii toimikuntien maksuliikenteestä, kirjanpidosta ja arkistosta.

Työelämätoimikuntien jäsenet toimivat virkavastuulla. Työelämätoimikuntien jäsenten esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta.

120 §

Työelämätoimikuntien tehtävät

Opetushallitus päättää työelämätoimikuntien tutkintokohtaisesta työnjaosta. Tutkintokohtaisessa työnjaossa on ammatillisissa tutkinnoissa osoitettavan ammattitaidon ja osaamisen lisäksi otettava huomioon yksittäisten tutkintojen määrä ja laaja-alaisuus sekä tutkintoa järjestävien koulutuksen järjestäjien ja tutkintoa suorittavien määrä.

Työelämätoimikuntien tehtävänä on:

1) osallistua näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen ja toimittaa tiedot havaitsemistaan puutteista opetus- ja kulttuuriministeriölle sekä pyynnöstä antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausuntoja koulutuksen järjestäjäkohtaisesti tutkinnoittain eriytyvistä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista;

2) osallistua ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa; ja

3) käsitellä 55 §:ssä tarkoitetut tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt.

Opetushallitus määrää päättämiensä työelämätoimikuntien tehtäviksi 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien lisäksi tai tutkintokohtaisesta työnjaosta poiketen:

1) vastata kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 15 §:ssä tarkoitetun kokeen järjestämisestä ja valvonnasta sekä mainitun lain 5 §:n 3 momentissa tarkoitetun todistuksen antamisesta;

2) käsitellä tämän lain 55 §:ssä tarkoitetut tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt, kun ne koskevat 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuja yhteisiä tutkinnon osia tai niiden osa-alueita; ja

3) käsitellä tämän lain 55 §:ssä tarkoitetut tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt, kun ne koskevat sellaisia tutkinnon osia, jotka voivat tutkinnon perusteiden mukaisesti kuulua useaan eri tutkintoon ja opiskelija suorittaa vain tutkinnon osan tai osia.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin työelämätoimikuntien tehtävistä.

121 §

Työelämätoimikuntien sihteeristö

Opetushallituksen yhteydessä toimii työelämätoimikuntien sihteeristö. Sihteeristön tehtävänä on tukea työelämätoimikuntia niiden 120 §:n mukaisissa tehtävissä.

122 §

Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu

Koulutuksen järjestäjän henkilöstöön, osaamisen arvioijaan ja työelämätoimikunnan jäseneen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

123 §

Tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja koulutuksesta tiedottaminen

Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja annettavasta koulutuksesta ja koulutukseen hakeutumisesta on tietoa yleisesti saatavilla. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske henkilöstökoulutusta.

Tiedotettavista asioista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

124 §

Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoite

Koulutuksen järjestäjien tulee tehdä yhteistyötä alueen työ- ja elinkeinoelämän, muiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien, lukiokoulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja perusopetuksen järjestäjien sekä nuorisotyötä tekevien julkisten tahojen ja yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Lisäksi koulutuksen järjestäjien tulee tehdä yhteistyötä niiden työelämätoimikuntien kanssa, joiden toimialaan koulutuksen järjestäjän järjestämät tutkinnot kuuluvat.

Koulutusta järjestettäessä tulee olla yhteistyössä alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajien kanssa.

Työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Koulutuksen järjestäjän, joka järjestää järjestämisluvassaan määrätyllä tavalla työvoimakoulutusta, tulee osallistua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun.

125 §

Osaamistarpeiden ennakointi

Koulutuksen järjestäjän tulee ennakoida toiminta-alueensa osaamistarpeita ottaen huomioon toiminta-alueen työvoimatarve ja väestökehitys.

126 §

Koulutuksen arviointi ja laadunhallinta

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin keskeiset tulokset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013).

127 §

Rahoitus

Tässä laissa tarkoitettua toimintaa varten myönnettävästä rahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009).

14 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

128 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (631/1998), jäljempänä *kumotut lait*. Muualla lainsäädännössä olevalla viittauksella kumottuihin lakeihin tarkoitetaan tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

Lain 2 luvun säännöksiä tutkintorakenteesta sekä tutkintojen ja niiden osien mitoitusperusteista, laajuudesta, muodostumisesta ja tutkinnon perusteista sovelletaan tämän lain voimaan tulon jälkeen voimaan tuleviin tutkinnon perusteisiin.

Ammatillisten perustutkintojen perusteet tulevat voimaan 1 päivänä elokuuta 2018. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteiden voimaantulosta. Ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteet tulevat voimaan aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2018 ja viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2019.

Opetushallituksen tulee tutkintojen perusteet määrätessään huolehtia siitä, että koulutuksen järjestäjille jää riittävästi aikaa ottaa ne käyttöön 4 momentissa säädettyinä ajankohtina.

129 §

Tutkintojen perusteita koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaantulon jälkeen koulutuksen järjestäjä voi ottaa opiskelijan suorittamaan tutkintoa kumottujen lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti kunnes 128 §:n 4 momentissa tarkoitetut vastaavan uuden tutkinnon perusteet ovat voimassa, ei kuitenkaan näyttötutkintona suoritettavaa ammatillista perustutkintoa. Opiskelija, joka on otettu suorittamaan ammatillista perustutkintoa, siirtyy suorittamaan tutkintoa tämän lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti 1 päivänä elokuuta 2018.

Ennen lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen aloittaneella opiskelijalla sekä 1 momentissa tarkoitetulla ammatti- tai erikoisammattitutkinnon suorittamisen aloittaneella opiskelijalla on oikeus suorittaa tutkinto kumottujen lakien nojalla määrättyjen perusteiden mukaisesti 31 päivään joulukuuta 2021 saakka. Opiskelija voi kuitenkin siirtyä suorittamaan tutkintoaan tämän lain nojalla määrättävien tutkinnon perusteiden mukaisesti. Edellä tässä momentissa mainitun

ajankohdan jälkeen opiskelija siirtyy suorittamaan tutkintoa tämän lain nojalla määrättävien tutkinnon perusteiden mukaisesti.

130 §

Valmentavaa koulutusta koskevat siirtymäsäännökset

Opetushallituksen tulee määrätä tässä laissa tarkoitetut ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen perusteet sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet siten, että koulutuksen järjestäjät voivat ottaa koulutuksen perusteet käyttöön tämän lain voimaan tullessa.

Lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisen ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen ennen lain voimaantuloa aloittanut opiskelija siirtyy lain voimaan tullessa suorittamaan tässä laissa tarkoitettua ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta. Lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisen työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen ennen tämän lain voimaantuloa aloittanut opiskelija siirtyy lain voimaan tullessa suorittamaan tässä laissa tarkoitettua vastaavaa koulutusta. Opiskelijan opiskeluaikaan sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

131 §

Tutkintojen nimien ja tutkintonimikkeiden suojaamista koskeva siirtymäsäännös

Poiketen siitä, mitä 17 §:ssä säädetään, ennen tämän lain voimaantuloa suoritetuista tutkinnoista saa käyttää niitä tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä, jotka ovat voimassa tämän lain voimaan tullessa.

132 §

Kokeiluja koskevat siirtymäsäännökset

Kokeilut, joiden aloittamisesta on päätetty kumottujen lakien nojalla ennen tämän lain voimaantuloa, toteutetaan loppuun myönnetyn kokeiluluvan mukaisesti. Kokeilussa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet ovat voimassa kokeilun ajan.

133 §

Järjestämislupien muuttamista koskevat siirtymäsäännökset

Kumottujen lakien nojalla myönnettyjen ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen järjestämislupien sekä tehtyjen näyttötutkintojen järjestämissopimusten voimassaolo päättyy tämän lain voimaan tullessa, ellei 134 §:ssä toisin säädetä. Opetus- ja kulttuuriministeriö muuttaa hakemuksetta ja maksutta kumottujen lakien nojalla myönnetyt järjestämisluvat tämän lain mukaisiksi ammatillisen koulutuksen järjestämisluviksi siten kuin tässä pykälässä säädetään.

Kumottujen lakien nojalla myönnetyt järjestämisluvat muutetaan tämän lain mukaisiksi siten, että tutkintojen myöntämis- ja järjestämisoikeus määrätään koskemaan niitä ammatillisia perus-

tutkintoja, joihin koulutuksen järjestäjällä on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnetty järjestämislupa sekä niitä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, joita koskevan näyttötutkintojen järjestämissopimuksen tutkintotoimikunta on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla solminut koulutuksen järjestäjän kanssa. Tässä momentissa säädetystä voidaan kuitenkin erityisestä syystä poiketa koulutuksen järjestäjän tosiasiallisen toiminnan perusteella.

Jos koulutuksen järjestäjälle on kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan perusteella määrätty:

1) oikeus järjestää ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, muutetaan se oikeudeksi järjestää tässä laissa tarkoitettua ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta;

2) oikeus järjestää ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, lennonjohtajan tehtäviin tai kaupunkiraideliikenteen tehtäviin valmistavaa koulutusta, muutetaan se oikeudeksi järjestää 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua vastaavaa ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta;

3) oikeus toimia kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 10 §:ssä tarkoitettuna koulutuskeskuksena, myönnetään vastaava oikeus uudessa järjestämisluvassa;

4) erityiseksi koulutustehtäväksi huolehtia erityisopetuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen järjestämisestä, määrätään koulutuksen järjestäjälle 27 §:n 2 momentissa tarkoitettu vastaava tehtävä;

5) oikeus järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta, myönnetään vastaava oikeus uudessa järjestämisluvassa;

6) lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitettuja velvoitteita, ehtoja taikka kehittämis- tai muita tehtäviä vastaavia tehtäviä, määrätään vastaavat velvoitteet, ehdot ja tehtävät uudessa luvassa, ellei erityisestä syystä muuta johdu.

Uudet järjestämisluvat myönnetään siten, että 24 §:ssä tarkoitetut opetus- ja tutkintokielet vastaavat kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan opetuskieltä sekä lupaa järjestää vieraskielistä koulutusta. Lain 25 §:ssä tarkoitetusta toiminta-alueesta päätettäessä tulee ottaa huomioon kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan määräykset kunnista, joissa koulutusta saa järjestää sekä koulutuksen järjestäjän tosiasiallinen toiminta-alue. Lain 26 §:ssä tarkoitetusta opiskelijavuosien vähimmäismäärästä päätettäessä tulee ottaa huomioon kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan opiskelijamääriä, oppisopimusmääriä taikka opiskelijatyövuosien tai opiskelijatyöpäivien määriä koskevat määräykset sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan rahoitetut koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärät, oppisopimusmäärät, opiskelijatyövuodet tai opiskelijatyöpäivät.

134 §

Muut järjestämislupia ja näyttötutkintojen järjestämissopimuksia koskevat siirtymäsäännökset

Jos koulutuksen järjestäjällä on kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan perusteella oikeus järjestää valmistavaa koulutusta tai oppisopimuskoulutusta sellaiseen tutkintoon, johon järjestäjälle ei myönnetä tässä laissa tarkoitettua järjestämislupaa, kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan voimassaolo päättyy 31 päivänä joulukuuta 2019. Koulutuksen järjestäjän tulee hankkia 52 §:ssä tarkoitetun näytön toteuttaminen ja 53 §:ssä tarkoitettu osaamisen arviointi sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolle on myönnetty tässä laissa tarkoitettu kyseisen tutkinnon järjestämislupa. Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan voi ottaa uusia opiskelijoita kumottujen lakien nojalla myönnetyn järjestämisluvan mukaiseen koulutukseen tämän lain voi-

maan tulon jälkeen. Jos opiskelija ei ole suorittanut opintojaan loppuun 31 päivään joulukuuta 2019 mennessä, koulutuksen järjestäjän tulee ohjata opiskelija hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen.

Jos ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnetyn järjestämisluvan mukaisena koulutustehtävänä on ainoastaan sellainen muu ammatillinen lisäkoulutus, joka vastaa 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, tämän järjestämisluvan voimassaolo päättyy 31 päivänä joulukuuta 2021. Poiketen siitä, mitä 9 §:ssä säädetään, koulutusta voidaan järjestää myös henkilöstökoulutuksena. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että opiskelijat saavat suoritettua aloittamansa koulutuksen loppuun ennen järjestämisluvan voimassaolon päättymistä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun näyttötutkinnon järjestäjän, jolle ei myönnetä tämän lain mukaista järjestämislupaa, tulee ohjata ennen tämän lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen aloittanut opiskelija, jonka henkilökohtaistamisesta näyttötutkinnon järjestäjä on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n mukaisesti vastannut, hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän järjestämään tutkintokoulutukseen tai näyttöön.

135 §

Henkilökohtaistamista koskevat siirtymäsäännökset

Henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa ei laadita, jos opiskelija suorittaa tutkintoa kumottujen lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti tai jos opiskelija on aloittanut valmentavan koulutuksen ennen tämän lain voimaan tuloa. Mainitun opiskelijan osalta ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 a §:n nojalla laadittu opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, mainitun lain 17 §:n nojalla laadittu opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n nojalla laadittu henkilökohtaistamista koskeva asiakirja jäävät voimaan tämän lain voimaan tullessa. Tämän lain 5 lukua sovelletaan kuitenkin päivitettäessä edellä mainittuja kumottujen lakien nojalla laadittuja suunnitelmia.

136 §

Osaamisen arvioinnin oikaisua koskevat siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa tiedoksi saatuun osaamisen arviointiin pyydetään oikaisua tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 c §:n 2 momentissa ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 c §:n 2 momentissa tarkoitettuun osaamisen arvioinnin oikaisua koskevaan päätökseen pyydetään kuitenkin oikaisua 55 §:n 3 momentin mukaisesti, jos arvioinnin oikaisua koskeva päätös on tehty 15 päivänä marraskuuta 2017 tai sen jälkeen.

137 §

Erityistä tukea sekä ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamista koskevat siirtymäsäännökset

Jos opiskelija suorittaa tutkintoa kumottujen lakien nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti tai on aloittanut valmentavan koulutuksen ennen tämän lain voimaan tuloa, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 1 momentin nojalla tehty päätös erityisopetuksen järjestämisestä ja laadittu henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, mainitun lain 19 a §:n 2 momentin nojalla tehty päätös mukauttamisesta sekä mainitun lain 21 §:n nojalla tehty päätös erityisistä opiskelujärjestelyistä jäävät voimaan tämän lain voimaan tullessa. Tämän lain 5 lukua sovelletaan kuitenkin päivitettäessä edellä tarkoitettua henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa.

138 §

Oppisopimuskoulutusta ja työssäoppimista koskevat siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettu oppisopimuskoulutus ja työssäoppimisjakso järjestetään loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden oppisopimuskoulutusta ja työssäoppimista koskevien säännösten mukaisesti.

139 §

Koulutuksen järjestäjän henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset

Poiketen siitä, mitä kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 4 §:ssä säädetään julkisesta hakumenettelystä, koulutuksen järjestäjänä toimiva kunta tai kuntayhtymä voi ottaa palveluksessaan tämän lain voimaan tullessa olevan työsopimussuhteisen opettajan vastaavaan virkasuhteeseen ilman julkista hakumenettelyä, jos hän täyttää säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Virkasuhteeseen ottaminen ilman julkista hakumenettelyä edellyttää, että opettajan palvelussuhde on jatkunut ilman keskeytystä tämän lain voimaantulon jälkeen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu virkasuhteeseen ottaminen ilman julkista hakumenettelyä tulee tehdä 31 päivään joulukuuta 2018 mennessä.

140 §

Tutkintotoimikuntia koskevat siirtymäsäännökset

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla asetetut tutkintotoimikunnat jatkavat toimintaansa 31 päivään heinäkuuta 2018 saakka. Tutkintotoimikuntien tehtävänä on antaa tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti todistukset suoritetuista tutkinnon osista, jotka on arvioitu ennen tämän lain voimaantuloa sekä tutkinnoista, joiden muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat on suoritettu ennen tämän lain voimaantuloa. Tutkintotoimikuntien toimintaan sovelletaan, mitä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 ja 7 a §:ssä sekä niiden nojalla säädetään.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 c §:ssä tarkoitettu näyttötutkintosihteeristö voi jatkaa toimintaansa 31 päivään heinäkuuta 2018 saakka. Näyttötutkintosihteeristöön sovelletaan mainitussa pykälässä ja sen nojalla säädettyä.

Tutkintotoimikunnat eivät voi solmia tai irtisanoa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 d §:ssä tarkoitettuja näyttötutkintojen järjestämissopimuksia 1 päivästä syyskuuta 2017 lukien. Tässä momentissa säädettyä ei kuitenkaan sovelleta, jos näyttötutkintojen järjestämissopimusta koskeva hakemus on tullut vireille ennen mainittua ajankohtaa.(Uusi)

141 §

Näyttötutkintojen suoritusrekisteriä koskevat siirtymäsäännökset

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 5 momentin säännöksiä sovelletaan Opetushallituksen ja tutkintotoimikuntien näyttötutkintojen suoritusrekisteriin liittyvien tehtävien osalta sekä mainitun lain 18 a, c ja d §:n säännöksiä tutkintotoimikuntien 140 §:ssä säädettyjen tehtävien osalta 31 päivään heinäkuuta 2018 saakka.

Opetushallitus ylläpitää näyttötutkintojen suoritusrekisteriä 1 päivästä elokuuta 2018 lukien. Näyttötutkintojen suoritusrekisteriin sovelletaan, mitä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 5 momentissa säädetään Opetushallituksen tehtävistä sekä 18 b §:ssä tietojen säilytysajasta.

142 §

Voimaan jätettävät asetukset

Seuraavat kumottujen lakien nojalla annetut asetukset jäävät edelleen voimaan:

1) asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998);

2) opetusministeriön asetus eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista (1323/2001);

3) valtioneuvoston asetus koulutuksen arvioinnista (1061/2009); sekä

4) valtioneuvoston asetus ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelyistä (294/2014).

2.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n 1 momentin 3 kohta, ~~5 §:n 2 kohta~~, 25, 27 ja 27 a §, 31 §:n 4 momentti, 32 §:n 2 momentti sekä 45 a ja 46 §,

sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 1 momentin 3 kohta, 31 §:n 4 momentti ja 32 §:n 2 momentti laissa 1410/2014, ~~5 §:n 2 kohta laissa 926/2010,~~ 25 § osaksi laeissa 1511/2011, 892/2013, 1410/2014, 248/2015 ja 1486/2016, 27 § osaksi laeissa 926/2010, 1511/2011 ja 189/2015, 27 a § laissa 1607/2015, 45 a § a laissa 1486/2016 ja 46 § laissa 1112/2015,

muutetaan 1 §:n 1 momentin 2 kohta ja 4 momentti, 3 §:n 1 kohta, 5 §:n 1 ja 2 kohta, 6 §, 7 §:n otsikko sekä 1 ja 3 momentti, 8 §:n otsikko sekä 1 ja 4 momentti, 9, 10, 23 ja 23 b §, 31 §:n 1 momentin johdantokappale, 32 §:n 1 ja 4 momentti, 48 §:n 1,4 ja 6 momentti, 49—51 §, 57 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta, 58 §:n 1 momentti ja 59 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentin 2 kohta ja 4 momentti, 3 §:n 1 kohta, 5 §:n 1 kohta, 7 §:n otsikko, 8 §:n otsikko ja 4 momentti, 23 §, 31 §:n 1 momentin johdantokappale, 32 §:n 1 momentti ja 57 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta laissa 1410/2014, 5 §:n 2 kohta laissa 926/2010, 6 § laeissa 1410/2014 ja 1486/2016, 7 §:n 3 momentti, 8 §:n 1 momentti, 48 §:n 1 ja 4 momentti ja 50 § laissa 1486/2016, 10 § osaksi laeissa 926/2010 ja 1486/2016, 23 b § laeissa 1607/2015 ja 1486/2016, 48 §:n 6 momentti laissa 486/2013 sekä 49 ja 59 § osaksi laissa 1511/2011, sekä

lisätään lakiin uusi 9 a ja 10 a § sekä 3 a luku seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

— —

2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/);

— —

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa toiminnassa käytössä olevista tiloista sekä kalustosta ja muusta irtaimistosta aiheutuviin muihin kuin käyttökustannuksiin myönnetään rahoitusta noudattaen tämän lain 9 §:ää. Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, lakia ei sovelleta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n 2 momentissa eikä 33 ja 35 §:ssä tarkoitetun koulutuksen rahoitukseen.

— —

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *opetustoimella* 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainittujen lakien mukaisen toiminnan ja 2 §:n 2 momentin 1, 2, 3 a, 3 b, 4 ja 8—10 kohdassa tarkoitettujen perusopetuslain ja taiteen perusopetuslain mukaisten toimintojen järjestämistä;

— —

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

1) lukiossa opiskelijamäärien sekä opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella;

2) lukion erityisessä koulutustehtävässä sillä perusteella, mikä on koulutuksen järjestäjän suoritteiden suhteellinen osuus kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista ja erityisen koulutustehtävän lisärahoituksesta;

— —

6 §

Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaissa tarkoitetussa koulutuksessa

Kunnalle myönnetään valtionosuutta 5 §:n 1 ja 2 kohdassa mainittujen toimintojen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun 2 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta kunnan valtionosuuden perusteesta vähennetään 8 §:n mukaan lasketut kunnan omarahoitusosuudet.

Kunnan valtionosuuden perustetta varten lasketaan yhteen kunnan järjestämää lukiokoulutusta ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta saavien opiskelijoiden määrien ja opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot sekä 24 a §:ssä tarkoitettu lukion erityisen koulutustehtävän lisärahoitus, joka muodostuu kunnan järjestämän erityisen koulutustehtävän suoritteiden suhteellisena osuutena kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista kerrottuna erityisen koulutustehtävän valtakunnallisella lisärahoituksella.

Myönnettäessä vuosina 2017—2019 valtionosuutta kunnalle 2 momentissa säädetystä lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon 98,96 prosenttia.

7 §

Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen rahoitus

Kuntayhtymälle ja yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen järjestämistä varten rahoitusta 6 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla koulutuksen

järjestäjien opiskelijamäärien, yksikköhintojen ja erityisen koulutustehtävän lisärahoituksen mukaisesti laskettu valtionosuuden perustetta vastaava euromäärä.

— —

Vuosina 2017—2019 kuntayhtymälle myönnetään lukiolaissa tarkoitettuun koulutukseen 98,96 prosenttia 1 momentissa tarkoitetusta rahoituksesta.

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

— —

Kunnan omarahoitusosuuteen lisätään ammattikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden poistumisen johdosta lukiokoulutuksen osalta vuosittain euromäärä, joka on kunnan asukasta kohti 14,69 euroa vuoden 2017 tasossa. Vuosittaista euromäärää laskettaessa huomioidaan varainhoitovuoden arvioitu kustannustason muutos ja koko maan asukasmäärän muutos.

9 §

Ammatillisen koulutuksen määräraha

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammatillisen koulutuksen järjestäjille rahoitusta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan ja 9 a §:n 1 momentissa säädetyn kuntien rahoitusosuuden rajoissa *(ammatillisen koulutuksen määräraha)*. Rahoituksena myönnetään laskennallisin perustein perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta. Lisäksi myönnetään strategiarahoitusta.

Edellisenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille osoitettua 1 momentissa tarkoitettua valtion määrärahaa ja kuntien rahoitusosuutta korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta ammatillisen koulutuksen indeksin vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Ammatillisen koulutuksen indeksi muodostuu yleisestä ansiotasoindeksistä, kuluttajahintaindeksistä sekä tukkuhintaindeksistä. Ammatillisen koulutuksen indeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Yksityisille koulutuksen järjestäjille myönnetään lisäksi arvonlisäverokorvaus noudattaen 32 i §:ää.

9 a §

Kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa

Kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtion määräraha kerrotaan luvulla 1,3461. Kuntien rahoitusosuus on kuitenkin enintään vuoden 2017 tasossa.

Kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun 1 momentissa tarkoitettu kuntien rahoitusosuuden euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

10 §

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävä rahoitus ja kunnan valtionosuus

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnetään perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta 32 a §:n mukaisesta kunkin rahoitusosuuden euromäärästä se osuus, joka vastaa koulutuksen järjestäjän suoritteiden suhteellista osuutta kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista. Perusrahoitusosuuden 32 a §:n mukaisesta euromäärästä vähennetään kuitenkin ensin 32 e §:ssä tarkoitettujen harkinnanvaraisten korotusten yhteenlaskettu euromäärä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimivalle kunnalle myönnetään valtionosuutta euromäärä, joka saadaan, kun 1 momentin mukaan lasketusta euromäärästä vähennetään 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettu kunnan omarahoitusosuus.

10 a §

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen myöntäminen varainhoitovuosina 2018—2020

Laskettaessa 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua rahoitusta varainhoitovuosina 2018 ja 2019, ammatillisen koulutuksen määrärahaan tehdään laskennallinen euromääräinen lisäys, joka on 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimiville kunnille ja kuntayhtymille varainhoitovuosina 2018 ja 2019 myönnettävästä rahoituksesta vähennetään euromäärä, joka saadaan, kun 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa jaetaan ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimivien kuntien ja kuntayhtymien perusrahoituksen määräytymisperusteena käytettävillä suoritteilla ja kerrotaan kyseisen koulutuksen järjestäjän perusrahoituksen määräytymisperusteena käytettävillä suoritteilla.

Varainhoitovuonna 2020 valtion talousarvioon otettavaan määrärahaan lisätään 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa.

23 §

Keskimääräiset yksikköhinnat

Valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteina käytettävät lukiokoulutuksenja taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat

siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

Yksikköhinnat määrää opetus- ja kulttuuriministeriö. Tämän lain 24 §:ssä tarkoitetut yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

23 b §

Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät vähennykset

Laskettaessa 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään vuosittain seuraavat euromäärät:

1) lukiokoulutuksen osalta 1048,52 euroa;

2) taiteen perusopetuksen osalta 2,41 euroa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on kuitenkin vähintään 5 954,28 euroa ja taiteen perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta vähintään 74,92 euroa.

31 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Lukion ja opetustuntiperusteisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen käyttökustannuksina ei pidetä:

— —

32 §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoissa

Lukion ja taiteen perusopetuksen yksikköhintoja ja 24 a §:ssä tarkoitettua lukion erityisen koulutustehtävän lisärahoitusta korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityiselle koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainitussa koulutusmuodossa.

— —

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa 23 §:n 1 momentin mukaisia keskimääräisiä yksikköhintoja eikä määrättäessä yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti.

3 a luku

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet

32 a §

Rahoitusosuudet

Perusrahoituksen osuus on 50 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 15 prosenttia siitä euromäärästä, joka saadaan, kun ammatillisen koulutuksen määrärahasta vähennetään 32 h §:ssä tarkoitettu strategiarahoituksen euromäärä.

32 b §

Opiskelijavuosi

Opiskelijavuodella tarkoitetaan 365:tä päivää, joiden aikana opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena. Opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena opiskeluoikeuden alkamispäivästä lukien siihen päivään asti, kun opiskelijan opiskeluoikeus päättyy. Opiskelijaa ei kuitenkaan oteta huomioon rahoituksen perusteena, jos opiskelijan opiskeluoikeus on väliaikaisesti keskeytetty. Opiskeluoikeuden määräytymisessä sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä opiskeluoikeuden alkamisesta, päättymisestä, väliaikaisesta keskeyttämisestä, peruuttamisesta ja pidättämisestä sekä opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta.

Jos opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitetussa henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tai mainitun lain 8 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa muutoin on sovittu, että opiskelija ei opiskele kaikkina säännönmukaisina opiskelupäivinä, opiskelija otetaan huomioon rahoituksen perusteena vain henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovittuja opiskelupäiviä vastaavalta osuudelta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä opiskelijan huomioimisesta rahoituksen perusteena.

32 c §

Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän sekä siihen sisältyvän työvoimakoulutuksen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Koulutuksen järjestäjän tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei saa alittaa järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää.

Ministeriö voi lisätä koulutuksen järjestäjän tavoitteellista opiskelijavuosien määrää tai työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tavoitteellista opiskelijavuosien määrää varainhoitovuoden aikana.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen päätösten yhteydessä ministeriö voi päättää myös tiettyä tutkintoa tai koulutusta koskevista tavoitteellisista opiskelijavuosien määristä, järjestämislu-

vassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän osalta kuitenkin vain työvoimakoulutuksessa.

Ministeriön on kuultava koulutuksen järjestäjää ennen tässä pykälässä tarkoitetuista opiskelijavuosista päättämistä. Ministeriön on kuultava työ- ja elinkeinoministeriötä ennen tässä pykälässä tarkoitetuista työvoimakoulutuksen opiskelijavuosista päättämistä.

32 d §

Perusrahoitus

Perusrahoitus määräytyy 32 c §:n 1 momentissa tarkoitetun tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän perusteella, jota on painotettu varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneisiin opiskelijavuosiin perustuvalla painokertoimella.

Toteutuneita opiskelijavuosia painotetaan seuraavilla perusteilla:

1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen, valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen järjestämiskustannukset sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitettujen opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen järjestäminen;

2) tutkintotyypit ja koulutuksen järjestäminen oppisopimuskoulutuksena;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen tai mainitun lain 65 §:ssä tarkoitetun vaativan erityisen tuen järjestäminen;

4) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 103 §:n mukaisen majoituksen järjestäminen;

5) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitetun henkilöstökoulutuksen järjestäminen;

6) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen järjestäminen;

7) vankilaopetuksen järjestäminen.

Opiskelijavuosi luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitetun henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman tai joka vastaa koulutuksen järjestämisestä mainitun lain 8 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa.

Painotetun suoritemäärän laskennasta sekä 2 momentissa säädettyjen perusteiden painokertoimista annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 e §

Perusrahoituksen harkinnanvarainen korotus

Koulutuksen järjestäjälle myönnettävää perusrahoitusta voidaan korottaa harkinnanvaraisesti koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyvästä erityisestä syystä. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta harkinnanvaraisesta korotuksesta.

32 f §

Suoritusrahoitus

Suoritusrahoitus määräytyy varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävänä vuonna suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden ja tutkintojen lukumäärän perusteella.

Tutkinnon osien osaamispisteitä painotetaan seuraavilla perusteilla:

1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämiskustannukset;

2) tutkintotyypit;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen tai mainitun lain 65 §:ssä tarkoitetun vaativan erityisen tuen järjestäminen.

Tutkintoja painotetaan seuraavilla perusteilla:

1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämiskustannukset;

2) tutkintotyypit;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen tai mainitun lain 65 §:ssä tarkoitetun vaativan erityisen tuen järjestäminen;

4) tutkinnon suorittajan perusasteen jälkeinen koulutus.

Tutkinnon osa luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitetun henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Tutkinto luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on antanut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:ssä tarkoitetun tutkintotodistuksen. Jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella, tutkinto luetaan kuitenkin sen järjestäjän suoritteeksi, joka on toiminut oppisopimuskoulutuksen hankkijana.

Tutkinnon osaa ei oteta huomioon suoritusrahoituksen perusteena, jos se on tunnustettu aiemmin hankitun osaamisen perusteella siten, että opiskelija ei ole osoittanut osaamistaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:ssä tarkoitetulla tavalla näytössä tai muulla tavoin. Edellä tässä momentissa säädettyä ei kuitenkaan sovelleta, jos tutkinnon osan osaamisen arviointi on suoritettu mainitun lain 30 §:n nojalla hankitun koulutuksen yhteydessä.

Suoritusrahoituksen perusteena otetaan huomioon enintään 120 osaamispistettä kyseisen varainhoitovuoden tavoitteellista opiskelijavuotta kohti. Jos koulutuksen järjestäjän toteutuneet opiskelijavuodet ovat kyseisenä varainhoitovuonna ylittäneet järjestämisluvassa määrätyn tai tavoitteellisten opiskelijavuosien osalta päätetyn tiettyä tutkintoa koskevan opiskelijavuosien enimmäismäärän, näitä tutkinnon osia tai tutkintoja ei oteta ylitystä vastaavalta osuudelta huomioon suoritusrahoituksen perusteena, ellei koulutuksen järjestäjä esitä ylitykselle perusteltua syytä.

Painotetun suoritemäärän laskennasta, 2 ja 3 momentissa säädettyjen perusteiden painokertoimista sekä 6 momentissa tarkoitettujen rajoitusten laskentaperusteista annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 g §

Vaikuttavuusrahoitus

Vaikuttavuusrahoitus määräytyy seuraavilla perusteilla:

1) tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen;

2) opiskelijapalaute; ja
3) työelämäpalaute.

Tutkinnon ja tutkinnon osan lukemisessa koulutuksen järjestäjän suoritteeksi sovelletaan, mitä 32 f §:n 4 momentissa säädetään.

Vaikuttavuusrahoituksen perusteiden määräytymisestä ja laskennasta annetaan tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 h §

Strategiarahoitus

Strategiarahoituksen osuus on enintään neljä prosenttia ammatillisen koulutuksen määrärahasta. Strategiarahoituksena myönnetään 44 §:n 1 momentissa tarkoitetut ammatillisen koulutuksen avustukset.

Strategiarahoituksen myöntämisperusteista voidaan säätää tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 i §

Arvonlisäveron korvaaminen yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle

Yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin sisältyvien arvonlisäverojen osuus koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista kustannuksista. Korvaus perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin.

Yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle voidaan lisäksi hakemuksesta myöntää kunnan tai kuntayhtymän ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen toimintaan yksityiselle yhteisölle tai säätiölle luovuttaman kiinteistön ja käyttöomaisuuden osalta korvaus, joka vastaa enintään edellä mainittuun tarkoitukseen tapahtuvien luovutusten johdosta suoritettavien arvonlisäverojen määrää.

32 j §

Uuden koulutuksen järjestäjän suoritteiden määrittely

Jos uusi järjestämislupa on myönnetty koulutuksen järjestäjien yhdistymisen, jakautumisen tai muun vastaavan toiminnan uudelleenjärjestelyn taikka koulutuksen järjestäjän oikeushenkilöä koskevan muutoksen vuoksi, koulutuksen järjestäjän suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus määräytyy uudelleenjärjestelyn kohteena olleiden koulutuksen järjestäjien toteutuneiden suoritemäärien perusteella.

Muulle kuin 1 momentissa tarkoitetulle uudelle koulutuksen järjestäjälle myönnetään rahoitusta perusrahoituksena siihen asti, kunnes suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen perusteena olevia toteutuneita suoritemääriä voidaan käyttää. Suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen puuttumista voidaan tarvittaessa kompensoida perusrahoituksen harkinnanvaraisella korotuksella. Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun uuden koulutuksen järjestäjän tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän

painokerroin arvioidaan järjestämislupahakemuksessa esitetyn tutkinto- ja koulutuskohtaista opiskelijavuosimäärää koskevan suunnitelman perusteella.

Uuden yksityisen koulutuksen järjestäjän 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettu arvonlisäverokorvaus määräytyy ministeriön päättämän arvion perusteella, kunnes ensimmäiset toteutuneet arvonlisäverokorvauksen määräytymiseksi tarvittavat tiedot ovat käytettävissä.

48 §

Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen

Lukiossa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltäneen vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltäneen vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä. Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun opiskelijamäärän mukaan.

— —

Opiskelija, oppilas tai opiskelijan opiskeluoikeuden perusteella määräytyvät 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelijavuodet voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa. Opiskelija, oppilas tai opiskelijavuodet luetaan tällöin rahoituksen perusteeksi siinä koulutuksessa, jonka suorittamisen opiskelija tai oppilas on aloittanut ensimmäisenä.

— —

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rahoituksen määräämisessä käytettävien oppilas- ja opiskelijamäärien laskemisesta sekä opiskelijan, oppilaan tai opiskelijavuosien lukemisesta rahoituksen perusteeksi 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

— —

49 §

Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opetustuntien, ohjaustuntien ja henkilötyövuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa ammatillisen koulutuksen seuraavan varainhoitovuoden suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrän sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettujen arvonlisäverokorvausten euromäärän koulutuksen järjestäjien 58 §:n nojalla toimittamien tietojen perusteella. Ne opiskelijavuodet, tutkinnot, tutkinnon osat ja muut suoritteet, joita ei ole ilmoitettu säädetyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena huomioon ottamatta.

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6 §:ssä, 10 §:n 2 momentissa ja 19—22 §:ssä tarkoitetun valtionosuuden, 7 §:ssä, 10 §:n 1 momentissa ja 11 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitetun arvonlisäverokorvauksen hakemuksetta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen, lukuun ottamatta 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua valtionosuutta, 10 §:n 1 momentissa, 11 ja 24 a §:ssä tarkoitettua rahoitusta sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitettua arvonlisäverokorvausta, varainhoitovuoden keskimääräisten opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

51 §

Rahoituksen maksaminen käyttökustannuksiin

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa 50 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin sekä 32 e §:ssä tarkoitetun perusrahoituksen harkinnanvaraisen korotuksen ja 32 i §:n 1 momentissa tarkoitetun arvonlisäverokorvauksen kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:ssä säädetään. Valtionavustus maksetaan koulutuksen järjestäjälle kalenterivuoden loppuun mennessä. Tämän lain 32 f §:ssä tarkoitettu strategiarahoitus ja 32 i §:n 2 momentissa tarkoitettu arvonlisäverokorvaus maksetaan varainhoitovuoden loppuun mennessä.

57 §

Valtionapuviranomainen

— —

Opetushallitus on valtionapuviranomainen:

— —

2) ammatillisen koulutuksen kehittämistä, kokeilua ja toiminnan käynnistämistä sekä toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä koskevissa asioissa, ei kuitenkaan 32 h §:ssä tarkoitetussa strategiarahoituksessa, ellei opetus- ja kulttuuriministeriö toisin päätä;

3) 45 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja valtionavustuksia koskevissa asioissa.

— —

58 §

Tietojen toimittaminen ja tarkastus

Kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen toiminnan järjestäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen määräämiseksi tarvittavat talousarvioon, taloussuunnitelmaan, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen perustuvat tiedot sekä muut rahoituksen määräämiseksi tarpeelliset kustannuksia, toiminnan laajuutta ja rahoituksen perusteena käytettä-

viä muita suoritteita koskevat tiedot. Tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

— —

59 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin opetus- ja kulttuuriministeriö tekee ehdotuksen seuraavan varainhoitovuoden talousarvioon käyttökustannusten valtionosuutta varten otettavasta määrärahasta, sen on neuvoteltava yksikköhinnoista ja ammatillisen koulutuksen määrärahasta Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa.

Ministeriön on myös neuvoteltava Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa siitä, mitä tietoja on pidettävä tarpeellisina yksikköhintojen määräämistä ja vahvistamista sekä valtionosuuden ja ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräämistä varten, sekä siitä, miten nämä tiedot toimitetaan valtionapuviranomaiselle.

---

1. Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

2. Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2018 myönnettävään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen rahoitukseen. Tätä lakia sovelletaan lukion erityisen koulutustehtävän lisärahoitusta koskevilta osin ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2019 myönnettävään lukion rahoitukseen. Lain 9 §:n 2 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2020 myönnettävään rahoitukseen.

3. Poiketen siitä, mitä 32 a §:ssä säädetään, varainhoitovuosina 2018 ja 2019 perusrahoituksen osuus on 95 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 5 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 0 prosenttia. Varainhoitovuonna 2020 perusrahoituksen osuus on 70 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia. Varainhoitovuonna 2021 perusrahoituksen osuus on 60, suoritusrahoituksen osuus 30 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia.

4. Poiketen siitä, mitä 32 d §:ssä säädetään, varainhoitovuosina 2018 ja 2019 tavoitteellista opiskelijavuosimäärää painotetaan varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneiden opiskelijamäärien sekä opiskelijatyövuosien ja opiskelijatyöpäivien perusteella. ~~Opiskelijamäärinä, opiskelijatyövuosina ja opiskelijatyöpäivinä sekä painokertoimen määräytymisperusteina käytetään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella koulutuksen järjestäjälle myönnetyn varainhoitovuoden lopullisen rahoituksen tietoja.~~ Opiskelijavuosien määrittelyssä yksi opiskelija ja yksi opiskelijatyövuosi vastaavat yhtä opiskelijavuotta. Varainhoitovuosina 2018 ja 2019 painotusperusteena ei käytetä työvoimakoulutusta eikä vankilaopetusta.

5. Poiketen siitä, mitä 32 f §:ssä säädetään, varainhoitovuosina 2018 ja 2019 suoritusrahoituksen määräytymisperusteena ei käytetä suoritettuja tutkinnon osia eikä painotusperusteena erityisen tuen tai vaativan erityisen tuen järjestämistä. Varainhoitovuosina 2016 ja 2017 näyttötutkintona suoritettu tutkinto luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, jolle on maksettu rahoitusta valmistavan koulutuksen järjestämisen perusteella. Jos tutkinto tai tutkinnon osa on varainhoitovuosina 2018 tai 2019 suoritettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 134 §:n 1 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa, tutkinto tai tutkinnon osa luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan mainitun lain 44 §:ssä ~~tarkoitetun henkilökohtaisen~~

~~osaamisen kehittämissuunnitelman~~tarkoitettua henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa vastaavan suunnitelman.

6. Poiketen siitä, mitä 32 f §:n 1 momentissa säädetään tutkinnon osien osaamispisteistä, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) nojalla määrättyjen ammatillisten perustutkintojen perusteiden mukaisten tutkinnon osien osaamispisteet määräytyvät ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) nojalla määrättyjen ammatillisen perustutkinnon perusteiden vastaavien tutkinnon osien osaamispisteiden perusteella. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteiden mukaisten tutkinnon osien osaamispisteet määräytyvät siten, että ammattitutkintojen osalta luku 150 ja erikoisammattitutkintojen osalta luku 180 jaetaan sillä tutkinnon osien lukumäärällä, joka kyseisen tutkinnon perusteiden muodostumissääntöjen mukaisesti edellytetään tutkinnon suorittamiseksi.

7. Poiketen siitä, mitä 32 g §:ssä säädetään, vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei varainhoitovuosina 2020 ja 2021 käytetä tutkinnon osia suorittaneiden työllistymistä tai jatkoopintoihin siirtymistä eikä työelämäpalautetta.

8. Poiketen siitä, mitä 32 i §:n 1 momentissa säädetään, varainhoitovuosina 2018 ja 2019 myönnettävä arvonlisäverokorvaus perustuu tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti määriteltyyn keskimääräiseen arvonlisäveron määrään, joka on suhteutettu koulutuksen järjestäjän kyseisen varainhoitovuoden perusrahoituksena myönnettävään määrään.

9. Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 45 a §:ää sovelletaan mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetun koulutuksen rahoitukseen varainhoitovuonna 2018, jos koulutus on aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa.(Uusi)

3.

Laki

perusopetuslain 40 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan perusopetuslain (628/1998) 40 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1288/2013, seuraavasti:

40 §

Henkilötietojen salassapito ja käsittely

— —

Jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain (629/1998) tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) mukaisesti järjestämään opetukseen, toimintaan tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

lukiolain 18 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiolain (629/1998) 18 a §, sellaisena kuin se on laissa 766/2004, seuraavasti:

18 a §

Muun henkilön kuin lukion opiskelijan oikeus ylioppilastutkinnon suorittamiseen

Muu henkilö kuin lukion oppimäärää suorittava opiskelija saa osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, jos hän on suorittanut:

1) lukion oppimäärän tai vastaavan ulkomaisen lukion oppimäärän;

2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavan aiemman tutkinnon;

3) muun kuin 2 kohdassa tarkoitetun vähintään kaksivuotisen perusopetuksen tai sitä vastaavalle aikaisemmalle oppimäärälle perustuvan tutkinnon tai opinnot sekä jäljempänä 18 b §:ssä tarkoitetun lautakunnan määräämät lisäopinnot.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tutkintoa suorittava opiskelija voi osallistua ylioppilastutkintoon ollessaan vielä opiskelijana asianomaisessa perustutkintokoulutuksessa. Opiske-

lija voi osallistua tutkintoon aikaisintaan suoritettuaan vähintään 90 osaamispistettä vastaavan osaamisen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1765/2009, seuraavasti:

3 §

Muut tehtävät ja yhteistyö

— —

Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämästä perusopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998), lukiokoulutuksesta lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) sekä taiteen perusopetuksesta taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

yliopistolain 37 ja 37 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yliopistolain (558/2009) 37 §:n 1 momentti ja 37 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 37 §:n 1 momentti laissa 1172/2014 ja 37 a §:n 2 momentti laissa 954/2011, seuraavasti:

37 §

Kelpoisuus korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin ja erikoistumiskoulutukseen

Pelkästään alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut:

1) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon;

2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon; taikka

3) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin.

— —

37 a §

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

— —

Kun kysymys on 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai tämän lain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen voidaan ottaa opiskelijaksi mainittuihin tutkintoihin johtaviin opintoihin.

7.

Laki

ammattikorkeakoululain 25 ja 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 25 §:n 1 momentti ja 26 §:n 2 momentti seuraavasti:

25 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut:

1) lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon;

2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon; taikka

3) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin.

— —

26 §

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

— —

Opiskelijaksi ottamisen esteenä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, tämän lain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen voidaan ottaa opiskelijaksi mainittuun tutkintoon johtaviin opintoihin.

8.

Laki

Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain (252/2010) 1 §:n 1 momentti, 2 §:n otsikko ja 2 momentti, 3 ja 7 §, 8 §:n 1 momentti sekä 11, 12 ja 15 § seuraavasti:

1 §

Oppilaitoksen tarkoitus

Saamelaisalueen koulutuskeskus on opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluva valtion oppilaitos.

— —

2 §

Oppilaitoksen sijaintipaikka sekä opetus- ja tutkintokielet

— —

Koulutuskeskuksen opetus- ja tutkintokielet ovat suomen kieli ja saamen kieli.

3 §

Ammatillinen koulutus

Koulutuskeskuksen järjestämään ammatilliseen koulutukseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia (/), jollei tästä laista muuta johdu.

7 §

Saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden oikeudet ja velvollisuudet

Saamen kielen ja kulttuurin opetuksen opiskelijaksi ottamiseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n 1 momenttia ja 39 §:ää.

Opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:ssä. Mainitun pykälän 4 ja 5 momentissa tarkoitetut järjestyssäännöt ja muut järjestysmääräykset ovat yhteisiä tämän lain 3§:ssä tarkoitettuun koulutukseen ja 4 §:ssä tarkoitettuun opetukseen osallistuville opiskelijoille.

8 §

Saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden opintososiaaliset edut

Saamen kielen ja kulttuurin opetuksessa oleville opiskelijoille, jotka opiskelevat vähintään lukukauden pituisessa koulutuksessa, on oikeus maksuttomaan ruokailuun noudattaen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 100 §:ää sekä asumiseen koulutuksen järjestäjän asuntolassa noudattaen mainitun lain 103 §:n 2 momenttia. Muilta opiskelijoilta voidaan periä materiaali-, ruokailu- ja majoitusmaksuja. Opetus on maksutonta. Suoritteiden maksullisuuden ja maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa. Tarkempia säännöksiä annetaan tarvittaessa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

— —

11 §

Opiskelijakunta

Koulutuskeskuksella on opiskelijakunta, johon voivat kuulua 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen koulutuksen perustutkinto-opiskelijat sekä sellaiset 3 §:ssä tarkoitetun ammatillisen koulutuksen muut opiskelijat ja 4 §:ssä tarkoitetun opetuksen opiskelijat, jotka opiskelevat koulutuskeskuksessa vähintään lukukauden. Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa. Opiskelijakunnan toiminnan järjestämisestä päättää johtokunta.

12 §

Johtosääntö

Koulutuskeskuksen johtosäännössä annetaan tarkemmat määräykset koulutuksen järjestämisen yleisistä perusteista, hallinnosta sekä toimielinten ja henkilöstön tehtävistä, neuvottelukunnasta, opiskelijakunnasta sekä muusta sisäisestä toiminnasta. Lisäksi johtosäännössä määrätään saamen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämisen yleisistä perusteista. Johtosäännön hyväksyy koulutuskeskuksen johtokunta.

15 §

Salassapito

Sen lisäksi, mitä 3 §:ssä säädetään, koulutuskeskuksen toimielinten ja henkilöstön salassapitovelvollisuuteen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 108 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 109 §:n 5 momenttia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan opintotukilain (65/1994) 4 §:n 3 momentti, 6 §:n 1 momentin 3 kohta ja 7 §:n 9 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 3 momentti laeissa 1243/2013 ja 1402/2015, 6 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1402/2015 ja 7 §:n 9 momentti laissa 249/2015, seuraavasti:

4 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

— —

Muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) säädettyä koulutusta;

2) lukiolaissa (629/1998) säädettyä lukiokoulutusta tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta;

3) muuta kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitetussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitetussa koulutuskeskuksessa; tai

4) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaa 1 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta.

— —

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

— —

3) on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tai työvoimakoulutuksessa;

— —

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

— —

Muussa oppilaitoksessa säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä opintotukea voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajalle. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitetaan ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa enintään neljää vuotta ja muissa opinnoissa opinnoille säädettyä pidentämätöntä opiskelu- tai suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman tai opetusohjelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusajasta ei säädetä laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) 2 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 53/2011, seuraavasti:

2 §

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti:

— —

2) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 5 §:ssä säädettyyn ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 7 §:ssä säädetyssä valmentavassa koulutuksessa;

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain (634/1998) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtion, tai rekisteröidyn yhteisön tai säätiön järjestämään koulutukseen, josta säädetään:
1) perusopetuslaissa (628/1998);
2) lukiolaissa (629/1998);
3) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/);
4) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998);
5) taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun lain (93/2017) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan tutkintoihin ja perusopetuksen ja lukion oppimääriin, joista säädetään seuraavissa laeissa ja niiden nojalla annetuissa asetuksissa:

1) perusopetuslaki (628/1998);
2) lukiolaki (629/1998);
3) ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (/);
4) ammattikorkeakoululaki (932/2014);
5) yliopistolaki (558/2009);
6) Maanpuolustuskorkeakoulusta annettu laki (1121/2008);
7) Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annettu laki (1316/2006);
8) Poliisiammattikorkeakoulusta annettu laki (1164/2013);
9) Pelastusopistosta annettu laki (607/2006).

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (964/2004) 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

4 §

Tutkintojen järjestäminen

Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä korkeakoulujen, valtion virastojen ja laitosten ja sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on joko perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa tai lukiolaissa (629/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa, ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa (/) tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa taikka vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa tai perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän sekä tarvittaessa muiden sellaisten rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

oikeustulkkirekisteristä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeustulkkirekisteristä annetun lain (1590/2015) 5 §:n 1 momentti seuraavasti:

5 §

Oikeustulkkirekisteriin merkitsemisen edellytykset

Oikeustulkkirekisterilautakunta merkitsee oikeustulkkirekisteriin hakemuksesta tulkin:
1) joka on täysi-ikäinen ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu;
2) joka on suorittanut:
a) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) nojalla säädetyn tutkintorakenteen mukaisen oikeustulkkauksen erikoisammattitutkinnon tai sitä vastaavan aiemman tutkinnon; tai
b) tulkin tehtävään soveltuvan korkeakoulututkinnon ja vähintään 35 opintopisteen tai sitä vastaavan laajuiset oikeustulkkauksen opinnot;
3) joka on antanut oikeustulkkirekisterilautakunnalle kirjallisen vakuutuksen ja jota ei hakemista edeltävän kolmen vuoden aikana ole poistettu oikeustulkkirekisteristä 7 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan perusteella.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain (1295/2013) 2 §:n 2 kohdan b alakohta, sellaisena kuin se on laissa 792/2014, seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

— —

2) tehdä 5 §:ssä tarkoitetun arviointisuunnitelman mukaisesti:

b) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 15 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 5 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja;

— —
— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain (956/2011) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1409/2011, seuraavasti:

1 §

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan tehtävät ja toimivalta

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta (*lautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/), ammattikorkeakoululain (932/2014) ja yliopistolain (558/2009) mukaisissa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 49 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1485/2016, seuraavasti:

49 §

Valtionosuuksien ja kotikuntakorvauksien maksaminen

— —

Valtiovarainministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö toimittavat Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselle 1 momentissa tarkoitettujen euromäärien maksamista varten seuraavat tiedot:

— —

5) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 6, 7, 10, 11, 19—22, 29 ja 32 e §:ssä sekä 32 i §:n 1 momentissa tarkoitetut valtionosuudet ja rahoitukset;

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 14 luvun 3 §:n 1 momentti,

muutetaan 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohta, 5 luvun 1—4 ja 6 §, 6 luvun 3 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 13 luvun 3 §:n 3 momentin 6 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohta laissa 1366/2014 ja 6 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 1456/2016, sekä
lisätään 13 luvun 3 §:n 3 momenttiin uusi 7 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:
— —
9) *työsuhteella* työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä ja merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työnantajan ja työntekijän sopimussuhdetta sekä ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettua työnantajan ja oppisopimusopiskelijan sopimussuhdetta (*oppisopimuskoulutus*);
— —

5 luku

Työvoimakoulutus

1 §

Työvoimakoulutuksen tavoitteet

Työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä.

2 §

Työvoimakoulutuksen järjestäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto voi hankkia työvoimakoulutuksena ammatillisesti suuntautunutta koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen, sekä yrittäjyyskoulutusta ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta, lukuun ottamatta luku- ja kirjoitustaidon opetusta.
Muusta työvoimakoulutuksesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa. Tätä lukua sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään. Mitä tässä laissa muualla säädetään työvoima-

koulutuksesta, sovelletaan myös ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen.

3 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijaksi voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Alle 20-vuotias oppivelvollisuuden suorittanut voidaan valita muuhun kuin kotoutumiskoulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai muutoin tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna.

Työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Opiskelijoiden valintamenettelystä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimakoulutukseen hakeutuvalle maksuttomia.

4 §

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Opiskelijalla on oikeus saada koulutus- tai opetussuunnitelman mukaista opetusta ja oikeus suorittaa opintoja työvoimakoulutuksen keston ajan.

Opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla.

Työvoimakoulutukseen sovelletaan, mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain:

1) 80 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön;
2) 84 §:ssä säädetään huumausainetestauksesta;
3) 85 §:ssä säädetään kurinpidosta ja 86 §:ssä kurinpidosta asuntolassa;
4) 87 §:ssä säädetään häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta;
5) 88 §:ssä säädetään kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun;
6) 93 §:n 3—6 momentissa säädetään menettelystä kurinpitoasiassa;
7) 95 §:ssä säädetään opiskelijan salassapitovelvollisuudesta;
8) 12 luvussa säädetään muutoksenhausta koulutuksen järjestäjän päätökseen.

6 §

Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen

Koulutukseen liittyvän työssäoppimisjakson aikana opiskelija ei ole työsuhteessa sen järjestäjään eikä koulutuspalvelun tuottajaan, elleivät opiskelija ja työssäoppimisjakson järjestäjä ole toisin sopineet. Jos työssäoppiminen on sovittu toteutettavaksi työsuhteessa, 2 ja 3 momenttia ei sovelleta.

Koulutuspalvelun tuottaja, työssäoppimisjakson järjestäjä ja opiskelija tekevät työssäoppimisjaksosta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen. Sopimukseen ja koulutuspalvelun tuottajan tehtä-

viin sovelletaan, mitä 4 luvun 9 §:ssä säädetään työkokeilusta tehtävästä sopimuksesta ja työ- ja elinkeinotoimiston tehtävistä. Sopimuksessa on lisäksi sovittava ohjauksesta vastaavasta opettajasta sekä ohjauksen toteuttamistavasta ja kestosta.

Työssäoppimisjakson järjestäjä vastaa opiskelijan työturvallisuudesta työssäoppimisjakson aikana noudattaen työturvallisuuslakia. Koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen järjestämään opiskelijoille työssäoppimisjakson ajaksi ryhmävastuuvakuutuksen.

6 luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

3 §

Opintoja koskevat edellytykset

Mitä tässä luvussa säädetään, sovelletaan opintoihin, joita pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan päätoimisina ja:

1) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tai yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen, mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus tai osallistuminen avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen;

— —

13 luku

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

3 §

Rekisterikohtaiset tiedot

— —

Palveluntuottajarekisteriin voidaan tallettaa asiakaspalvelua varten:

— —

6) julkisen työvoima- ja yrityspalvelun suunnittelun ja järjestämisen kannalta tarpeelliset palvelun tuottajaa koskevat muut tiedot;

7) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta ja sen järjestäjää koskevat tiedot sekä koulutukseen liittyvät haku-, valinta- ja seurantatiedot.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Poiketen siitä, mitä 5 luvun 2 §:n 1 momentissa säädetään, työvoimaviranomainen voi hankkia Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä työvoimakoulutusta, jonka tavoitteena on ammatillisen tutkinnon tai sen osan suorittaminen, jos henkilön työvoimakoulutus on alkanut viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2019.

Työvoimakoulutukseen, joka on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukeminen työttömyysetuudella on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa ja jatkuu yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna lain voimaantulon jälkeen, opiskelun tukemiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

19.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 24 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:

24 §

Omaehtoisia opintoja koskevat edellytykset

Omaehtoisena opiskeluna voidaan 23 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttyessä tukea opintoja:

— —

3) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) , ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tai yliopistolaissa (558/2009) ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon tai yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen sekä mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus ja avoin yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetus;

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos maahanmuuttajan omaehtoisen opiskelun tukeminen työttömyysetuudella on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa ja jatkuu yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna lain voimaantulon jälkeen, opiskelun tukemiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

20.

Laki

työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:n 1 momentin 3 kohta ja väliaikaisesti 15 kohta, sellaisena kuin ne ovat 1 luvun 5 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 764/2011 ja 15 kohta laissa 1457/2016 seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— —

3) *työsuhteella* työtä, jota tehdään työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tai merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työsopimuksen taikka ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun oppisopimuksen perusteella ja jota ei tehdä 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä;

— —

15) *työllistymistä edistävällä palvelulla* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohta on voimassa vuoden 2018 loppuun.

21.

Laki

terveydenhuoltolain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:n 1 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1293/2013, seuraavasti:

17 §

Opiskeluterveydenhuolto

Kunnan perusterveydenhuollon on järjestettävä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten sekä korkeakoulujen opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan kunnan suostumuksella järjestää myös muulla Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymällä tavalla. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan muun kuin oppisopimukseen perustuvan työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja työharjoittelun aikainen terveydenhuolto.

— —

Opiskeluterveydenhuolto on osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 99 §:n 3 momentin mukaista opiskelijahuoltoa. Kunnan perusterveydenhuollosta vastaavan viranomaisen tulee osallistua lukiolain (629/1998) 11 §:n mukaisen opetussuunnitelman ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 1 momentissa tarkoitetun Opetushallituksen määräykseen perustuvan koulutuksen järjestäjän päättämien opiskelijahuollon järjestämistapojen laatimiseen siltä osin, kun ne koskevat opiskelijahuoltoa sekä oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

22.

Laki

Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) 22 §:n 1 momentti seuraavasti:

22 §

Kelpoisuus ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut:

1) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon tai lukion oppimäärän;

2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon;

3) aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisen poliisipäällystön virkatutkinnon, poliisialipäällystötutkinnon, poliisialipäällystön virkatutkinnon, poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon; tai

4) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kelpoinen voidaan ottaa opiskelijaksi mainittuun tutkintoon johtaviin opintoihin.

23.

Laki

ajokorttilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ajokorttilain (386/2011) 3 §:n 10 kohta, 5 §:n 3 momentti, 38 §:n 4 momentti, 40 §:n 1 momentin 4 kohta, 84 §:n 4 momentti sekä 91 §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 40 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1081/2012 ja 84 §:n 4 momentti sekä 91 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 70/2015, seuraavasti:

3 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

— —

10*) liikenneopettajia kouluttavalla laitoksella* koulutuksen järjestäjää, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 23 §:n mukainen opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa ja joka antaa liikenneopettajan erikoisammattitutkintokoulutusta;

— —

5 §

Ikävaatimukset

— —

Edellä 1 momentin 9 kohdan b alakohdan ikävaatimus koskee myös D-luokan ajokortin saamista ammattipätevyyslain 6 §:ssä tarkoitettuja ajoja varten, jos kysymyksessä on mainitussa kohdassa tarkoitettu vähintään 180 osaamispisteen laajuinen ammatillinen perustutkinto, josta opiskelija on suorittanut vähintään 90 osaamispistettä henkilöliikenteeseen suunnattua linja-auton kuljettajan tehtävissä toimimiseen tarkoitettuaosaamista ja opiskelija on saanut 280 tunnin linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyskoulutuksen. D-luokan ajokortti on voimassa vain Suomessa ennen kuin haltija täyttää 9 kohdan a alakohdan ikävaatimuksen.

— —

38 §

Autokouluopetuksen aloittamisen edellytykset

— —

Oppilas, joka on kuorma- ja linja-auton kuljettajan tehtävissä toimimiseen suunnatussa,Opetushallituksen valvonnassa tapahtuvassaammatillisessa perustutkintokoulutuksessa, saadaan kuitenkin ottaa tämän koulutuksen yhteydessä annettavaan ryhmään 2 kuuluvan ajokortin saamiseen tähtäävään kuljettajaopetukseen B-luokan ajokorttia vaatimatta sinä vuonna, jona hän täyttää 16 vuotta. Ajo-opetusta saadaan antaa liikenteessä vasta, kun oppilas on täyttänyt 17 vuotta. Ajo-opetusta linja-autolla saa antaa liikenteessä vasta, kun oppilaalla on B-luokan ajokortti, ja E-luokan yhdistelmällä, kun oppilaalla on vetoauton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti.

— —

40 §

Opetuslupaperusteet muuhun kuin B-luokan opetukseen

Muun kuin B-luokan opetusluvan myöntämiseen sovelletaan 39 §:n säännöksiä seuraavin poikkeuksin:

— —

4) ryhmään 2 kuuluvan luokan ajokorttia varten vaatimuksena on 39 §:ssä säädetyn lisäksi, että opetus annetaan autonkuljettajan ammattiopetukseen rinnastettavan työnantajan antaman koulutuksen yhteydessä kuljetusalan tutkintokoulutuksessa oppisopimuksella, oppilaalla on B-luokan ajokortti ja lisäksi vetoauton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti, jos opetusta annetaan ajoneuvoyhdistelmän ajokorttia varten, ja että opetusluvan hakijalla on liikenneopettajalupa C- ja D-luokan opetukseen;

— —

84 §

Autokoulun opetushenkilöstö

— —

Opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla järjestettävässä liikenneopettajan erikoisammattitutkintokoulutuksessa opiskeleva saa liikenneopettajalupavaatimuksesta poiketen toimia autokoulussa opettajana, jos hänellä on opetusharjoittelulupa ja, jos kysymys on 2 momentissa tarkoitetusta opetuksesta, opiskelija on aloittanut kysymyksessä olevan tutkinnon osan suorittamisen.

— —

91 §

Opetusharjoittelulupa

— —

Edellytyksenä opetusharjoittelun laajentamiseen 84 §:n 2 momentissa tarkoitettuun opetukseen tai luvan myöntämiseen muuhun harjoitteluun on, että:

— —

2) opiskelija on aloittanut opetusta vastaavan valinnaisen tutkinnon osan tutkintokoulutuksen tai hänet on ohjattu kyseisen tutkinnon osan näyttöön;

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

24.

Laki

kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) 5 §:n 3 momentti, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 15 §:n 1 momentti ja 26 §:n 6 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 1 momentti laissa 389/2011, 10 §:n 1 momentti laissa 1315/2009, 15 §:n 1 momentti laissa 71/2015 ja 26 §:n 6 momentti laissa 1113/2015, seuraavasti:

5 §

Perustason ammattipätevyyskoulutus

— —

Kokeessa hyväksytylle annetaan todistus perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta tai sen suorittamisesta nopeutetusti. Merkintä koulutuksen suorittamisesta voidaan sisällyttää edellä tarkoitetun todistuksen perusteella myös opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän koulutuskeskuksen ammatillisen tutkinnon suorittamisesta antamaan todistukseen.

9 §

Linja-auton kuljettajan vähimmäisikää koskevat poikkeukset

Linja-auton kuljettajan tehtävissä toimimiseen suunnatun ammatillisen perustutkinnon suorittanut ja linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyden saavuttanut saa 8 §:n 2 momentista poiketen toimia D1- tai D-luokan linja-auton kuljettajana Suomessa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, jos hän on täyttänyt 18 vuotta ja saanut kuljetettavan ajoneuvon ajo-oikeuden. Linja-auton ajo-oikeuden saamisen edellytyksistä säädetään ajokorttilaissa. Kuljettajana toimimisen rajoituksista ennen 20 vuoden ikää säädetään 2 momentissa.

— —

10 §

Koulutuskeskukset

Perustason ammattipätevyyskoulutusta antavaksi koulutuskeskukseksi voidaan hyväksyä koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 23 §:ssä tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa taikka Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä autokoululupa kuorma- tai linja-auton tai niiden ajoneuvoyhdistelmien ajo-oikeuden saamiseksi annettavaan kuljettajaopetukseen. Perustason ammattipätevyyskoulutukseen hyväksytty koulutuskeskus saa antaa myös jatkokoulutusta, jos Liikenteen turvallisuusvirasto on hyväksynyt jatkokoulutuksessa käytettävän koulutusohjelman.

— —

15 §

Kokeet

Opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymissä koulutuskeskuksissa annettavaan koulutukseen liittyvän kokeen järjestämisestä ja valvonnasta sekä 5 §:n 3 momentissa tarkoitetun todistuksen antamisesta vastaa Opetushallituksen valvonnassa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 119 §:ssä tarkoitettu työelämätoimikunta.

— —

26 §

Muutoksenhaku

— —

Muutoksenhaussa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän koulutuskeskuksen päätökseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 ja 111—117 §:ää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

25.

Laki

rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 215/2012, seuraavasti:

6 §

— —

Lisäksi opiskelija saa itseään koskevan 2 momentissa tarkoitetun otteen rikosrekisteristä voidakseen koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä taikka harjoittelussa ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten parissa ja jossa ote on pyydettäessä toimitettava koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/), ammattikorkeakoululain (932/2014) tai yliopistolain (558/2009) mukaan. Ote on maksuton.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

26.

Laki

eläinsuojelulain 26 b ja 33 f §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eläinsuojelulain (247/1996) 26 b §:n 1 momentti ja 33 f §, sellaisina kuin ne ovat, 26 b §:n 1 momentti laissa 1389/2015 ja 33 f § laissa 584/2013, seuraavasti:

26 b §

Broilereiden pitäjän pätevyys ja broilereita käsittelevien henkilöiden ohjaus

Broilereiden pitäjällä, joka on luonnollinen henkilö ja vastuussa vähintään 500 linnun hoidosta, on oltava vähintään Opetushallituksen vahvistamaa lihasiipikarjaan erikoistunutta tutkinnon osaa vastaava osaaminen. Osaamisesta on lisäksi oltava todistus tutkinnon osan suorittamisesta, jonka on antanut koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa. Broilerilla tarkoitetaan teurastusta varten kasvatettavaa *Gallus gallus* -lajiin kuuluvaa lintua.

— —

33 f §

Lopetusasetuksessa edellytetyn koulutuksen järjestäjä

Lopetusasetuksessa edellytetyn kelpoisuuden sisältämää koulutusta voi antaa koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa sellaiseen tutkintoon, joka sisältää lopetusasetuksessa edellytetyn kelpoisuustodistuksen mukaisen osaamisen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla annettu todistus hyväksytään myös tämän lain tultua voimaan.

27.

Laki

ympäristönsuojelulain 159 ja 195 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 159 §:n 2 momentti ja 195 §, sellaisena kuin niistä on 159 §:n 2 momentti laissa (/), seuraavasti:

159 §

Otsonikerrosta heikentäviä aineita ja tiettyjä fluorattuja kasvihuonekaasuja käsitteleviltä vaadittava pätevyys ja sen osoittaminen

— —

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön on osoitettava pätevyytensä otsoniasetuksen tai F-kaasuasetuksen taikka niiden nojalla säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Jäähdytys-, ilmastointi- ja lämpöpumppulaitealalla, mukaan lukien kylmäkuljetuskuorma-autojen tai -perävaunujen jäähdytysyksikköjen käsittely, toimivan henkilön on osoitettava pätevyytensä ammatillisessa tutkinnossa ja koulutuksen järjestäjän tulee antaa todistus pätevyytensä osoittaneelle henkilölle. Todistuksen antamisesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/). Sammutuslaitteistoalalla, sähköisten kytkinlaitteiden käsittelyä edellyttävillä toimialoilla ja ajoneuvojen ilmastointilaitealalla toimivan henkilön sekä fluorattuihin kasvihuonekaasuihin pohjautuvia liuottimia sisältävistä laitteista näitä kaasuja talteen ottavan henkilön on osoitettava pätevyytensä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymän riittävän asiantuntevan tahon järjestämässä kokeessa. Riittävän asiantuntevana tahona pidetään näiden alojen oppilaitosta tai henkilöiden sertifiointia hoitavaa yritystä taikka laitteen tai laitteiston maahantuojaa. Hyväksytysti suoritetusta kokeesta annetaan todistus pätevyytensä osoittaneelle henkilölle.

— —

195 §

Muutoksenhaku eräissä tapauksissa

Tyyppihyväksyntää koskevasta viranomaisen päätöksestä sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston 162 §:n nojalla tekemästä päätöksestä antaa pätevyystodistus tai peruuttaa se valitetaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Asianosainen saa hakea oikaisua 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun tarkastuslaitoksen tai muun vastaavan laitoksen päätökseen päätöksen tekijältä siten kuin hallintolaissa säädetään. Päätökseen, jolla oikaisuvaatimus on hylätty, saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Ammatillisessa tutkinnossa 159 §:n 2 momentin mukaan osoitetun pätevyyden arviointiin voi hakea muutosta siten kuin ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tai Suomen ympäristökeskuksen hyväksymän asiantuntevan tahon 159 §:n nojalla tekemään päätökseen todistuksen antamisesta pätevyyden arvioinnin kohteena oleva saa hakea oikaisua päätöksen tekijältä siten kuin hallintolaissa säädetään. Päätökseen, jolla oikaisuvaatimus on hylätty, saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan uusi lakiehdotus

28.

Laki

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (__/20__) 5 §:n 1 a kohta, 6 §:n 1 momentti ja 2 momentin 1 kohta, 7 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentti ja 50 §:n 2 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tuo viipymättä eduskunnalle lakiehdotuksen, joka toteuttaa sellaiset työsopimuslain ja virkasuhteita koskevan lainsäädännön muutokset, jotka mahdollistavat oppisopimuksella työskentelyn tasavertaisesti kaikilla toimialoilla lisätyön tarjoamisvelvoitteen tätä estämättä.*

2. *Eduskunta edellyttää, että rahoitusuudistuksen siirtymäkauden aikana opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ammatillisen koulutuksen uuden rahoitusjärjestelmän vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestämiseen ja tuo sivistysvaliokunnalle selvityksen tiedoksi vuosittain syysistuntokauden aluksi. Tässä yhteydessä arvioidaan myös perusrahoitusosuuden riittävyyttä.*

3. *Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö ryhtyy valmistelemaan selvitystä erityistä vaativaa tukea tarvitsevien opiskelijoiden koulutuspolkujen eheydestä ja koulutusmahdollisuuksista.*

4. *Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö tukee ja seuraa sekä sen perusteella arvioi ammatillisen koulutuksen reformin toteutumista, muun muassa vaikutuksia*

koulutuksen alueelliseen ja kielelliseen saavutettavuuteen, opintojen keskeyttämisen vähentämiseen ja koulutustakuun toteutumiseen sekä siihen, että oppisopimus- ja koulutussopimuspaikkamäärät lisääntyvät toimialoittain uudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Mikäli havaitaan muutostarpeita, joiden johdosta sääntelyä on tarkennettava tai muutettava, hallitus ryhtyy viipymättä toimiin ja valmistelee myös tarvittavat esitykset eduskunnalle. Hallituksen tulee seurata tarkoin sääntelyn tosiasiallisia vaikutuksia perustuslain sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen.

Helsingissä 20.6.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
varapuheenjohtaja Sanna Lauslahti kok
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Li Andersson vas
jäsen Ritva Elomaa uv
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Kimmo Kivelä uv (osittain)
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Sari Multala kok
jäsen Mikaela Nylander r
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Sari Raassina kok (osittain)
jäsen Pilvi Torsti sd
varajäsen Petri Honkonen kesk (osittain)

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen
valiokuntaneuvos Kaj Laine

VASTALAUSE

Perustelut

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi on vaikutuksiltaan erittäin merkittävä uudistus. Perusopetuksen päättävästä ikäluokasta noin puolet jatkaa ammatillisessa koulutuksessa. Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että reformin valmistelussa ja lainsäädännössä olisi tullut katsoa ja arvioida enemmän koko toista astetta yhdessä. Nuorten koulutuksessa lukio- ja ammatillisen koulutuksen tulisi muodostaa perusopetuksen päättäneille saumaton jatkumo duaalimalli säilyttäen. Mm. Kuntaliitto kantoi huolta siitä, että mahdollinen koulutusjärjestelmärakenteen eriytyminen nuorten toisen aseen koulutuksessa saattaa pidemmällä aikavälillä heikentää perusopetuksen päättävien ikäluokan kouluttautumismahdollisuuksia. Koko toista astetta olisikin pitänyt käsitellä lainsäädännössä laajemmin ja syvällisemmin.

Pidämme toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistuksen tavoitteita pääosin kannatettavina, mutta niiden onnistunut toteuttaminen edellyttäisi merkittävää kohennusta ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. Nykyisessä rahoitustilanteessa reformin tavoitteiden toteutuminen on epävarmaa, ja siksi esitämme, että ammatillisen koulutuksen rahoituksen riittävyys tulisi ottaa uudelleen tarkasteluun.

Jos rahoitusta halutaan vähentää, leikkaukset olisi pitänyt toteuttaa strategisemmin reformin yhteydessä ja useammalle vuodelle jaksottaen siten, että ne olisivat aiheuttaneet mahdollisimman vähän haittaa ammatillisen koulutuksen uudistamiselle. Nyt reformin synonyymiksi tulee helposti leikkaus, ja hyvätkin tavoitteet uhkaavat jäädä rahoitusleikkauksen varjoon.

Ammatillisen koulutuksen reformin tärkein tavoite tulisi olla koulutuksellisen eriarvoisuuden vähentäminen — ei sen lisääminen luomalla eriarvoisuuden syntymiselle sokeita rakenteita.

Myönteistä on, että ammatillista koulutusta kehitetään osaamisperusteiseen ja opiskelijalähtöiseen suuntaan. Parhaimmillaan työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja yksilöllisempien opintopolkujen mahdollistaminen voi auttaa niitä nuoria, joille koulumainen opiskelu sopii huonosti pääsemään toisen asteen koulutuksen piiriin, ja ehkäistä syrjäytymistä ja koulupudokkuutta. Kuitenkin yhdistettynä poikkeuksellisen mittaviin leikkauksiin on vaarana, että reformi päinvastoin johtaa keskeytysten ja vaille toisen asteen tutkintoa jäävien nuorten määrän kasvuun.

Työelämälähtöisyys on ammatillisen koulutuksen keskeinen tavoite. Uutta ammatillista koulutusta tulee rakentaa ja toteuttaa siten, ettei työelämä kuormitu työssäoppimisen ohjaamisesta tai arvioinnista. Työelämälle on varattava riittävät resurssit kasvavan työssäoppimisen toteuttamiseen samalla varmistaen, että työssäoppiminen on laadukasta ja että opiskelijoiden ohjaamiseen panostetaan riittävästi työpaikalla. Nykyiset ja tulevat työntekijät ovat ammatillisen koulutuksen keskeisimmät asiakasryhmät. Laadukas ja elinikäisen oppimisen edellytyksiä vahvistava ammatillinen koulutus muodostaa keskeiset edellytykset niin nuorille kuin aikuisillekin työelämässä menestymiseen.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

Suurena yhteiskunnallisena kysymyksenä on jatkossakin, miten kaikki perusasteen päättävät nuoret saataisiin jatkamaan toisen asteen koulutukseen perusasteen jälkeen. Tämä kysymys ei ole ratkaistavissa pelkästään ammatillisen koulutuksen kysymyksenä, vaan vaatii toimenpiteitä niin perusopetukselta kuin nivelvaiheen ohjaukseltakin. On selkeästi todettava, ettei kaikilla perusasteen päättävillä ole edellytyksiä jatkaa suoraan toisen asteen opinnoissa, vaan tarvitaan opiskeluvalmiuksien parantamista, ohjausta ja valmistavaa koulutusta. Ammatillisen koulutuksen valmistavan koulutuksen, kymppiluokkien sekä Ohjaamopalveluiden välisen yhteyden tiivistäminen on hyvä asia. Toisaalta on varmistuttava siitä, että koko perusasteen päättävällä ikäluokalla on kaikkialla Suomessa edellytykset jatkaa toiselle asteelle siten, että ammatillisen koulutuksen tarjonta on järkevällä etäisyydellä asuinpaikkakunnalta. Valitettavasti tältä osin hallituksen esityksessä ei riittävällä tavalla kuvata sitä, miten uuden ammatillisen koulutuksen järjestämislupien ja valtakunnallisen ohjauksen seurauksena voidaan varmistua ammatillisen koulutuksen riittävästä tarjonnasta alueellisesti kattavasti.

Rahoitus

Ammatilliseen koulutukseen kohdistettiin vuoden 2017 valtion talousarviossa 190 miljoonan euron menovähennys. Käytännössä menovähennys on merkinnyt muun muassa irtisanomisia ja lähiopetuksen vähenemistä. Useat tahot ovat olleet huolissaan ammatillisen koulutuksen tason heikentymisestä. Suuri uudistus tehdään nyt tilanteessa, jossa on arvioitu, että leikkauksista on vielä 40 % toteuttamatta, joten tilanne tullee jatkossa edelleen heikkenemään.

Rajut säästöt näkyvät jo tällä hetkellä ammatillisen koulutuksen kentällä. Erityisesti henkilöstön irtisanomiset heikentävät reformin toteutumista ja kiristävät koulutuksen järjestäjien ja työntekijöiden välisiä suhteita. Leikkaukset ovat myös heikentäneet työilmapiiriä. Mittavat henkilöstön irtisanomiset näkyvät jäljelle jäävän henkilöstön työkuorman ja työuupumuksen lisääntymisenä, millä on suoria vaikutuksia myös opiskelijoiden hyvinvointiin ja opintomenestykseen.

Mielestämme valittu järjestys uudistuksen tekemiselle on nurinkurinen. Ensin tehdään historiallisen suuret leikkaukset, jonka jälkeen edellytetään laajan uudistuksen toteuttamista.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä muuttaa niin perusteellisesti ammatillisen koulutuksen rahoitusta, että on vaikeaa arvioida sen ohjausvaikutuksia. Vaikka rahoitusjärjestelmän muuttaminen tuloksellisempaan ja vaikuttavampaan suuntaan on perusteltua, huolena on se, ettei se sisällä tarpeeksi kannusteita ottaa opiskelijaksi nuoria tai aikuisia, joiden edellytykset suorittaa tutkintoja ovat muita heikommat.

Negatiivisia ohjausvaikutuksia on arvioitu OKM:n kyselyssä koulutuksen järjestäjille tammikuussa 2017, ja niitä on referoitu myös HE:ssä. Kyselyyn vastanneet pitivät todennäköisimpänä negatiivisena ohjausvaikutuksena valikointivaikutusta. 82 prosenttia vastaajista katsoi, että rahoitus ei kannusta riittävästi ottamaan koulutukseen haastavampia opiskelijoita. Potentiaalisena negatiivisena vaikutuksena vastaajat pitivät myös sitä, että koulutuksen järjestäjät keskittyisivät ainoastaan suoritteiden aikaansaamiseen, jolloin esimerkiksi opiskelijoiden työllistäminen jäisi aikaisempaa pienemmälle huomiolle ja koulutuksen järjestäjät laskisivat laatuvaatimuksia. Nämä viestit on syytä ottaa vakavasti.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

Jos on epäilyksenä, että rahoitusjärjestelmä vahvistaa koulutukseen valikoituvuutta eikä kannusta ottamaan koulutukseen heikommin osaavia, on riskinä, että syrjäytymisongelma pahenee. Hallituksen esityksen sivulla 161 on arvioitu, että tutkinnon osista maksettava rahoitus kannustaa koulutuksen järjestäjiä ottamaan oppimisvalmiuksiltaan heikompia opiskelijoita, koska koulutuksen järjestäjä saa rahoitusta myös yksittäisistä tutkinnon osista. Tällöin tavoitteeksi voidaan asettaa tutkinnon sijasta tutkinnon osien suorittaminen, mikä osaltaan vähentää keskeyttämisriskiä. On hyvä, jos tutkinnon osien suorittamisella voidaan nähdä positiivisia vaikutuksia heikommin osaavien koulutukseen pääsyssä. Kuvatun kaltaiset tavoitteet ovat kuitenkin nurinkurisina.

Oppimisvalmiuksiltaan heikompia opiskelijoita tulisi tukea ohjaamalla heitä oppimisvalmiuksia parantaviin opintoihin, mikä parantaa heidän edellytyksiään suorittaa tutkinto. Tutkinnon osien suorittamisen tarjoaminen eräällä tavalla siirtää oppimiseen liittyviä ongelmia eteenpäin eikä ratkaise niitä. Hallituksen esityksen sivulla 162 todetaan, että suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen merkittävä kasvattaminen saattaisi kuitenkin vaikuttaa siten, että koulutuksen järjestäjillä ei olisi kannusteita ottaa sellaisia opiskelijoita, joiden edellytykset tutkinnon osien tai tutkinnon suorittamiseen tai koulutuksen jälkeiseen työllistymiseen he arvioivat muita hakijoita heikommiksi. Todennäköisesti tällaista kannustevaikutusta ilmenisi kasvukeskuksissa, koska niissä on suuremman väestöpohjan myötä enemmän mahdollisuuksia valikoida asiakaskuntaa. Sen sijaan alueilla, joilla väestö on vähäisempää, koulutuksen järjestäjällä ei ole vastaavalla tavalla juurikaan mahdollisuutta valikoida opiskelijoita.

Koko ikäluokan kouluttaminen ja myös oppimisvalmiuksiltaan heikompien hakijoiden koulutukseen pääsy pyrittäisiin varmistamaan järjestämislupien vähimmäisopiskelijavuosimäärällä, riittävällä perusrahoitusosuudella sekä sillä, että rahoitusjärjestelmä ottaa huomioon tukitoimista, kuten erityisopetuksesta sekä vailla ammatillisesti suuntautunutta toisen asteen tutkintoa olevien opiskelijoiden ohjauksesta, koulutuksen järjestäjälle aiheutuvat kustannukset. Myös vieraskielisten opiskelijoiden määrä tulisi huomioida rahoitusmallissa. Olennaisin kysymys lienee se, ovatko esityksen rahoitusjärjestelmässä rakennetut kannusteet riittäviä heikompien oppimisvalmiuksien opiskelijoiden sisään ottamiseen suhteessa rahoitusjärjestelmän muihin ominaisuuksiin, jotka kannustavat järjestäjiä toimimaan toisin.

Budjettiperusteiseen rahoitukseen siirtyminen ja ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistus edellyttävät uudenlaista rahoitusjärjestelmää. Keskeisimpänä haasteena rahoitusjärjestelmässä on edelleen se, pystytäänkö sen puitteissa ohjaamaan koulutuksen järjestäjiä toteuttamaan ammatillista koulutusta sen erilaisia kohderyhmiä varten. Suoritusrahoitus ja vaikuttavuusrahoitus tulevat lisäämään koulutuksen tuloksellisuutta. Sen kääntöpuolena on valikoivuuden riskin kasvaminen. Eräs Suomen visaisimpia haasteita on nuorten syrjäytyminen, mikä näkyy siinä, etteivät nuoret jatka perusasteelta toiselle asteelle tai keskeyttävät ammatillisen koulutuksen. Näiden ryhmien kouluttautumista parannetaan ammatilliseen koulutukseen valmentavalla koulutuksella sekä oppimisvalmiuksien koulutuksen laajentamisella kaikkeen ammatilliseen koulutukseen. Nämä uuden työkalut eivät kuitenkaan toimi, jos rahoitusjärjestelmä ei kannusta ottamaan sisään heikommin osaavia. Jako rahoitusosuuksiin on liiaksi painottunut vaikuttavuusrahoitusosuuteen. Vaikuttavuusrahoitusosuuden painoarvoa tulisi laskea kymmeneen prosenttiin ja kasvattaa vastaavasti perusrahoitusosuuden painoarvoa 50:stä 60 prosenttiin. Perusrahoitusosuus takaa järjestäjälle riittävän vakaan rahoitusosuuden, minkä varassa voidaan koulutukseen ottaa myös ryhmiä, joiden oppimisvalmiudet ovat keskimääräistä heikommat.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

Rahoituksen määräytyminen kustannusryhmien perusteella nykyisten koulutusalojen ja porrastuskorotusten sijaan voi tuoda mukanaan haasteita. Esityksessä tekniikan alan koulutuksia ollaan sijoittamassa toteutuneita kustannuksia alempaan kustannusryhmään. Huolta herättävät myös suunnitelmat logistiikan perustutkinnon kuljetuspalvelujen osaamisalan sijoittamisesta kustannusryhmään 3. Osaamisen uudistamisen näkökulmasta ongelmallinen on myös rahoitusasetusesityksen seuraava kohta: "Jos opiskelijan tavoitteena ei ole suorittaa koko tutkintoa, tässä momentissa tarkoitettu tutkinnon osa kuuluu kustannusryhmään 1". Tämä leikkaisi rahoitusta tekniikan alalta, jossa koetaan tarvittavan laajasti osaamisen ajantasaistamista ja uudistamista esimerkiksi robotiikan käyttöönottamiseksi. Tekniikan aloilla työelämän osaamistarpeet ovat muuttuneet erittäin nopeasti, jolloin siellä on runsaasti tarvetta muunto- ja täsmäkoulutuksille.

Rahoitusjärjestelmän muutokset kohti suoriteperustaisuutta herättävät huolia, kun uudessa rahoitusmallissa yksittäiselle koulutuksen järjestäjälle myönnettävä rahoitus vastaisi koulutuksen järjestäjän toteuttamien suoritteiden suhteellista osuutta kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista. Näin koulutuksen järjestäjien ei kannata etsiä yhteistyömuotoja toisten järjestäjien kanssa, vaan syntyy kilpailua koulutuksen suoritteista, mikä on vastoin hallituksen esityksen tavoitetta yhteistyön lisäämisestä. Kun samalla kustannusperustaisesta järjestelmästä siirrytään budjettiperustaiseen rahoitusjärjestelmään, on yhden koulutuksen järjestäjän voitto muiden järjestäjien tappio.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot täyttivät hiljattain 20 vuotta ja se on ollut merkittävä kansallinen osaamisinnovaatio. Sitä on kehuttu kansainvälisesti (mm. EU ja OECD) konkreettisena mallina tarjota työelämälle ja työikäiselle väestölle joustava mahdollisuus osaamisen kehittämiseen. Riittävä julkinen rahoitus on mahdollistanut tuhansien kansalaisten työuran kehittämisen ja tuottavuuden kasvun.

Esitetyssä muodossa kertoimet ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa tekevät niiden toteuttamisesta koulutuksen järjestäjälle taloudellisesti kannattamatonta ja vaarantavat koko järjestelmän toimivuuden.

Käytännössä se tarkoittaisi ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tarjonnan merkittävää laskua ja hankaloittaisi oleellisesti työikäisen väestön, yritysten ja julkisyhteisöjen osaamispalveluiden saatavuutta sekä koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista.

On mahdollista, että tarjonta painottuisi epätarkoituksenmukaisesti ammatillisiin perustutkintoihin, vaikka tosiasiallinen työikäisen väestön ja työelämän tarve olisi osaamista täydentävissä ja uudistumista mahdollistavissa tutkinnoissa.

Jotta ammatti- ja erikoisammattitutkintojen saatavuus jatkossakin voidaan turvata työelämän ja yksilöiden ehjien työurien näkökulmasta, on kertoimia nostettava oleellisesti esitetystä. Kertoimien tulee olla nykykäytännön mukaiset eli:

— perusrahoituksessa ammatti- ja erikoisammattitutkintojen painokertoimen tulisi olla 0,85
— suoritusrahoituksessa ammatti- ja erikoisammattitutkintojen painokertoimen tulisi olla 0,85.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

Reformista puuttuu kattava vaikuttavuusarviointi. Tulevan rahoituksen arvioiminen lakiluonnoksen perusteella on mahdotonta. Rahoituksessa on turvattava riittävä perusrahoituksen osuus, jotta koulutuksen järjestäjä pystyy ennakoimaan tulevaisuutta myös rahoituksen näkökulmasta. Liian alhainen perusrahoitusosuus johtaa jatkuvaan epävarmuuden tilaan koulutuksen järjestäjille ja tekee niin henkilöstö- kuin koulutustarjonnankin suunnittelusta vaikeaa. Koulutustakuun toteuttamisen kannalta perusrahoituksen korottaminen 60 prosenttiin on ensiarvoisen tärkeää työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä korostavasta rahoitusmallista huolimatta.

Lakiesityksen mukaan perusrahoitus määräytyisi vuosittain päätettävän tavoitteellisen opiskelijamäärän perusteella. OKM päättäisi vuosittain kullekin järjestäjälle sen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän tulevalle varainhoirtovuodelle. Määrä ei kuitenkaan voisi alittaa järjestämisluvan vähimmäisopiskelijamäärää. Rahoituksen ennakoinnin näkökulmasta koulutuksen järjestäjäkohtaisen vuotuisen rahoituksen vaihteluväli edellisen vuoden suoritepäätökseen saisi olla korkeintaan 1—3 prosenttia.

Tulosrahoituksesta tulee tehdä läpinäkyvä, selkeä ja helposti analysoitava. Strategiarahoituksella on tuettava niitä, jotka ovat toteuttaneet rakenteellisen pohjan vahvistamista. Hallinnollisen taakan keventämiseksi tulee tiedonkeruujärjestelmät rakentaa aikataulullisesti riittävän ajoissa ja keskittyä keräämään vain oleelliset tiedot.

Eriarvoisuus

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi on suurin koulutuspoliittinen uudistus kahteenkymmeneen vuoteen ja koskee arviolta 300 000:ta opiskelijaa. Noin puolet peruskoulun päättävistä jatkaa ammatilliseen koulutukseen. Lisäksi ammatillisessa aikuiskoulutuksessa opiskelee arviolta 150 000 aikuista. Aikuisten näyttötutkintoperusteisen ja nuorten opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen hallinnollinen yhdistäminen tuo saman lainsäädännön piiriin kaksi kohderyhmää, joiden tarpeet ja valmiudet poikkeavat toisistaan merkittävällä tavalla. Hallituksen esitys vaikuttaa voimakkaasti molempien kohderyhmien tulevaisuuteen ja sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumiseen.

Koulutuspaikan varmistaminen jokaiselle peruskoulun päättävälle nuorelle on tavoite, josta emme voi joustaa. Se edellyttää, että koulutusverkko on riittävän kattava myös Pohjois- ja Itä-Suomessa. Myös ruotsinkielisestä koulutuksen tarjonnasta on huolehdittava. Ammatillisen koulutuksen jättileikkaukset lisäävät eriarvoisuutta. Leikkaukset ovat jo nyt kaataneet pieniä oppilaitoksia ruuhka-Suomen ulkopuolella. Toiselle paikkakunnalle muuttaminen on vaikeampaa sosiaalisesti vaikeammista oloista tuleville nuorille.

Eriarvoisuuden vähentäminen on entistäkin ajankohtaisempaa, kun Kela on tehnyt ohjeistuksen, jonka mukaan opintolainan ottamista edellytetään nyt myös vähävaraisilta 18 vuotta täyttäneiltä lukiolaisilta. Siksi tarvitsemme toimenpiteitä mm. toisen asteen opintojen oppimateriaalien maksuttomuuteen siirtymiseksi. Esitämme myös, että toisen asteen oppimiserojen kaventamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi hallitus selvittää sellaisen rahoitusmallin käyttöönottoa, jolla voitaisiin kohdennetusti tukea maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on kehittää opiskelijoiden ammatillista osaamista ja ohjata heidät työelämään tai jatkokoulutukseen. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää koulutuksen keskeyttämisen ehkäisemistä, joka on ajatuksena esityksen perusteluosassa. Koulutuksen järjestäjien keskeyttämisluvut vaihtelevat 2,3 %:n ja 19,6 %:n välillä vuosien 2013—2014 seurannan mukaan. Koulutuksen järjestäjät, jotka ovat tehokkaasti edistäneet läpäisyä valtionavustuksilla ja hankkeilla, ovat saaneet keskeyttämisasteen noin 5 %:iin. Kehittämisresursseja tulisi valtionavustuksina kohdentaa koulutuksen järjestäjille, joilla keskeyttämisaste on selkeästi tämän rajan yli.

Yhdymme Kuntaliiton huoleen siitä, että koulutuksen järjestämislupien myöntämisessä tulisi määrätä perusopetuksen päättäneiden koulutustehtävä, jota siten koulutuksen järjestäjät voisivat hakea. Näin koulutuksen alueellisen saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamiseksi kyseisen alueen perusopetuksen päättävien hakijoiden määrä säätelisi koulutustarjonnan määrää. Lisäksi eduskunnan tulisi varata perusopetuksen päättäneiden koulutustehtävään riittävät määrärahat valtion talousarvioon. Edellä kuvattu lisäys ohjausjärjestelmään ohjaisi koulutuksen järjestäjiä osaltaan huolehtimaan koko ikäluokan koulutuksesta ja vähentäisi merkittävästi negatiivisia keskeyttämisiä.

Sääntelyn mukaan opiskelijaksi ei voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä niin sanotuissa SORA-tutkinnoissa, jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Myös vammaisten nuorten yhdenvertaisten oikeuksien saada koulutusta on kuitenkin toteuduttava. Ammatillisen koulutuksen uudistuksessa tulee huolehtia myös erityisen vaativan tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden oikeudesta saada tukea omaan oppimiseen ammatillisessa oppilaitoksessa. VALMA- ja TELMA-ohjelmia tulee kehittää niin, että jokaiselle turvataan hänen edellytystensä mukaisesti aito mahdollisuus edetä ammatilliseen oppilaitokseen, tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen sekä eteenpäin työelämään. Lakiesitykseen tulee lisätä nimenomainen velvollisuus toteuttaa vammaisen opiskelijan tarvitsemat kohtuulliset mukautukset ja tuki sekä toimintakyvyn arvioinnissa että opiskelussa.

Selkeä, ymmärrettävä ja saavutettava tieto on opiskelijoiden yhdenvertaisuuden toteutumisen keskeinen edellytys. Selkokielen tarve Suomessa kasvaa jatkuvasti. Selkokeskuksen arvion (2014) mukaan yleiskieli on liian vaikeaa noin puolelle miljoonalle suomalaiselle (430 000—560 000 henkilöä eli 8—12 % väestöstä). Heidän joukossaan on poikia ja miehiä jonkin verran enemmän kuin tyttöjä ja naisia, ja pieni osa heistä on mekaanisesti lukutaidottomia. Lapsista ja nuorista 8—12 % tarvitsee selkokieltä ymmärtämisen tueksi.

Lähiopetus ja riittävä ohjaus

Lähiopetuksen määrän väheneminen ammatillisessa koulutuksessa herättää huolta. Monet ammatilliseen koulutukseen hakeutuvat nimenomaan toivovat opettajan ja oppilaitoksen tukea oppimiseen. Lähiopetuksen vähäisyys heikentää oppimistuloksia ja kasvattaa keskeyttämisten riskiä. Joillakin aloilla lähiopetuksen niukkuus voi vaarantaa jopa työ- tai potilasturvallisuuden. Tällä hetkellä ammatilliseen koulutukseen hakeutuva ei saa esityksen mukaan mitään takeita sii-

tä, minkä verran tutkintoon sisältyy lähiopetusta ja ohjausta, ja tilanne vaihtelee voimakkaasti aloittain ja paikallisesti. Myös digitaalisten oppimisympäristöjen osalta lain muotoilut ovat varsin puutteelliset.

Osaamisperusteisuus ja ammatillisen koulutuksen korostunut henkilökohtaistamisvaatimus — niin tärkeitä painopisteitä kuin ovatkin - vaativat koulutuksen järjestäjiltä suurta toimintakulttuurin muutosta. Ammatillisen koulutuksen rahoitusleikkaus tehtiin etukäteen ilman siirtymävaihetta, nopeasti ja mittavana. Nykytilanteessa koulutuksen järjestäjiltä vaaditaan erityistä kyvykkyyttä rakentaa sellaista uudistuvaa toimintakulttuuria, jossa perinteinen opiskelijaryhmä- ja lähiopetusajattelu muuttuu tarjontaperusteiseksi ja oppimisympäristöajatteluksi, jossa keskiöön nousee se, miten turvataan opiskelijan yksilöllisesti tarvitsema lähiopetus- ja ohjaus. Huolena on lisäksi se, miten yksilöllisiä polkuja kulkevan opiskelijan opiskelu- ja työhyvinvointia parantava vertaistuki mahdollistetaan. Lisäksi huolta aiheuttaa se, miten turvataan osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvä ohjaus ja arviointi, toisin sanoen, riittääkö perusrahoitus myös kaikkien ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden laajeneviin henkilökohtaistamisen ohjaustarpeisiin (näyttötutkintoperusteisessa koulutuksessa on ollut tässä haasteita).

Viime kädessä keskustelu lähiopetuksen määrästä palautuu kysymykseen valtion talousarviossa määritellystä riittävästä rahoitustasosta: Siitä, miten käytettävissä olevia resursseja voidaan hyödyntää mahdollisimman hyvin. Mielestämme on täsmennettävä, mitä lain vaatimus riittävästä määrästä opettajan virkoja käytännössä tarkoittaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön on lain mukaan arvioitava, onko koulutuksen järjestäjällä riittävä määrä opettajan virkoja myöntäessään koulutuksen järjestäjien järjestämislupia. Nyt ministeriön harkintavallalla ei ole linjauksia.

Opiskelijoiden saaman opetuksen ja ohjauksen määrä on tasaisesti vähentynyt ammatillisessa koulutuksessa viime vuosikymmeninä. Vuoden 2013 kehysriihessä päätetyt rajut leikkaukset ammatilliseen koulutukseen vielä pahentavat tilannetta, mikä näkyy myös julkisessa keskustelussa, jossa vanhemmat ihmettelevät, miksi heidän nuorensa opiskelu on niin hajanaista. Käsitys, jonka mukaan ammatillisessa koulutuksessa ei panosteta opetukseen tai ohjaukseen, on yleistynyt ja vaikuttaa vääjäämättä koulutuksen vetovoimaisuuteen. Ammattiin opiskelevat ovat lukiolaisiin verrattuna huomattavasti heikommassa juridisessa asemassa suhteessa koulutuksen aikana saatavaan opetuksen ja ohjauksen määrään. Toisin kuin lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa opiskelevilla ei ole mitään takeita siitä, kuinka paljon ja keneltä he tulevat tosiasiallisesti saamaan opetusta ja ohjausta koulutuksen aikana.

Koulutuksen järjestäjät lähtökohtaisesti vastustavat kaikenlaista lähiopetuksen, opinto-ohjauksen ja tuen riittävyyden määrällistä sääntelyä vetoamalla omaan autonomiaansa sekä siihen, että määrällinen sääntely olisi ristiriidassa osaamisperusteisuuden ja henkilökohtaistamisen periaatteiden kanssa. Monet tahot katsovat, että lähiopetus on modernin ammatillisen koulutuksen kontekstissa terminä vanhentunut ja nykyään tulisi puhua mieluummin "suunnitellusta ja tuetusta osaamisen hankkimisesta". Riippumatta siitä, miksi sitä kutsutaan, kyse on pohjimmiltaan siitä, että koulutuksen järjestäjillä on riittävästi resursseja tarjota puitteet opettajan ja opiskelijoiden säännölliselle kohtaamiselle. Nimenomaan näiden kohtaamisten puitteissa ammatillista koulutus- ja kasvatustehtävää käytännössä toteutetaan.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

Hallituksen esityksessä kuvattu henkilökohtaistamisprosessi on ammatillisen koulutuksen sisällöllisesti merkittävin uudistus. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaan on tarkoitus koota aiemmin hankittua osaamista koskevat sekä tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseen ja tarvittavan ammattitaidon ja osaamisen hankkimiseen liittyvät tiedot. Reformin käytännön toteutuminen on pitkälti riippuvaista siitä, kuinka dynaaminen ja aidosti asiakaslähtöinen prosessi henkilökohtaistamisesta saadaan aikaan. Hallituksen esityksessä on syytä vielä selkeyttää siihen liittyvää vastuunjakoa ja määrittelyä.

Ammatillinen koulutus tulee toteuttaa monimuotoisesti, ja lähiopetus on osa toteutusta yhdessä muun kontaktiopetuksen ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen ohella. Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelman pitää kertoa, millä tavoin ammattitaitoa hankitaan lisää.

Koulutussopimus

Esityksen mukaan nykyinen työssäoppiminen korvataan koulutussopimuksella. Ammatillisessa koulutuksessa olisi yrityksen näkökulmasta jatkossa kaksi erillistä sopimusta. Tämä tulisi ainakin siirtymävaiheessa tuottamaan paljon kysymyksiä ja epätietoisuutta. Työssäoppimisen käsite on vakiintunut, ja sitä tulisi käyttää jatkossakin silloin, kun opiskelija on yrityksessä koulutussopimuksella.

Sekä oppisopimukseen että koulutussopimukseen perustuvassa työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa tapahtuu reformin myötä laadullinen paraneminen, joka selkeyttää toimijoiden vastuita, kytkee työtehtävät ja opiskelun tiiviimmin osaksi tutkinnon perusteiden mukaista opiskelua ja parantaa opiskelijan edellytyksiä nostaa esiin havaitsemiaan epäkohtia työssä oppimisessa.

Esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa esitetyt säästöt työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisääntymiselle ovat epärealistisia. Laajenevan työssäoppimisen myötä työpaikkaohjaajien työajan käyttöön, taloudellisiin korvauksiin sekä heidän koulutukseensa tulee suunnata voimavaroja.

Koulutussopimuksen osapuolien määrittäminen koulutuksen järjestäjän ja koulutussopimustyöpaikan väliseksi selkeyttää eroa oppisopimukseen ja sen työsopimussuhteisuuteen. Nyt esityksessä korostuu, että opiskelija on koulutussopimuksessa selkeästi opiskelemassa, ei työtä tekemässä. Itse asiassa esitys koulutussopimuksesta on muuttunut valmistelun aikana niin paljon, että on syytä kysyä, tuleeko itse termi koulutussopimus sekoittamaan työelämää suhteessa siihen, mistä siihen sisältyvässä toiminnassa on kyse. Kyseessä on tutkinnon osan suorittaminen ohjatusti työpaikalla, ei oppisopimuksen rinnalle tuleva sopimusoikeudellinen vaihtoehto. Sopivampi korvaava nimi voisi olla tutkinnon osan suorittaminen työpaikalla.

Edelleen on ongelmallista, ettei koulutussopimuksella toteutettavaan opiskeluun työpaikalla ole määritelty enimmäiskestoa. Laissa tulisi määritellä enimmäiskesto työpaikalla tapahtuvalle oppimiselle koulutussopimuksella. Emme pidä perusteltuna tilannetta, jossa koko tutkinnon suorittaminen voisi tapahtua tutkinnonosittain suoritettuna samalla työpaikalla ilman, että jossain vaiheessa muodostetaan työsuhteeseen perustuvaa oppisopimusta.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

Tosiasiallisesti yli puoli vuotta kestävän yhdenjaksoisen työssäoppimisen tulisi perustua oppisopimukseen. Tämä ohjaisi koulutuksen järjestäjiä, opiskelijoita ja työelämää järjestämään työpaikalla järjestettävää oppimista selvästi lyhempään työelämään tutustumiseen liittyvään harjoitteluun sekä pidempikestoiseen työsuhteiseen oppimiseen.

Eräs esityksen heikkouksista on se, että työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisääntymisen ei nähdä tarkoittavan koulutuksellisten resurssien siirtoa työpaikalle. Laajenevan työssäoppimisen aikaansaamiseksi olisi pitänyt toteuttaa perusteellisempi uudistus, jossa olisi sovittu myös työpaikkaohjaajien työajan käytöstä, taloudellisista korvauksista sekä työpaikkaohjaajien koulutukseen suunnattavista voimavaroista. Tässä tapauksessa olisi myös ollut perusteltua mahdollistaa koulutuksen järjestäjille koulutuskorvausten maksaminen työpaikalle opiskelijan ohjaamisen varmistamiseksi.

On perusteltua kysyä, miten työpaikoilla varmistettaisiin laadukas opiskelijan ohjaus muun työn ohessa. Päivittäisen ohjaustyön ohella myös näyttöjen suunnittelu ja toteuttaminen ovat pääosin työpaikkojen vastuulla. Yhdymme huoleen, ettei työpaikoilla ole tällä hetkellä resursseja koulutustoiminnan järjestämiseen. Kysymys kuuluukin: millä tavoin lisääntyvät ohjaus-, suunnittelu- ja valvontatehtävät on aiottu toteuttaa ilman työpaikoille kohdistuvaa lisäresursointia? Oppilaitosten on valvottava, että koulutussopimuksella opiskelu työpaikoilla on tarkoituksenmukaista oppimisen kannalta, ja koulutussopimusten käyttöä on seurattava. Näemme suuren ristiriidan hallituksen esityksessä, jonka mukaan oppilaitosten ja työelämän välisellä yhteistyöllä on arvioitu, että saadaan aikaiseksi noin 100 milj. euron kustannusten vähentyminen.

Lisääntyvä työpaikoilla tapahtuva oppiminen tulee joillakin aloilla, esimerkiksi sähköalan luonteen vuoksi, väistämättä johtamaan ammatillisen osaamisen kapea-alaistumiseen ja alan yleisen ammatillisen osaamistason heikentymiseen. Laaja-alaisen perusosaamisen puute tulee olemaan jatkossa ongelma niin ammattiin opiskelevalle itselleen kuin alan yrityksillekin. Opiskelija on saattanut suorittaa hyväksytysti näyttökokeeseen perustuvan ammatillisen tutkinnon, mutta hänen osaamisensa kohdistuu vain suppeaan osaamisalueeseen. Sähkön teorian ja alan töiden, työvälineiden ja mittalaitteiden käytön lähiopetukseen tulee panostaa riittävästi niin tutkinnoissa vaadittavien opintosuoritteiden määrän (opintopisteiden) kuin alan lähiopetukseen osoitettavien taloudellisten resurssienkin osalta.

Olemme myös huolissamme siitä, että koulutuksen järjestäjillä on taloudellisia kannustimia ohjata opiskelijoita suorittamaan oppisopimuksia. Nykytilanteessa koulutuksen järjestäjät saavat vähemmän rahaa oppisopimuskoulutuksesta kuin oppilaitosmuotoisesta koulutuksesta. Hallituksen esityksessä oppisopimuksesta ja koulutussopimuksesta maksetaan 1:1 saman verran kuin oppilaitosmuotoisesta koulutuksesta. Tämä ohjaisi koulutuksen järjestäjiä siirtämään oppimista työpaikoille, mikä voisi syrjiä heikon koulumenestyksen omaavia nuoria.

Oppisopimus

Lakiesitys muuttaa oppisopimuskoulutuksen asemaa osana ammatillista koulutusta siten, että sitä voidaan toteuttaa yhdessä koulutussopimuksen ja muun ammatillisen koulutuksen kanssa. Nykyisen käytännön mukaisesti koulutuksen järjestäjä on voinut järjestää oppisopimuskoulutusta kaikilla koulutusaloilla, jos järjestäjällä on ollut oppisopimuskoulutuksen järjestämislupa. Jat-

kossa oppisopimuskoulutuksen järjestämistä ei enää erikseen säänneltäisi järjestämisluvassa, vaan koulutuksen järjestäjä voisi järjestää oppisopimuskoulutusta järjestämisluvan mukaisissa tutkinnoissa suoraan järjestämisluvan perusteella. Koulutuksen järjestäjä ei pääsääntöisesti voisi järjestää eikä myöskään hankkia toiselta järjestäjältä tai muulta taholta sellaiseen tutkintoon johtavaa oppisopimuskoulutusta, joka ei sisälly järjestäjän järjestämislupaan.

Lakiesitys muuttaisi nykyistä, toimivaa yhteistyökäytäntöä huonompaan suuntaan. Jotta opetustarjonta pysyy riittävän kattavana, pitää ammatillisen koulutuksen järjestämislupien uusimisen yhteydessä huomioida toiselle koulutuksen järjestäjälle tuotettu tietopuolinen koulutus. Paikallinen ja alueellinen työelämän tarve kouluttaa ammattilaisia on luonnollisesti edelleen olemassa. Huomioitavaa on, että nykyinen yhteistyökäytäntö on synnytetty 1990-luvulla senaikaisen ministeriöohjeistuksen seurauksena.

Henkilökohtaistaminen

Koulutuksen järjestäjän vastuun painottaminen oppimisen henkilökohtaistamisessa on tärkeintä, samoin vastuutahojen tarkka määrittely. Henkilökohtaistamisen yhteydessä on taattava, että opiskelijat ovat tietoisia tekemiensä yksilöllisten painotusten merkityksestä tai mahdollisista rajauksista suhteessa omiin työelämävalmiuksiinsa tai koulutuksen tuottamaan jatko-opintokelpoisuuteen. Oppilaan tarve ja mahdollisuus erimuotoisiin ohjauspalveluihin korostuu.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen suunnitelma (HOS) on avainasemassa erityisesti korkeakoulutuksessa tarvittavien yleissivistävien taitojen vahvistamisessa. Tärkeää on, että jokainen opiskelija saa riittävät taidot ja valmiudet työelämään, opintopolkuihin korkeakouluihin ja elinikäisen oppimiseen myöhemmin uralla ja elämässä.

Henkilökohtaistamisessa on tärkeää erottaa yhtäältä opintosuoritusten rekisteröinnin henkilökohtaistaminen ja toisaalta osaamisen hankkimisen henkilökohtaistaminen. Osaamisen hankkimisen henkilökohtaistaminen sisältää puolestaan riskin, että opiskelijoiden sosiaaliset ja yhteisölliset tarpeet sivuutetaan.

Ryhmä on etenkin nuorille oppijoille keskeinen oppimisympäristö sekä kasvun ja kehityksen ympäristö — ei vain erityisen tuen tarvitsijoille, vaan kaikille. Laaja tutkimusnäyttö osoittaa, että opiskelijaryhmä, jonka kanssa valmiuksia hankitaan, on opiskelijoille tärkein oppimisympäristö. Hyvät opiskelijaryhmät integroivat opiskelijoita opintoihin ja vähentävät keskeyttämistä, parantavat oppimistuloksia sekä nopeuttavat läpäisyä. Havainto on myös ammatillisen koulutuksen läpäisyn edistämishankkeen keskeisiä tuloksia. Myös valtaosa ns. työelämätaidoista on sosiaalisia tilanteita, jotka opitaan ainoastaan toimimalla riittävän usein erilaisissa tilanteissa erilaisten ihmisten kanssa.

Viimeaikaisten nuorisotutkimusten mukaan ammattiin opiskelevat nuoret eivät kaipaa niinkään yksilöllisiä vapauksia, vaan pikemminkin pysyvyyttä, ennakoitavuutta ja selkeää rytmiä, joita voivat tarjota vain riittävän kiinteät opiskeluryhmät sekä opettajien ja ohjaajien tarjoama ohjaus. Ihminen kasvaa yksilöksi vain yhdessä toisten ihmisten kanssa ja heidän tuellaan. Mitä laajemmat ja vahvemmat sosiaaliset valmiudet yksilöllä on, sitä paremmat valmiudet hänellä on kasvaa ja kukoistaa myös yksilönä. Lisäksi sosiaalisen pääoman yhteydet syrjäytymisen ehkäisyyn sekä

terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, joihin hallitus on vahvasti sitoutunut, on osoitettu vankalla tutkimusnäytöllä. Opiskelijoille olisikin taattava uudistuksessa riittävän vahvat, kiinteät ja turvalliset opiskeluryhmät sekä tarvittava ohjaus niissä toimimiseen. Kyse ei ole pelkästään erityisen tuen tarpeesta tai fyysisesti turvallisesta opiskeluympäristöstä, vaan keskeisestä oppimis- ja kasvuympäristöstä.

Henkilöstö

Rakenteellinen perusongelma on, että opettajien sopeutuminen ja opettajuuden uudistuminen edellyttäisivät suuria kehittämis- ja mielellään lisäkoulutusresursseja, joita opetuksen arki ei käytännössä mahdollista. Opettaminen ja ohjaaminen ovat aikaintensiivistä työtä, ja etenkin opettajien hallinnolliset velvoitteet ovat viime aikoina lisääntyneet rajusti. Esimiesresurssit ovat yleisesti vähentyneet organisaatiouudistusten myötä, ja on todennäköistä, että ne tulevat jatkossakin vähenemään. Tämä tarkoittaa sitä, että opettajat saavat kehittämistyöhönsä yhä vähemmän välttämätöntä tukea esimiehiltään. Näissä puitteissa opetuksen tai opettajuuden kehittäminen ja muuttaminen eivät onnistu, ellei koulutuksen järjestäjiä velvoiteta tarjoamaan siihen riittäviä resursseja arjen käytännöissä.

Ilman tätä opettajien jaksaminen, sitoutuminen ja motivaatio kärsivät, mikä heikentää koulutuksen ja oppimisen laatua ja voi saada aikaan mittaviakin irtisanoutumisia tai sairauspoissaoloja. Ammatillisen koulutuksen houkuttelevuus työpaikkana voi kärsiä, mikä voi laskea pysyvästi koulutuksen tasoa ja sitä kautta kansallista osaamista ja kilpailukykyä.

Osaamisen hankkiminen sekä näyttöjen siirtäminen työpaikoille lisäävät merkittävästi työpaikkaohjaajien sekä muun henkilöstön ohjaamis- ja arviointiresurssien tarvetta. Työpaikkakoulutettujen tukemiseen ei kuitenkaan reformissa osoiteta resursseja, eikä lakiesityksessä määritellä työpaikkaohjaajien panosta mitenkään. Myöskään koulutuksen järjestäjän vastuuta oppijan työpaikalla saamasta ohjaamisesta ei ole kirjattu lakiesitykseen. Tällöin tarkoituksenmukaisen ohjaamisen taso on vaarassa jäädä pelkästään yksittäisten työpaikkojen tai työntekijöiden hyväntahtoisuuden ja muiden reunaehtojen varaan.

Hallituksen esityksen rakenteellinen perusongelma on se, että opettajuuden uudistuminen edellyttäisi suuria kehittämis- ja lisäkoulutusresursseja, joita opetuksen arki ei käytännössä mahdollista.

Puutteena lakiehdotuksessa on se, ettei se sisällä säädöksiä koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta opettajien ja työpaikkaohjaajien jatkuvaan osaamisen kehittämiseen. Työssäoppimisen tutkimus on osoittanut, että opiskelijoiden oppimisen tasoa työpaikoilla selittää erityisesti kaksi asiaa: opiskelijan mahdollisuudet aktiiviseen osallisuuteen työpaikalla sekä kouluoppimisen ja työssäoppimisen kytkeytymiseen toisiinsa. Kolmas tärkeä tekijä on opiskelijan motivaatio.

Jotta työpaikalla tapahtuva oppiminen olisi optimaalista, pitäisi työpaikkaohjaajina toimivien määrää lisätä huomattavasti, tarjota heille järkevän laajuinen koulutusohjelma, jossa uuden lainsäädännön ja yleensä ohjaus- ja arviointityön kysymyksiin seikkaperäisesti perehdyttäisiin, sekä kaikkein tärkeimpänä: löytää jostakin aika- ja rahoitusresurssi, jonka rajoissa hyvä työpaikkaoh-

jaus käy mahdolliseksi. Työpaikoille ei esityksen mukaan olla suuntaamassa mitään erillisrahoitusta, vaikka työelämän vastuulle sälytetään iso osa koulutuksen kokonaisuudesta.

Näissä puitteissa opetuksen ja opettajuuden kehittäminen ja muuttaminen eivät onnistu, ellei koulutuksen järjestäjiä velvoiteta tarjoamaan siihen riittäviä resursseja arjen käytännöissä. Opettajuuden muutokseen tuo paineita myös moni reformista riippumaton seikka, esim. opiskelijoiden ja heidän tarpeidensa monimuotoistuminen ja yhteiskunnalliset muutokset, jotka näkyvät opiskelijoiden haasteina. Moni opettaja toimii käytännössä erityisopettajana, vaikka hänellä ei olisi siihen koulutusta tai muita valmiuksia.

Säätämällä henkilöstöryhmien edustajien tiedonsaantioikeudesta laissa voitaisiin ehkäistä mahdollisia väärinkäytöksiä, kuten jatkuvasti tiettyjen työtehtävien teettämistä koulutussopimusopiskelijoilla. Samalla parannettaisiin opiskelijan oikeusturvaa. Ehdotus perustuu yhteistoimintalain mukaiseen henkilöstöryhmien tiedonanto-oikeuksiin sekä uuden ammatillisen koulutuksen lainsäädännön koulutussopimuksen tekemiseen liittyviin vastuisiin ja velvoitteisiin koulutuksen järjestäjän ja koulutussopimustyönantajan välillä. Näin ollen tietojen keräämisestä työnantajalla ei pitäisi aiheutua lisätyötä.

Toisen asteen yhteistyö

Työelämässä korostuu nyt ja tulevaisuudessa vielä enemmän korkeatasoinen osaaminen ja ammattisivistys. Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön lisääminen on askel kohti modernia ammattiosaamista. Siksi on huolestuttavaa, ettei toisen asteen yhteistyön kehittämistä ole hallituksen esityksessä riittävästi huomioitu.

Hallituksen esitys saattaa heikentää lukioiden ja ammatillisen koulutuksen välistä yhteistyötä. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tulisi päinvastoin tehdä nykyistä enemmän yhteistyötä, jotta toisen asteen koulutus muodostaisi kaikille peruskoulun päättäneille saumattoman kokonaisuuden. Mitä kauemmaksi ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus erkanevat toisistaan, sitä suuremmalla todennäköisyydellä näiden kahden väliin putoaa nuoria, jotka pohjalle pudottuaan eivät sieltä enää helposti nouse.

Yo-tutkintoon valmistavan koulutuksen suorittaminen ammatillisen koulutuksen yhteydessä vaatii koulutusten rajapintojen ja rahoituksen selkeyttämistä. Olisi hyvä selkeyttää, miten ammatillisen perustutkinnon ja yo-tutkintoon valmentavan koulutuksen samanaikainen suorittaminen voitaisiin jatkossa toteuttaa ja rahoittaa. Yo-tutkintoon valmistava opintopolku tarjoaa Taitaja-opintopolun ohessa tarpeellisia väyliä lahjakkaimmille opiskelijoille, joiden mahdollisuudet jäävät usein erityistä tukea tarvitsevien ja syrjäytymisriskissä olevien opiskelijoiden varjoon. Molemmista opintopoluista on erinomaiset tulokset sekä työllistymisen että jatko-opintoihin siirtymisen näkökulmasta.

Opiskelijahuolto

Olemme huolissamme uudistukseen liittyvän oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisten kuraattori- ja psykologipalveluihin oikeutettujen lukumäärän kasvusta lähes 50 000 opiskelijalla. Jo tälläkin hetkellä palvelutarjonnassa on puutteita eri puolilla Suomea. Opiskelijahuollon ja -tervey-

denhuollon säilyminen lähipalveluina tulee varmistaa sote- ja maakuntauudistuksessa. Erityisesti oppilas- ja opiskelijaterveydenhuollon rajaaminen vain opintotukeen oikeutetuille opiskelijoille voi synnyttää tilanteen, jossa osa opiskelijoista saa laissa mainittuja palveluita, mutta osaa ei vastaavasti voida edes neuvoa palveluiden saatavuuden suhteen riittävästi. Jo nykyään kuraattori- ja psykologipalveluissa tilanne on kehno: kouluterveyskyselyn mukaan toisella asteella vastaajista vain 43 prosenttia koki pääsyn kuraattorin vastaanotolle helpoksi ja psykologin vastaanotolle 39 prosenttia. Tämänkaltainen puutteellisuus jo pelkästään vastaanotolle pääsyssä asettaa merkittävän tarpeen tarkastella oppilas- ja opiskelijaterveydenhuollon puutteita ja resursointia.

Hakeminen ja jatko-opintokelpoisuus

Ammatillinen koulutus on tällä hetkellä merkittävä väylä korkea-asteelle, erityisesti ammattikorkeakouluihin. Ammatillisen korkea-asteen rekrytointipohjan varmistamiseksi sekä koulutuksellisten pussinperien purkamiseksi on tämän väylän oltava vahva ja todellinen myös tulevaisuudessa.

Niin sanottujen yhteisten aineiden opiskelu ei saa jäädä työpaikkavaltaisen opiskelun ja oppimisen jalkoihin. Yhteiset tutkinnon osat ovat tärkeitä sekä jatko-opintovalmiuksien että elinikäisen oppimisen taitojen kehittymisen kannalta. Lisäksi ne tukevat opinnoista selviytymistä ja lyhentävät näin opintoaikoja. Niiden tärkeyttä ja siten pakollisuutta osana tutkintoa puoltavat sekä kansalliset oppimistulosten arvioinnit että kansainväliset arvioinnit. Jatko-opintokelpoisuutta ja kansallisen sivistyksen tasoa ajatellen on todella varmistettava riittävät yleissivistävän taidot mm. kieli- ja viestintäopintojen suhteen.

Uudistuksessa käyttöön otettava jatkuvan haun periaate lisää joustavuutta, mikä on hyvä asia. Toisaalta "tipottain tulevien" opiskelijoiden vastaanottaminen ja ohjaaminen on haastavaa.

Jatkuvalla haulla voidaan osaltaan varmistaa rajallisten opiskelupaikkojen ja resurssien tehokas käyttö. Kuitenkin hallituksen esityksessä koulutuksen järjestäjän päätäntävalta hakuajoista ja muista hakeutumiseen liittyvistä menettelyistä yhdistettynä ohjausjärjestelmän puutteeseen, suoritusrahoituksen erittäin voimakkaaseen kasvuun ja valtaviin koulutusleikkauksiin voi johtaa ilman toisen asteen tutkintoa jäävien nuorten määrän kasvua. Ammatillisessa koulutuksessa on varmistettava jatko-opintokelpoisuus muun muassa riittävillä kieliopinnoilla.

Vaikutukset koulutuksen järjestäjän asemaan

Perusteluosassa esitetään mahdollisuutta myöntää jatkossa ammatillisen koulutuksen toimiluvat erityiselle ammatillisen koulutuksen osakeyhtiölle. Perusteluissa todetaan, että nykyisellään ammatillista koulutusta järjestävät myös esim. kansanopistot, jotka toteuttavat samalla myös vapaata sivistystyötä ja lukiokoulutusta. Esityksen mukaan ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöön ei voitaisi siirtää muuta kuin ammatillista koulutusta. Perusteluissa todetaan, ettei osakeyhtiötä voida toteuttaa aikataulusyistä reformin yhteydessä. Yksityiseen oikeushenkilömuotoon siirtyminen on kannatettavaa, mutta tavoite osakeyhtiömuotoon siirtymisestä tulisi lain perusteluista poistaa.

Kansanopistoista 38 järjestää ammatillista koulutusta. Ammatillista peruskoulutusta järjestää 24 opistoa. Kansanopistojen tarjoama ammatillinen koulutus keskittyy humanistiselle ja kasvatus-

alalle. Se pohjautuu opistotyön laajaan arvoperustaan — kansanopistoissa järjestettävät tutkinnot ovat syntyneet osana kansanopistojen sivistystehtävää. Kansanopistojen työn ydin on yhteisöllinen kansanopistopedagogiikka sekä sisäoppilaitosmuotoisuus. Tutkinnot ovat myös olleet välittömässä kytkennässä opistojen ylläpitäjien taustalla olevaan työelämään, kuten seurakuntien lapsi- ja perhetyöhön sekä kuntien ja järjestöjen nuorisotyöhön. Kansanopistojen valtionosuusrahoituksesta ammatillisen koulutuksen rahoituksen osuus oli vuonna 2015 noin 46 % (liite). Sillä on merkittävä, useissa opistoissa jopa ratkaiseva vaikutus kansanopistojen toimintaedellytyksiin.

Sisäoppilaitosmuotoinen koulutus on tunnistettu esityksessä, ja se on otettu huomioon rahoituksen painokertoimena. Esityksessä kuvatussa järjestämislupaprosessissa pitää varmistaa, että sisäoppilaitosmuotoinen koulutuksen järjestämistehtävä säilyy niillä oppilaitoksilla, joilla se tällä hetkellä on.

Aikuiskoulutuksen riittävästä ja elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesta järjestämisestä tulee huolehtia osaamisvaatimusten jatkuvasti uusiutuessa. Esityksen mukaan järjestämisluvassa voitaisiin määrätä tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista, oikeuksista ja kehittämistehtävistä. Kansanopistojen ammatillisella koulutuksella on erityisiä tehtäviä suomalaisessa yhteiskunnassa. Jatkossakin järjestämislupien tulisi tunnistaa sellaiset tehtävät, jotka koskevat arvoperustaa ja aikuisten oppimista. Suoriterahoituksen laskennassa ehdotetaan painotettavaksi kertoimella 72 niitä tutkintoja, joissa suorittaja on ollut vailla perusasteen jälkeistä ammatillista tutkintoa, ja muita luvulla 18. Kertoimen tarkoitukseksi kuvataan halutun ohjausvaikutuksen saaminen. Rahoitusmekanismi asettaa näin vastakkain vailla koulutuspaikkaa olevat nuoret ja toisaalta työttömät, alaa vaihtavat aikuiset. Kansanopistojen ammatillisen koulutuksen opiskelijoista suuri määrä on aikuisia, ja ehdotetuilla suoriterahoituksen kertoimilla saattaa näin ollen olla merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kansanopistoille.

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen tavoitteena on oppimisvalmiuksien ja jatko-opintomahdollisuuksien parantaminen niitä tarvitseville opiskelijoille. Esityksessä valmentavat koulutukset ovat järjestämislupiin erikseen haettavia tehtäviä. Eduskunnan vuoden 2015 lopulla hyväksymän lain ja OKM:n sen perusteella tekemien päätösten vuoksi enää vain yhdellä kansanopiston ylläpitäjällä on lupa järjestää valmentavia koulutuksia. Asiantila on välttämättä korjattava tulevassa järjestämislupien uusimisprosessissa, jotta kansanopistoilla olisi tämä eri kohderyhmiensä koulutuspoluille tärkeä työkalu käytössä. Kansanopistoilla on laajaa ja tärkeää osaamista valmentavien koulutuksien järjestämisessä. Niillä on mm. valtakunnallisesti mittava kokemus maahanmuuttajille tarkoitetuista koulutuksista. Hallituksen esityksen perusteluissa valmentavan koulutuksen tehtävä vahvistettaisiin järjestämislupia uusittaessa nykyisille järjestäjille, mikäli ne eivät itse siitä halua luopua. Suomen Kansanopistoyhdistyksen mielestä on välttämätöntä, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät voivat järjestämislupia uusittaessa hakea lupaa valmentavien koulutuksien järjestämiseen.

Ammatillisen koulutuksen laatu

Varsinainen reformi tapahtuu — tai on tapahtumatta — oppilaitosten arjessa toimintakulttuurin ja käytäntöjen muuttumisen kautta. Opettajuuden muutoksella on tässä valtava merkitys. Tämän vuoksi ammatillisen koulutuksen opettajuutta tulisi tukea voimakkaammin.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

Reformilainsäädännön suurin ongelma on, ettei se kykene uskottavasti osoittamaan, kuinka ammatillisen koulutuksen laatu varmistetaan oppilaitoksen ja oppimisen arjessa. Tämä tarkoittaa sitä, että tavoitteet määritellään abstraktisti osoittamatta tarkasti, mitä laadukas koulutus tarkoittaa vähintään opiskelijan oikeudessa saada opetusta, ohjausta tai vertaisten tukea oppimiseen ja kasvamiseen.

Osaamisen osoittamiselle lastataan laadun varmentamisessa suuri rooli. Näyttöjen saamasta merkittävästä painoarvosta huolimatta opettajan rooli jää arvioinnissa epäselväksi. Kaikilla muillakin kouluasteilla opettajan rooli oppimisen ja opiskelijan arvioinnissa on itsestään selvästi opettajan vastuulla. Miksi tilanne ammatillisessa koulutuksessa olisi toisin?

Arvioinnin merkitys tulee vain korostumaan tulevaisuudessa, kun korkeakoulujen opiskelijavalinnassa kasvaa toisen asteen oppimäärään perustuva valinta. Näin ollen laadukas arviointi on myös osa opiskelijan oikeusturvaa.

Koulutuksen arviointineuvosto on nostanut esiin huolen koulutussektoreittain eriytyneistä laadunhallintajärjestelmistä. Arviointineuvosto on korostanut, että eriytymisen sijasta tulisi luoda riippumattoman viranomaistahon ylläpitämä riittävän yhdenmukainen eri koulutussektoreiden erityistarpeet huomioon ottava järjestelmä ja kehittämisen tuki. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen mukaan sillä on hyvät edellytykset tähän sille jo lakisääteisenä kuuluvaan tehtävään.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

> että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 37 §, 40 §, 44 §, 45 §, 51 §, 71 §, 72 §, 74 §, 79 a § (uusi), 118 §, 124 § ja 126 § sekä 2. lakiehdotuksen 32 a § ja 32 g § muutettuina ***(Vastalauseen muutosehdotukset)***
>
> ja että hyväksytään mietinnössä esitettyjen neljän lausuman lisäksi kahdeksan lausumaa ***(Vastalauseen lausumaehdotukset 5—12)***

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki

ammatillisesta koulutuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

4 luku

Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen

37 §

Hakeutuminen ja hakumenettelyt

Henkilöllä on oikeus vapaasti hakeutua suorittamaan tässä laissa tarkoitettua tutkintoa tai koulutusta. Koulutuksen järjestäjä päättää hakumenettelystä niin, että se turvaa hakeutuvan joustavan pääsyn sekä vastaanottavan henkilökunnan ja muiden opiskelijoiden valmiudet ottaa hakeutujia tarkoituksenmukaisesti vastaan.
(2.—4. mom. kuten SiVM)

40 §

Esteettömyys opiskelijaksi ottamisessa

Hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Koulutuksen järjestäjän on toteutettava opetus kaikille sopivan suunnittelun periaatteiden mukaisesti. Vammaisen opiskelijan koulutuksen järjestämisessä on toteutettava kohtuulliset mukautukset yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 15 §:n mukaisesti. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.
(2.—4.mom. kuten SiVM)

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

5 luku

Henkilökohtaistaminen

44 §

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

(1. mom. kuten SiVM)
Koulutuksen järjestäjän on nimettävä jokaiselle opiskelijalle kuhunkin tutkinnon osaan vastuuopettaja. Koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä.
(3. ja 4. mom. kuten SiVM)

45 §

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen

(1.—4. mom. kuten SiVM)
Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja. (Uusi)
Suunnitelmassa on määriteltävä tarvittava opettajan antama opetus, opinto-ohjaus ja muu ohjaus ja tuki eri opiskeluympäristöissä siten, että on selvillä, kuinka monta tuntia opetusta yhtä opintopistettä tai tutkinnon osaa kohden opiskelija tarvitsee. Jos opiskelijan tutkintokoulutus järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä vastuullinen opettaja.(Uusi)
Opiskelijan edellytykset itsenäiseen opiskeluun on arvioitava yhdessä opiskelijan kanssa, ennen kuin hänelle voidaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjata itsenäistä opiskelua. Ennen itsenäisen opiskelun aloittamista on selvitettävä opiskelijan oma näkemys siitä, saavuttaako hän asetetut tavoitteet itsenäisesti opiskellen. (Uusi)

6 luku

Tutkinnon tai valmentavan koulutuksen suorittaminen ja osaamisen arviointi

51 §

Palaute osaamisen kehittymisestä

Opiskelijan tulee saada palautetta osaamisensa kehittymisestä tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aikana. Tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen aikana opiskelijan osaamisen kehittymistä arvioivat ja siitä antavat palautetta opetuksesta vastaavat opettajat ja muut opiskeli-

jan opetukseen, ohjaukseen ja tukeen osallistuvat koulutuksen järjestäjän edustajat sekä työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana myös vastuullinen työpaikkaohjaaja. Jos opiskelija suorittaa tutkinnon tai tutkinnon osan osallistumatta tutkintokoulutukseen, hänen osaamisensa kehittymistä arvioivat ja siitä antavat palautetta 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat osaamisen arvioinnin yhteydessä.

(2. mom. kuten SiVM)

8 luku

Työpaikalla järjestettävä koulutus

71 §

Koulutussopimukseen perustuva koulutus

(1. mom. kuten SiVM)

Koulutussopimus on määräaikainen, korkeintaan yhdenjaksoisesti kuusi kuukautta kestävä sopimus, joka sovitaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti tutkinnonosittain muun kuin 8 §:ssä tarkoitetun koulutuksen osalta. Sopimus voidaan solmia myös tutkinnon osaa pienemmistä kokonaisuuksista tai useammasta tutkinnon osasta. Koulutussopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma siltä osin kuin se koskee koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta. Henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta tulee ilmetä ne käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Koulutussopimus ja sen päivittäminen tulee antaa tiedoksi opiskelijalle.

(3.—5. mom.)

72 §

Oppisopimuksen ja koulutussopimuksen tekemisen edellytykset

(1. mom. kuten SiVM)

Koulutustyöpaikalta nimetään opiskelijalle ammattitaidoltaan, koulutukseltaan, ~~tai~~ työkokemukseltaan ja ohjaamisvalmiuksiltaan pätevä vastuullinen työpaikkaohjaaja. Oppisopimuskoulutusta saavan yrittäjän työpaikkaohjaaja voi olla myös toiselta työpaikalta tai muutoin tehtävään soveltuva henkilö.

74 §

Osaamistavoitteiden saavuttamisen edellytyksistä huolehtiminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa käytännön työtehtävät ja opiskelijalle tarjottava ohjaaminen ovat sellaisia, että opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiset osaamistavoitteet voidaan niitä tekemällä saavuttaa.

(2. mom. kuten SiVM)

79 a § (Uusi)

Henkilöstöryhmien edustajille annettavat tiedot

Koulutussopimustyönantajan on annettava neljännesvuosittain henkilöstöryhmien edustajille selvitys koulutussopimussuhteessa olevista opiskelijoista. Selvityksestä tulee käydä ilmi koulutussopimussuhteessa olevien opiskelijoiden määrä, heidän työkohteensa ja käytännön työtehtävänsä, koulutussopimusten kesto sekä ajanjakso tai -jaksot, joina mainittuja opiskelijoita käytetään. Saatuaan 1 momentissa tarkoitetut tiedot tai selvitykset henkilöstöryhmien edustajilla on oikeus esittää työnantajalle tarkentavia kysymyksiä. Työnantajan on esitettävä vastauksensa näihin kysymyksiin kohtuullisen ajan kuluessa.

13 luku

Erinäiset säännökset

118 §

Henkilöstö

(1. mom. ja 2. mom. kuten SiVM)
Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia, että opettajilla ja muilla opiskelijoita ohjaavilla työntekijöillä on riittävät resurssit, osaaminen ja muut valmiudet ohjata opiskelijoita osaamisen hankkimisessa eri oppimisympäristöissä. (Uusi)
(4. mom. kuten SiVM 3. mom.)

124 §

Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoite

(1. mom. kuten SiVM)
Koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle mahdollisuus valita opinto-ohjelmaansa myös lukiokoulutuksen kursseja. Ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulee yhteistyössä alueen lukiokoulutuksen järjestäjien kanssa valmistella ja kehittää ammatillisen koulutuksen opetustarjontaa alueellisesti. (Uusi)
(3. ja 4. mom. kuten SiVM 2. ja 3 mom)

126 §

Koulutuksen arviointi ja laadunhallinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että tutkinnon tai sen osan suorittanut osaa sen, mitä tutkinnon perusteet ovat häneltä edellyttäneet. Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida järjestämiään tut-

kintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin keskeiset tulokset.
(2. ja 3. mom. kuten SiVM)

2.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

3 a luku

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet

32 a §

Rahoitusosuudet

Perusrahoituksen osuus on 60 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 30 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia siitä euromäärästä, joka saadaan, kun ammatillisen koulutuksen määrärahasta vähennetään 32 h §:ssä tarkoitettu strategiarahoituksen euromäärä.

32 g §

Vaikuttavuusrahoitus

Vaikuttavuusrahoitus määräytyy seuraavilla perusteilla:
(1. kohta kuten SiVM)
2) toisen asteen oppilaitosten opintotarjonnan kurssien suorittaminen; (Uusi)
(3. ja 4. kohta kuten SiVM 2. ja 3. kohta)
(2. mom ja 3. mom. kuten SiVM)

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

Vastalauseen lausumaehdotukset

1.—4. kuten SiVM

5. Eduskunta edellyttää, että ammatillisen koulutuksen määrärahat palautetaan asteittain vuotta 2017 edeltäneelle tasolle. Ammatillisen reformin onnistumisen turvaamiseksi tulee hallituksen sen lisäksi esittää merkittäviä lisävoimavaroja (84 milj. euroa) vuoden 2018 valtion tulo-ja menoarvioon mm. seuraaviin kohteisiin: —ammatillisen koulutuksen perusrahoituksen tason nostoon osoitettavaksi koulutuksen järjestäjille, —työpaikkaohjaajien koulutukseen, —lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön kehittämiseen, —erityisen korvauksen osoittamiseen koulutuksen järjestäjille, joiden tehtäväksi osoitetaan vastata peruskoulutuksen päättävien nuorten koulutuksesta, —kehittämisresurssien osoittamiseen koulutuksen järjestäjille, joilla opiskelun keskeyttäminen on muita koulutuksen järjestäjiä olennaisesti korkeampi, —opettajien lisäkoulutukseen.

6. Eduskunta edellyttää, että hallituksen tulee arvioida nopealla aikataululla uudistuksen vaikutuksia erityisesti työpaikalla tapahtuvan oppimisen toimivuuteen, koulutuksen tasaarvoon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen.

7. Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö selkiyttää ja vahvistaa ammatillisen koulutuksen kokonaisvaltaista laadunhallintaa ja siihen liittyvää arviointijärjestelmää ja käynnistää sen tueksi kansallisen arviointiohjelman sekä huolehtii sen edellyttämistä voimavaroista.

8. Eduskunta edellyttää, että yhteisten aineiden (ammatti- ja yleissivistys) opiskelu ei saa jäädä työpaikkavaltaistumisen jalkoihin. Tutkinnon perusteiden mukaisten oppimistavoitteiden toteutuminen on turvattava opintojen suorittamistavasta riippumatta. Jatko-opintokelpoisuuden säilyminen on turvattava.

9. Eduskunta edelyttää, että koulutustakuulla taataan jokaiselle perusasteen päättävälle opiskelupaikka toisella asteella. Perusasteen päättävien paikka ei ole kotona syrjäytyneenä tai työpaikalla puutteellisten tietojen ja taitojen varassa. Niille peruskoulunsa päättäville, joilla ei ole edellytyksiä siirtyä suoraan toisen asteen tutkintoa suorittamaan, varataan paikka ammatilliseen koulutukseen tai lukioon valmistavasta koulutuksesta, työpajoista tai kymppiluokalta.

10. Eduskunta edellyttää, että toisen asteen oppimiserojen kaventamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi hallitus selvittää sellaisen rahoitusmallin käyttöönottoa, jolla voitaisiin kohdennetusti tukea maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita.

11. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta ammatillisen reformin yhteydessä tehdään selvitys tarvittavista toimenpiteistä toisen asteen opintojen oppimateriaalien maksuttomuuteen siirtymiseksi.

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp
Vastalause

12. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan muutoksia yhteistoimintalakiin, jolla velvoitetaan koulutussopimustyönantajaa antamaan henkilöstöryhmien edustajille selvitys koulutussopimussuhteessa olevista opiskelijoista.

Helsingissä 20.6.2017

Jukka Gustafsson sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Pilvi Torsti sd
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Li Andersson vas
Mikaela Nylander r